

Γενικής Παιδείας
Έκφραση - Έκθεση
Γ' Λυκείου

Επιμέλεια: ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΛΑΠΟΤΛΗΣ
ΠΕΤΡΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

e-mail: info@iliaskos.gr

www.iliaskos.gr

ΘΕΩΡΙΑ

ΗΛΙΑΣΚΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η παράγραφος χωρίζεται σε τρία μέρη:
Θεματική πρόταση ή περίοδος.
Λεπτομέρειες / Σχόλια
Κατακλείδα πρόταση ή περίοδος

Η θεματική πρόταση ή περίοδος βρίσκεται συνήθως στην αρχή της παραγράφου. Είναι η φράση που δίνει το θέμα το οποίο πραγματεύεται μέσα στην παράγραφο.

Οι λεπτομέρειες / σχόλια είναι το μέρος της παραγράφου μέσα στο οποίο αναπτύσσεται το νόημα της θεματικής πρότασης ή περιόδου.

Η κατακλείδα πρόταση ή περίοδος είναι η φράση που αποτελεί το συμπέρασμα των γραφομένων μέσα στην παράγραφο. Μπορεί και να παραλείπεται.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!!

Πρόταση: ένα ρήμα.

Περίοδος: δύο ή περισσότερα ρήματα.

ΤΡΟΠΟΣ / ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Οι τρόποι με τους οποίους αναπτύσσεται μια παράγραφος είναι:

1. Ορισμός
2. Διαίρεση
3. Παραδείγματα
4. Αιτιολόγηση
5. Αίτιο – αποτέλεσμα
6. Σύγκριση – αντίθεση
7. Αναλογία
8. Συνδυασμός μεθόδων

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ορίζεται μια έννοια γιατί κρίνεται απαραίτητο να γίνει αυτό.

Αναζητούμε:

1. Οριστέα έννοια: μια έννοια που πρέπει να οριστεί.
2. Προσεχές γένος: η ένταξη της οριστέας έννοιας σ' ένα ευρύτερο σύνολο – έννοια.
3. Ειδοποιός διαφορά.

π.χ. Τέχνη είναι η προσπάθεια του ατόμου να αναζητεί και να αποκαλύπτει το ωραίο.

Οριστέα έννοια: Τέχνη

Προσεχές γένος: η προσπάθεια του ανθρώπου

Ειδοποιός διαφορά: να ... ωραίο.

ΔΙΑΙΡΕΣΗ

Η διχοτόμηση μιας έννοιας στα επιμέρους είδη της.

Αναζητούμε:

1. Διαιρετέα έννοια: η γενική έννοια που διαιρείται.
2. Διαιρετέα βάση: το ουσιώδες γνώρισμα με το οποίο πραγματοποιείται η διαίρεση.
3. Διαιρετέα μέλη / είδη: το αποτέλεσμα της διαίρεσης.

π.χ. Η εκπαίδευση ανάλογα με την παροχή γνώσεων διακρίνεται σε στοιχειώδη, μέση και ανώτατη.

Διαιρετέα έννοια: Η εκπαίδευση

Διαιρετέα βάση: ανάλογα ... γνώσεων

Διαιρετέα μέλη: στοιχειώδη ... ανώτατη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Η χρήση παραδειγμάτων για να επεξηγήσουν ή να διευκρινίσουν κάτι.

π.χ.

Η σύγκρουση των γονιών με τα παιδιά, οι προστριβές ανάμεσα σε μεγάλους και νέους οφείλονται στην προσπάθεια των νέων να διαφοροποιηθούν αλλά και στην αντίδραση τους, όταν οι μεγάλοι προσπαθούν να επιβάλουν την άποψή τους. Για την ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού θα παραθέσουμε τα εξής παραδείγματα: αν οι γονείς ή η καθεστηκυία τάξη υπερτονίζουν την σημασία της σεμνής και «μετρημένης» εμφάνισης και κατά συνέπεια αντιμετωπίζεται ειρωνικά ένας μακρυμάλλης ή ένας νέος που φορά σκουλαρίκια, οι πιθανότητες να στραφούν οι έφηβοι στο έξαλλο ντύσιμο ή ν' αφήσουν μακριά μαλλιά είναι περισσότερες. Άρα, η τάση των εφήβων να δρουν αντίθετα προς τις επιθυμίες των μεγάλων είναι πρόδηλη.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στις λεπτομέρειες αιτιολογείται το νόημα της θεματικής πρότασης ή περιόδου

π.χ.

Η κοινωνική αταξία, εκτός των άλλων, οφείλεται και στην έξαρση της ανεργίας. Οι άνεργοι δεν αντιμετωπίζουν μόνο οικονομικά προβλήματα, αλλά βιώνουν και ένα αίσθημα αδικίας. Νιώθουν ότι αντιμετωπίζονται σαν περιθωριοποιημένοι, σαν εξόριστοι. Αδυνατούν να συμπλεύσουν με τις κοινωνικές επιταγές καθώς πιστεύουν ότι ζουν στις παρυφές του κοινωνικού συνόλου. Απότέλεσμα όλων αυτών είναι τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.

ΑΙΤΙΟ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Στην θεματική πρόταση ή περίοδο βρίσκεται το αίτιο / αίτια και στις λεπτομέρειες το αποτέλεσμα / αποτελέσματα ή το αντίστροφο.

π.χ.

Η βία είναι βασική αιτία διάρρηξης του κοινωνικού ιστού στην εποχή μας. Σπασμένες βιτρίνες, «στρατόπεδα πολιτών», κλοπές, λεηλασίες είναι μερικά από τα αποτελέσματά της που βιώνουμε καθημερινά. Μήπως ήρθε η ώρα να κάνουμε κάτι;

ΣΥΓΚΡΙΣΗ – ΑΝΤΙΘΕΣΗ

Συγκρίνονται δύο ή και περισσότερες έννοιες. Γίνεται ή με την παράθεση των όλων των γνωρισμάτων της μίας έννοιας και στη συνέχεια όλων της άλλης ή με την επιμέρους παράθεση των γνωρισμάτων τους.

π.χ.

Η ειδίκευση αποτελεί σήμερα ανάγκη αλλά και κίνδυνο. Όταν ο άνθρωπος την αντιμετωπίζει ως μέσο και όχι ως αυτοσκοπό, μπορεί να συντελέσει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην τεχνολογική εξέλιξη. Όταν όμως το άτομο εγκλωβίζεται στο ειδικό του αντικείμενο αποξενώνεται απ' όλους.

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Είναι συνήθως μια λανθάνουσα σύγκριση δύο ή και περισσότερων πραγμάτων. Χρησιμοποιούνται γι' αυτό η μεταφορά ή η παρομοίωση.

π.χ.

Η πολιτική διαφθορά επιδρά όπως η ασθένεια στον άνθρωπο. Σε συνθήκες πολιτικής διαφθοράς διαβρώνονται τα πάντα. Με την ασθένεια ο άνθρωπος αποδυναμώνεται.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΜΕΘΟΔΩΝ

Όταν η παράγραφος αναπτύσσεται με δύο ή και περισσότερες μεθόδους.

π.χ.

Η οικονομική κρίση είναι εμφανής στις μέρες μας. Καθημερινά κλείνουν επιχειρήσεις.(ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ). Τα παραδείγματα είναι πολλά: κλειστά μαγαζιά στο κέντρο της πόλης, στρατιές ανέργων στον ΟΑΕΔ κτλ.(ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ)

ΣΥΝΟΧΗ

Είναι η σύνδεση όλων των γλωσσικών στοιχείων του κειμένου.

Επιτυγχάνεται με τη χρήση:

α) διαρθρωτικών λέξεων – φράσεων:

1. **Προσθήκη:** επίσης, ακόμη, επιπλέον, εκτός από αυτά, συμπληρωματικά, έπειτα, εξάλλου, και, παράλληλα, αξίζει ακόμη να σημειώσουμε, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε, πρόσθετα, δεν θα πρέπει να λησμονήσουμε, ας σημειωθεί ακόμη, αξίζει να προσθέσουμε ...
2. **Γενίκευση:** γενικά, γενικότερα, ευρύτερα, τις περισσότερες φορές ...
3. **Έμφαση – βεβαιότητα:** ιδιαίτερα, προπάντων, ειδικά, αναντίρρητα, περισσότερο, πράγματι, κατεξοχήν, ξεχωριστά, είναι αξιοσημείωτο/ αξιοπρόσεκτο, αξίζει να σημειωθεί, το κυριότερο είναι, κυρίως, το σημαντικότερο απ' όλα, είναι αξιοπρόσεκτο ότι, θα ήθελα να επιστήσω την προσοχή σας, έχει ιδιαίτερη σημασία να αναφέρουμε, οπωσδήποτε, εκείνο που προ-έχει, φυσικά, ασφαλώς, αναμφισβήτητα, βέβαια, μάλιστα, θα έπρεπε να τονιστεί ότι, εκείνο που προέχει ...
4. **Αναλογία – ομοιότητα:** όπως, ως, όμοια, σαν ...
5. **Διαίρεση - ταξινόμηση:** αφενός – αφετέρου, απ' τη μια – απ' την άλλη
6. **Επεξήγηση – διασάφηση:** δηλαδή, με άλλα λόγια, πιο συγκεκριμένα, σαφέστερα, για να γίνει πιο σαφές, αυτό σημαίνει, λόγου χάρη, είναι καλό να διευκρινιστεί, εννοείται ότι, ειδικότερα ...
7. **Όρος – Προϋπόθεση:** εκτός αν, εφόσον, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση, με το δεδομένο, με τον όρο, με τη δέσμευση, φτάνει να ...
8. **Διάζευξη:** ή – ή, είτε – είτε, ούτε – ούτε, μήτε – μήτε ...
9. **Εναντίωση – αντίθεση:** αντίθετα, αλλά, όμως, εντούτοις, σε αντίθεση, ωστόσο, στον αντίποδα, ενώ, απεναντίας, παρόλο που, απ' την άλλη πλευρά, αντίστροφα, μολονότι, δε συμβαίνει όμως το ίδιο, αν και, ακόμη και αν, παρόλα αυτά, εξάλλου, σε αντίθετη περίπτωση ...
10. **Αιτιολόγηση:** διότι, γιατί, επειδή, εξαιτίας, γι' αυτό το λόγο, αυτό είναι το αποτέλεσμα, αυτό οφείλεται, ένας ακόμη λόγος ...
11. **Τοπική σχέση:** εκεί, εδώ, μέσα, κοντά, μακριά, έξω ...
12. **Χρονική σχέση:** αρχικά, όταν, έπειτα, πριν, ενώ, πρώτα, καταρχάς, ύστερα, προηγουμένως, εντωμεταξύ, στη συνέχεια, τώρα, αφότου, μετά, συγχρόνως, ταυτόχρονα, στην αρχή, καθώς, σήμερα, αμέσως, αργότερα, τελικά, τέλος, πριν ...
13. **Αποτέλεσμα – Συμπέρασμα:** επομένως, άρα, συνεπώς, κατά συνέπεια, συμπερασματικά, γι' αυτό λοιπόν, ανακεφαλαιωτικά, ως επακόλουθο, επιλογικά, καταληκτικά, ώστε, όπως προκύπτει, λοιπόν, τελικά, επομένως, συνοψίζοντας, για να συνοψίσουμε, ως συμπέρασμα, έτσι, απόρροια/ απότοκο/ αποτέλεσμα/ συνακόλουθο όλων αυτών, συνάγεται το συμπέρασμα, αυτό έχει ως αποτέλεσμα, γι' αυτό το λόγο ...
14. **Διευκρίνιση:** λόγου χάρη, για παράδειγμα ...

β) αντωνυμιών

αυτός, εκείνος, άλλος, ο οποίος ...

γ) επαναλήψεις λέξεων – φράσεων

δ) λέξεων με στενή νοηματική συγγένεια ή συνάφεια

ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Είναι η συγκρότηση των ιδεών, των νοημάτων, των επιχειρημάτων και των τεκμηρίων του κειμένου. Αναφέρεται στη νοηματική συνάφεια των νοημάτων του κειμένου.

Επιτυγχάνεται με χρήση:

- α) χρονολογικών αξόνων**
- β) τοπικών αξόνων**
- γ) επαγωγικού άξονα**
- δ) παραγωγικού άξονα**

ΥΦΟΣ

Είναι ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούμε τη γλώσσα, για να εκφράσουμε τις σκέψεις μας, τις ιδέες και τα συναισθήματα μας στον προφορικό και γραπτό λόγο.

Βασικές ιδιότητες του ύφους είναι:

- α) η ακρίβεια**
- β) η σαφήνεια**
- γ) η κυριολεξία**
- δ) η αρμονία**
- ε) η φυσικότητα**
- στ) η ευγένεια**

Βασικά είδη του ύφους είναι:

- α) το απλό**
- β) το μέσο/ γλαφυρό/ ανθηρό**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα βήματα για να γράψουμε μια περίληψη είναι:

- α) διαβάζουμε πολύ καλά το κείμενο για να το κατανοήσουμε πλήρως
- β) υπογραμμίζουμε τις θεματικές προτάσεις – περιόδους των παραγράφων και ό,τι άλλο θεωρούμε βασικό
- γ) γράφουμε πλαγιότιτλους για τις παραγράφους του κειμένου
- δ) κάνουμε ένα σχεδιάγραμμα του κειμένου μας ή εκπονούμε το διάγραμμα του κειμένου:

π.χ. :

- i. Τίτλος: ...
- ii. Πρόλογος: θέμα: ...
- iii. Κύριο μέρος: 1^η παράγραφος: ..., 2^η ...
- iv. Επίλογος: ...

ε) χρησιμοποιούμε τις παρακάτω τεχνικές πύκνωσης του λόγου:

- i. Αντικαθιστούμε τις δευτερεύουσες προτάσεις με μετοχές
- ii. Χρησιμοποιούμε προτάσεις κρίσης
- iii. Αντικαθιστούμε τα ρήματα αρνητικού περιεχομένου με θετικού
- iv. Αντικαθιστούμε τις περιφράσεις με μονολεκτικές εκφράσεις
- v. Αντικαθιστούμε τις αναφορικές προτάσεις με ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα
- vi. Συμπτύσσουμε τις δευτερεύουσες έννοιες με πρωτεύουσες
- vii. Μετατρέπουμε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική ...

στ) χρησιμοποιούμε διαρθρωτικές φράσεις ή λέξεις

ζ) ξεκινάμε το κείμενο μας και γενικά χρησιμοποιούμε τα εξής ρήματα:

το κείμενο αναφέρεται, ο αρθρογράφος/ δοκιμιογράφος/ συγγραφέας υποστηρίζει/ διατυπώνει τη γνώμη/ δηλώνει/ αναφέρει/ σχολιάζει/ ερμηνεύει/ παρατηρεί/ διαπιστώνει/ προσδιορίζει/ αποσαφηνίζει/ διευκρινίζει/ επεξηγεί/ εξηγεί/ αιτιολογεί/ χαρακτηρίζει/ συγκρίνει/ αντιπαραθέτει/ αντιπαραβάλλει/ επιχειρηματολογεί/ υπερασπίζεται/ υποστηρίζει/ υπεραμύνεται/ απορρίπτει/ αντικρούει/ αντιπροτείνει/ τεκμηριώνει/ αποδεικνύει/ δείχνει/ κρίνει/ αξιολογεί/ ισχυρίζεται/ αποφαίνεται/ υποστηρίζει/ προβλέπει/ λέει/ σημειώνει/ τονίζει/ επισημαίνει/ υπογραμμίζει/ πραγματεύεται/ εξετάζει/ αναφέρεται/ αναλύει/ αναπτύσσει/ ορίζει/ διαιρεί/ περιγράφει/ προσθέτει/ συμπληρώνει/ αφηγείται/ αναρωτιέται/ απορεί/ υποδεικνύει/ προτείνει/ αντιπροτείνει/ συμβουλεύει/ συστήνει/ εύχεται/ αποσιωπά/ παραλείπει/ θίγει έμμεσα/ εξετάζει/ προσθέτει

Η ΠΕΙΘΩ

ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΙΘΟΥΣ

Οι τρόποι πειθούς, οι τρόποι, δηλαδή, με τους οποίους προσπαθούμε να πείσουμε τον συνομιλητή, αναγνώστη, ακροατή μας ότι όσα λέμε ή γράφουμε είναι ορθά είναι:

1. Η επίκληση στη λογική
2. Η επίκληση στην αυθεντία
3. Η επίκληση στο συναίσθημα
4. Η επίκληση στο ήθος του πομπού
5. Η επίκληση στο ήθος του δέκτη
6. Η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΗ

Στην επίκληση στη λογική για να πείσουμε προβάλλουμε – χρησιμοποιούμε επιχειρήματα και τεκμήρια.

Τεκμήριο = Παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, δεδομένα, αποτελέσματα έρευνας, αυθεντίες, μαρτυρίες, ιστορικά και μη γεγονότα, αλήθειες.

Επιχείρημα = Μια σειρά προτάσεων, τις περισσότερες φορές δύο, που συνδέονται λογικά, οι οποίες ονομάζονται **προκείμενες** και καταλήγουν σε μια τρίτη που είναι το συμπέρασμά μας. Οι προκείμενες μαζί με το συμπέρασμα αποτελούν τον **συλλογισμό**.

π.χ. Οι καλοί μαθητές διαβάζουν καλά όλα τα μαθήματά τους.

Ο Νίκος διαβάζει καλά όλα τα μαθήματά του.

Άρα: Ο Νίκος είναι καλός μαθητής.

Ένα επιχείρημα θεωρείται έγκυρο όταν από τις προκείμενες προκύπτει ένα λογικό συμπέρασμα.

Ένα επιχείρημα θεωρείται αληθές όταν το συμπέρασμα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Ένα επιχείρημα είναι ορθό όταν είναι έγκυρο και αληθές.

Απόδειξη λέγεται ο συλλογισμός που δίνει ορθό συμπέρασμα.

Τα είδη των συλλογισμών είναι:

Με βάση την πορεία της σκέψης:

1. **Παραγωγικός** = Από κάτι γενικό (βία) σε κάτι ειδικό (βία στα γήπεδα)
π.χ. Η βία είναι φαινόμενο της εποχής μας.
Η βία υπάρχει παντού.
Άρα: Η βία κατακλύζει τα γήπεδα.
2. **Επαγωγικός** = Από κάτι ειδικό (θηλαστικά) σε κάτι γενικό (ζώα)
π.χ. Η γάτα και η αλεπού είναι θηλαστικά.
Η γάτα και η αλεπού είναι ζώα.
Άρα: Τα θηλαστικά είναι ζώα.

Τρόποι ανάπτυξης επαγωγικών συλλογισμών:

A) Με γενίκευση

B) Με αίτιο αποτέλεσμα

- αιτία αναγκαία και επαρκής = τέλεια επαγωγή
- αιτία αναγκαία αλλά όχι επαρκής = ατελής επαγωγή
- αιτία επαρκής αλλά όχι αναγκαία = ατελής επαγωγή

Γ) Με αναλογία

- κυριολεκτική
- μεταφορική

3. **Αναλογικός** = Από κάτι ειδικό (οξύθυμος) σε κάτι ειδικό (καυγάς)
π.χ. Περικλής είναι οξύθυμος και μπλέκεται συνεχώς σε καυγάδες.
Ο Σόλωνας είναι οξύθυμος.
Άρα: Ο Σόλωνας μπλέκεται συνεχώς σε καυγάδες.

Με βάση το είδος των προτάσεων:

1. **Κατηγορικός:** Οι προκείμενες είναι κατηγορικές προτάσεις.
π.χ. Η γάτα και η αλεπού είναι θηλαστικά.
Η γάτα και η αλεπού είναι ζώα.
Άρα: Τα θηλαστικά είναι ζώα.
2. **Υποθετικός:** Η μία ή και οι δύο προκείμενες είναι υποθετικές προτάσεις.
π.χ. Αν τα εργοστάσια δεν κάνουν βιολογικό καθαρισμό, μολύνουν το περιβάλλον.
Το εργοστάσιο της περιοχής μας δεν κάνει βιολογικό καθαρισμό.
Άρα: Το περιβάλλον της περιοχής μας μολύνεται.
3. **Διαζευκτικός:** Μία τουλάχιστον προκείμενη είναι διαζευκτική πρόταση. π.χ. Οι φωτιές στα δάση οφείλονται ή σε ιδιοτελείς σκοπούς ή σε εγκληματική αμέλεια.
Η φωτιά στο κοντινό δάσος ξεκίνησε από ένα αναμμένο τσιγάρο.
Άρα: Η φωτιά στο κοντινό δάσος οφείλεται σε εγκληματική αμέλεια.

Παραλογικοί συλλογισμοί: Όταν τα επιχειρήματα και τα τεκμήρια δεν είναι αξιόπιστα και έχουν ως στόχο την παραπλάνηση του δέκτη.

1. **Σόφισμα** = όταν γίνεται εκούσια
2. **Παραλογισμός** = όταν γίνεται ακούσια και οφείλεται στην άγνοια, ελλιπή πληροφόρηση ή και παραπλάνηση του ίδιου του πομπού ή του δέκτη.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ

Χρησιμοποιείται:

1. Για την ενίσχυση του λόγου του και την ενδυνάμωση του επιχειρήματος.
2. Για την προβολή του πομπού ως ατόμου με ευρύ πεδίο γνώσεων.
3. Για να γοητευθεί το κοινό, καθώς το κείμενο γίνεται πιο ελκυστικό με αμεσότητα και παραστατικότητα.
4. Την κάλυψη των κενών του πομπού και την ισχυροποίηση των επιχειρημάτων του.

π.χ.

Κανείς άνθρωπος δεν γνωρίζει το σύνολο της αλήθειας , όπως έλεγε και ο Σωκράτης: «ένα πράγμα γνωρίζω, ότι δεν γνωρίζω τίποτα»

Προϋποθέσεις ορθής χρήσης:

1. Να μη γίνεται κατάχρησή της.
2. Να μη χρησιμοποιείται για την κάλυψη παντελούς έλλειψης επιχειρημάτων.
3. Αναφορά σε αυθεντίες σχετικές με το θέμα.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ

Χρησιμοποιείται όταν τα επιχειρήματα μας δεν είναι λογικά.

Παίρνουμε υπόψη μας:

1. Την ψυχική διάθεση του ακροατηρίου μας
2. Τα αίτια που προκαλούν αυτή τη διάθεση
3. Την ψυχική κατάσταση που θέλουμε να τους δημιουργήσουμε
4. Τον τρόπο που θα το πετύχουμε

Χρησιμοποιούνται τα εξής μέσα:

1. Η περιγραφή
2. Η αφήγηση
3. Η συγκινησιακή χρήση της γλώσσας (σχήματα λόγου, μεταφορές, παρομοιώσεις, επίθετα, χρήση λέξεων με φορτισμένο συγκινησιακά περιεχόμενο όπως: πατρίδα, θρησκεία, ομάδα)
4. Το χιούμορ
5. Η ειρωνεία

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΠΟΜΠΟΥ

Επιδιώκεται η απόδειξη της αξιοπιστίας μας με σκοπό να εμπνεύσουμε στο δέκτη εμπιστοσύνη.

Πρέπει:

1. Να καταδειχθούν οι ικανότητες και οι γνώσεις
2. Να καλλιεργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης
3. Να μην αμφισβητηθεί το κύρος και η ακεραιότητα του πομπού.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΚΤΗ

Προσπαθούμε να επηρεάσουμε ευνοϊκά το δέκτη κολακεύοντας τον.

Το πραγματοποιούμε με το να:

1. Επικαλούμαστε την τιμιότητά του.
2. Τον εξιδανικεύουμε
3. Να τον εξυμνούμε υπέρμετρα.
4. Προσπαθούμε να του δείξουμε ότι είναι ευυπόληπτος πολίτης με ηθική και ότι ταυτιζόμαστε μ' αυτόν.

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ

Προσπαθούμε να διαβάλλουμε τον αντίπαλο μας με σκοπό να πλήξουμε την αξιοπιστία του.

Χρησιμοποιείται όταν:

1. Αναφερόμαστε σε δημόσια πρόσωπα με εξουσία και έχουμε αποδείξεις για όσα τους κατηγορούμε.
2. Λειτουργούμε στα όρια της ευπρέπειας.
3. Στηλιτεύουμε δράση ανθρώπων που διεκδικούν θέσεις δημοσίων αξιωμάτων.

Κίνδυνοι:

1. Κατάλυση του πολιτικού διαλόγου.
2. Δημιουργία νοσηρού κλίματος με δεισιδαιμονίες και προλήψεις.
3. Κατάργηση του δικαιώματος της ελεύθερης ιδιωτικής ζωής.
4. Καλλιέργεια φανατισμού και εμπάθειας.
5. Υποβίβαση του δημοσίου βίου.

ΜΟΡΦΕΣ ΠΕΙΘΟΥΣ

Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Σκοπός:

Η μεθοδευμένη προβολή προϊόντων ή υπηρεσιών με σκοπό τον τονισμό των πλεονεκτημάτων τους σε σχέση με άλλα ομοειδή.

Μετέχουν:

1. Ο πομπός (ο κατασκευαστής και ο διαφημιστής)
2. Ο δέκτης.
3. Το μήνυμα.
4. Το επικοινωνιακό μέσο.
5. Ο επικοινωνιακός κώδικας.

Προϋποθέσεις επιτυχούς διαφήμισης:

1. Ο διαφημιστής να γνωρίζει επαρκώς το προβαλλόμενο προϊόν.
2. Ο διαφημιστής να λαμβάνει υπόψη του το κοινό στο οποίο απευθύνεται
3. Ο διαφημιστής να γνωρίζει το επικοινωνιακό μέσο και τον τρόπο προβολής του προϊόντος.

Χαρακτηριστικά του λόγου:

1. Ελλειπτικός λόγος στην επικεφαλίδα.
2. Χρήση επιθέτων στο κείμενο.
3. Χρήση υποκοριστικών στο κείμενο.
4. Επανάληψη λέξεων στο κείμενο.
5. Χρήση ξένων λέξεων για εντυπωσιασμό στο κείμενο.
6. Χρήση νεολογισμών και σκόπιμων ασυνταξιών στο κείμενο.
7. Συνθηματικός λόγος στο κείμενο.
8. Χρήση αντωνυμιών στο κείμενο.
9. Μεταφορική χρήση των λέξεων στο κείμενο.
10. Παραλληλισμοί στο κείμενο.
11. Χρήση ρητορικών ερωτήσεων στο κείμενο.
12. Συνειρμός ιδεών στο κείμενο.
13. Πολυσημία λέξεων στο κείμενο.

Τεχνικές και μέσα διαφήμισης:

1. Επίκληση στη λογική
2. Επίκληση στο συναίσθημα
3. Επίκληση στην αυθεντία.
4. Αναλυτική περιγραφή και επίδειξη των ιδιοτήτων του προϊόντος
5. Συνειρμός ιδεών
6. Λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός.

Μορφές διαφήμισης:

1. Μήνυμα με άμεσο τρόπο.
2. Μήνυμα αφηγηματικό.
3. Μήνυμα μονολόγου ή διαλόγου.
4. Μήνυμα που επεξηγεί την εικόνα.
5. Μήνυμα πρωτότυπο.

6. Μήνυμα με επιχειρήματα.
7. Μήνυμα με τεχνάσματα.

Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟ ΔΙΚΑΝΙΚΟ ΛΟΓΟ

Τεχνικές και μέσα πειθούς:

1. Επίκληση στη λογική
2. Επίκληση στο συναίσθημα.
3. Επίκληση στην αυθεντία.
4. Επίκληση ήθος του δέκτη.
5. Επίκληση ήθος του πομπού.
6. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου.

Χρήση γλώσσας:

1. Συνδυασμός λογικής και συγκινησιακής.
2. Ρητορικές ερωτήσεις.

Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΛΟΓΟ

Τεχνικές και μέσα πειθούς:

1. Επίκληση στη λογική
2. Επίκληση στο συναίσθημα.
3. Επίκληση στην αυθεντία.
4. Επίκληση ήθος του δέκτη.
5. Επίκληση ήθος του πομπού.
6. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου.

Χρήση γλώσσας:

1. Α' ενικό πρόσωπο.
2. Μελλοντικές εκφράσεις.
3. Διφορούμενες εκφράσεις, ασύνδετα νοήματα, ελλειπτικές προτάσεις.
4. Ρητορικές ερωτήσεις.
5. Χρήση περιγραφής.
6. Συναισθηματικός λόγος.
7. Μεταφορές.
8. Σοβαρό επίσημο ύφος.
9. Πλούσιες λεξιλόγιο και υψηλές ιδέες.
10. Λογική θεμελίωση των επιχειρημάτων.
11. Χρήση προπαγανδιστικών εκφράσεων.

Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΛΟΓΟ

Τεχνικές και μέσα πειθούς:

1. Επίκληση στη λογική
2. Επίκληση στην αυθεντία.

Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου:

1. Ακρίβεια και σαφήνεια στη διατύπωση.
2. Αυστηρή και λογική οργάνωση του κειμένου.
3. Χρήση ειδικού επιστημονικού λεξιλογίου.
4. Προσεκτική τεκμηρίωση των απόψεων.
5. Κριτική στάση απέναντι στη βιβλιογραφία.
6. Ευδιάκριτα τεκμήρια.
7. Χρήση ενεστώτα.
8. Προστακτική.
9. Περιγραφικά στοιχεία.
10. Αφηγηματικά στοιχεία.
11. Λογική χρήση της γλώσσας.
12. Συνοχή και αλληλουχία των νοημάτων και των απόψεων.
13. Χρήση συμπερασματικών συνδέσμων.
14. Απρόσωπος και αντικειμενικός λόγος.
15. Ουδέτερο και επίσημο ύφος.

ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

Ορισμός:

Ιδιαίτερο γραμματειακό είδος του πεζού λόγου με χαρακτηριστικά του επιστημονικού, ρητορικού και λογοτεχνικού λόγου, συνδυασμένα με την πληροφορία.

Χαρακτηριστικά:

1. Μικρή ως μέση έκταση.
2. Εύληπτο και καλογραμμένο.
3. Εκλαϊκεύει ιδέες, επιστημονικά και φιλοσοφικά πορίσματα.
4. Όταν θέλει να πληροφορήσει απευθύνεται στη νόηση και έχει σοβαρό τόνο..
5. Όταν θέλει να τέρψει και να συγκινήσει απευθύνεται στο συναισθηματικό κόσμο και έχει χιουμοριστικό, φιλοσοφικό και σατυρικό ανάλογα τόνο.
6. Παρουσιάζει την πραγματικότητα φιλτραρισμένη μέσα απ' τα προσωπικά βιώματα και τις εμπειρίες του συγγραφέα.
7. Εκφράζει τις παρατηρήσεις – σκέψεις του γράφοντα, τα συναισθήματα για τη ζωή ή περιπλανιέται στον κόσμο των ιδεών.
8. Κινείται ανάμεσα στην επιστήμη, στη φιλοσοφία και στη λογοτεχνία.
9. Προσπαθεί να αναλύσει και να ερμηνεύσει, εκλαϊκεύοντας θέματα ηθικής, αισθητικής, πολιτικής και κοινωνικής τάξης, να τέρψει, να διδάξει και να πείσει.
10. Το θέμα δεν επεξεργάζεται διεξοδικά και μεθοδικά.
11. Αντλεί τη θεματογραφία απ' την καθημερινότητα, αλλά και από κάποια ιδέα ή σκέψη.
12. Επιδιώκει τη συμμετοχή του αναγνώστη.
13. Αποβλέπει στις γνώσεις, στην καλαισθησία και στο γούστο του αναγνώστη.
14. Η επιστημονικότητα δεν είναι αυτοσκοπός.
15. Η δομή του αποτελείται από πρόλογο, κυρίως θέμα και επίλογο, συνήθως.
16. Η αλληλουχία είναι συνήθως λογική, αλλά μπορεί να είναι και συνειρμική.
17. Ανάλογα με το είδος του έχουμε έχει αναφορική, κυριολεκτική, δηλωτική, λογική ή λογοτεχνική, μεταφορική, συνυποδηλωτική, συγκινησιακή χρήση της γλώσσας.
18. Χρήση παραδειγμάτων, ανεκδότων και αφηγήσεων.
19. Σύνθετη δομή των προτάσεων.
20. Προφορικότητα στην έκφραση.
21. Οικείο ύφος.

Η γλώσσα και το ύφος του δοκιμίου.

1. Λογιότερη γραμματική που χαρακτηρίζει τον επιστημονικό ή στοχαστικό λόγο.
2. Χρησιμοποίηση μορίων και εκφράσεων που δηλώνουν τη στάση του δοκιμιογράφου, το ποσοστό της αλήθειας όλων όσων ισχυρίζεται και την οπτική του γωνία ή την πρόθεση να διατυπώσει τις σκέψεις του.
3. Τεχνικές φυσικής ομαλής μετάβασης της συνοχής.

4. Ξεφεύγει απ' τον καθημερινό λόγο, έχει αφηρημένο λεξιλόγιο, επιγραμματική και αποφθεγματική διατύπωση και συχνότατη χρήση γνωμολογικών ή αποφθεγματικών ρήσεων.
5. Σύνθετη δομή προτάσεων – μεγαλύτερη χρήση του υποτακτικού λόγου.
6. Το ύφος όταν θέλει να πληροφορήσει είναι σοβαρό και αντικειμενικό.
7. Το ύφος όταν θέλει να ψυχαγωγήσει χιουμοριστικό, προσωπικό, ιδιαίτερο, ειρωνικό ή εξεζητημένο.
8. Το ύφος όταν θέλει να διδάξει είναι φιλοσοφικό ή σατυρικό.
9. Επιστημονική λιτότητα και ακρίβεια (αποδεικτικό).
10. Έντονος λυρισμός και συναισθηματισμός (στοχαστικό).

Είδη δοκιμίου:

1. Αποδεικτικό ή πειθούς.
2. Στοχαστικό ή στοχασμού.

Βασικά γνωρίσματα αποδεικτικού δοκιμίου:

1. Απουσία προσωπικού τόνου – αντικειμενική και ρεαλιστική έκθεση των γεγονότων.
2. Απευθύνεται στη λογική – χρήση της επίκλησης στη λογική.
3. Συγκεκριμένο θέμα – στόχος η διερεύνησή του, η λύση του, η παρουσίασή του.
4. Προσπαθεί να πείσει, να πληροφορήσει, να ενημερώσει.
5. Χρησιμοποιεί κυριολεκτική, αναφορική, δηλωτική, λογική χρήση της γλώσσας.
6. Το ύφος του είναι αυστηρό, σοβαρό, επίσημο.
7. Το μήνυμά του είναι η πληροφόρηση του αναγνώστη για ένα θέμα.
8. Συγκεκριμένη και λογική δομή.

Βασικά γνωρίσματα του στοχαστικού δοκιμίου.

1. Προσωπικός τόνος – υποκειμενική, πλασματική παρουσίαση των πραγμάτων.
2. Απευθύνεται στο συναίσθημα – χρήση της επίκλησης στο συναίσθημα.
3. Ελεύθερη περιδιάβαση στον κόσμο των ιδεών – συνειρμική σύνδεση των νοημάτων.
4. Προσπαθεί να ψυχαγωγήσει, να τέρψει, να ευχαριστήσει.
5. Απευθύνεται στο συναισθηματικό κόσμο του αναγνώστη.
6. Γλώσσα μεταφορική, ποιητική, συνυποδηλωτική, συγκινησιακή – μεταφορές, σχήματα λόγου, σύμβολα.
7. Ύφος προσωπικό, οικείο, άμεσο.
8. Ελεύθερη δομή.

Δομή στοχαστικού δοκιμίου:

1. Κεντρικό θέμα.
2. Συνειρμική σύνδεση των επιμέρους ιδεών.
3. Περιπλάνηση στον κόσμο των ιδεών.
4. Συχνά χωρίς καθαρό διάγραμμα.

Δομή αποδεικτικού δοκιμίου:

1. Πρόλογος:
  - Θέμα
  - Κατευθυντήρια ή κύρια θέση – ιδέα.
2. Κυρίως μέρος:
  - Διασαφήνιση
  - Απόδειξη
3. Επίλογος:
  - Συμπύκνωση ή επανέκθεση της αρχικής θέσης.

ΔΟΚΙΜΙΟ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΑ ΕΙΔΗ

Μελέτη

Σοβαρή επιστημονική και αναλυτική σπουδή ενός θέματος που δημοσιεύεται αυτοτελώς ή ως άρθρο περιοδικού.

Πραγματεία

Εκτενέστερη μελέτη με λεπτομερή εξέταση ενός θέματος που δημοσιεύεται αυτοτελώς ή ως δημοσίευση σε επιστημονικό περιοδικό.

Διατριβή

Εκτενέστερη πραγματεία, με αυστηρές μεθοδολογικές προδιαγραφές που υποβάλλεται προς κρίση σε πανεπιστημιακό επίπεδο.

Μονογραφία

Επιστημονική μελέτη – έρευνα που πραγματεύεται συγκεκριμένο, αυτοτελές και απόλυτα επιστημονικό θέμα.

Διδαχή

Λόγος με πρόθεση νουθεσίας και διδακτικό ύφος κυρίως στην εκκλησιαστική ρητορική.

Ημερολόγιο

Προσωπική καταγραφή γεγονότων, σκέψεων, συναισθημάτων ατομικού και γενικού χαρακτήρα. Χαρακτηρίζεται από υποκειμενισμό, δεν έχει θεματικό κέντρο και τα θέματά του αφορούν την επικαιρότητα.

Επιστολή

Κείμενο γραπτής επικοινωνίας που αποστέλλεται και συνήθως είναι καλογραμμένο σε αυθόρμητο, φυσικό και προσωπικό ύφος.

Διάλογος

Φιλοσοφικό ή λογοτεχνικό έργο με διαλογική μορφή που εκφράζονται οι απόψεις του συγγραφέα ως πόρισμα συζήτησης δύο ή περισσοτέρων ατόμων.

Άρθρο

Κείμενο σε περιοδικό ή εφημερίδα πολιτικού, κοινωνικού, επιστημονικού, οικονομικού χαρακτήρα που απευθύνεται στο ευρύ κοινό.

Επιφυλλίδα

Δημοσιογραφικό κείμενο με λογοτεχνική χροιά που σχολιάζει, κυρίως, επίκαιρα κοινωνικά ή πολιτισμικά ζητήματα με εύθυμο τρόπο.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ

Βιογραφία

Αφηγηματικό κείμενο στο οποίο ο βιογράφος εξιστορεί τη ζωή, τις πράξεις και το έργο ενός ανθρώπου.

Είδη:

1. Βίος: Η προσωπική καταγραφή της προσωπικής ιστορίας ενός ατόμου.
2. Συναξάρι: Αφηγηματικό κείμενο που αναφέρεται στο βίο ενός ατόμου.
3. Μυθιστορηματική βιογραφία: Βιογραφία με μορφή και χαρακτηριστικά μυθιστορήματος με σκοπό, έμμεσα, διδακτικό.
4. Βιογραφικό σημείωμα: Σύντομο κείμενο με πληροφοριακό χαρακτήρα για τη ζωή και το έργο ενός ατόμου.
5. Συστατική επιστολή: Γραπτή μαρτυρία – βεβαίωση για ανεύρεση εργασίας.

Αυτοβιογραφία

Αφήγηση πεζού λόγου με θέμα τη ζωή του ίδιου του συγγραφέα, ο οποίος συμμετέχει στα γεγονότα είτε ως πρωταγωνιστής, είτε ως αυτόπτης μάρτυρας και γράφει σε α' πρόσωπο και μη λογοτεχνικό ύφος.

Είδη:

1. Απομνημονεύματα: Διηγήσεις γύρω από πρόσωπα και γεγονότα που αποτελούν βιώματα του συγγραφέα. Γράφονται μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα από τότε που συνέβησαν τα γεγονότα.
2. Ημερολόγιο: Προσωπική καταγραφή γεγονότων, σκέψεων, συναισθημάτων ατομικού και γενικού χαρακτήρα. Χαρακτηρίζεται από υποκειμενισμό, δεν έχει θεματικό κέντρο και τα θέματά του αφορούν την επικαιρότητα.
3. Μυθιστόρημα με αυτοβιογραφικά στοιχεία: Μυθιστόρημα στο οποίο ο αφηγητής «κρύβεται» πίσω από κάποιον ήρωα ή αναφέρεται σε προσωπικά γεγονότα χωρίς να το δηλώνει.
4. Αυτοβιογραφικό σημείωμα: Σύντομο σημείωμα του οποίου ο συντάκτης είναι ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος που δίνει στοιχεία για τη ζωή και το έργο του, με σκοπό, έμμεσα, διδακτικό.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΟΚΙΜΙΟΥ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Δοκίμιο	Επιστημονικός λόγος
Θεματολογία ευρέως φάσματος	Συγκλίνει με το δοκίμιο σε θεματολογία
Απευθύνεται σε όλους τους αναγνώστες	Απευθύνεται σε εξειδικευμένο κοινό
Δεν εμβαθύνει στο θέμα	Εξαντλεί το θέμα – ανάλυση σε βάθος
Στόχος η ενημέρωση, η πληροφόρηση, η τέρψη, η ψυχαγωγία	Στόχος του η γνώση, η καλλιέργεια, η μάθηση
Απλός, καθημερινός λόγος	Ειδικός, επιστημονικός λόγος
Απευθύνεται στη λογική ή στο συναίσθημα	Απευθύνεται στη λογική με τεκμήρια και επιχειρήματα
Ύφος σοβαρό, χιουμοριστικό, ειρωνικό, φιλοσοφικό	Ύφος ψυχρό και ουδέτερο
Λογική και συνειρμική οργάνωση	Αυστηρή λογική οργάνωση, σαφήνεια και ακρίβεια στη διατύπωση
Λόγος αποδεικτικός, περιγραφικός, ερμηνευτικός	Λόγος αποδεικτικός, λογικός
Αναφορική και ποιητική λειτουργία της γλώσσας	Αναφορική χρήση της γλώσσας
Συγκεκριμένο θέμα ή ελεύθερη περιδιάβαση στον κόσμο των ιδεών	Συγκεκριμένο θέμα
Μικρή έκταση	Μεγαλύτερη έκταση
Αντικειμενικός ή προσωπικός τόνος	Απουσία προσωπικού τόνου

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΟΚΙΜΙΟΥ – ΡΗΤΟΡΙΚΟΥ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Δοκίμιο	Ρητορικός – λογοτεχνικός λόγος
Αντικειμενικός ή προσωπικός τόνος	Προσωπικός τόνος
Συγκεκριμένο θέμα ή ελεύθερη περιδιάβαση στον κόσμο των ιδεών	Ελεύθερη, κυρίως, περιδιάβαση στον κόσμο των ιδεών
Αναφορική και ποιητική λειτουργία της γλώσσας	Κυρίως, ποιητική, συναισθηματική χρήση της γλώσσας
Λογική και συνειρμική οργάνωση	Συνειρμική, κυρίως, οργάνωση
Θεματολογία ευρέως φάσματος	Συγκλίνει με το δοκίμιο σε θεματολογία
Λόγος αποδεικτικός, περιγραφικός, ερμηνευτικός	Λόγος, κυρίως, πληροφοριακός και ερμηνευτικός, εξομολογητικός
Ύφος σοβαρό, χιουμοριστικό, ειρωνικό, φιλοσοφικό	Ύφος, κυρίως, χιουμοριστικό, φιλοσοφικό
Απευθύνεται στη λογική ή στο συναίσθημα	Απευθύνεται, κυρίως, στο συναίσθημα
Ο δοκιμιογράφος προσπαθεί να πληροφορήσει, να ενημερώσει κτλ	Προσπάθεια, κυρίως, έκφρασης προσωπικών σκέψεων του πομπού με

	στόχο τον επηρεασμό και το σωφρο- νισμό
Επιστημονικό και καθημερινό λεξιλό- γιο	Κυρίως, καθημερινού λεξιλογίου
Βασίζεται σε εμπειρικές γνώσεις	Βασίζεται σε εμπειρικές γνώσεις
Απευθύνεται σε όλους και περιέχει τις ιδέες, τις σκέψεις του δοκιμιογράφου	Συνομιλεί, κυρίως, μ' ένα φίλο στην επιστολή και με το αναγνωστικό στη δίδαχη και στο διάλογο. Στο ημερολο- γιο αναφέρονται και κοινοποιούνται ενέργειες του ίδιου του συγγραφέα, κυρίως, για συμβάντα της προσω- πικής του ζωής

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΟΚΙΜΙΟΥ – ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Δοκίμιο	Δημοσιογραφικός λόγος
Θεματολογία ευρέως φάσματος	Συγκλίνει με το δοκίμιο σε θεματο- λογία
Δεν έχει επικαιρικό χαρακτήρα. Όταν τύχει να το κάνει, ανάγεται σε μόνιμο και γενικό	Έχει επικαιρικό χαρακτήρα
Κινείται ανάμεσα στη φιλοσοφία, την επιστήμη και τη λογοτεχνία	Απέχει απ' τη λογοτεχνία και κινείται στο χώρο της ερμηνευτικής δημοσιο- γραφίας ή της επιστήμης
Αναφορική ή ποιητική λειτουργία της γλώσσας	Αναφορική λειτουργία της γλώσσας
Αντικειμενικός ή προσωπικός τόνος	Απουσιάζει, συνήθως, ο προσωπικός και οικείος τόνος
Έκταση μικρή ως μέση	Συνήθως είναι συντομότερο απ' το δοκίμιο
Έντονος προβληματισμός – κοινωνι- κός χαρακτήρας	Έντονος προβληματισμός – κοινωνι- κός χαρακτήρας

Περιεχόμενα

Δεν βρέθηκαν καταχωρήσεις πίνακα περιεχομένων.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ – ΠΡΟΣΩΠΑ – ΕΙΔΟΣ ΛΟΓΟΥ – ΥΦΟΣ

ΘΑΥΜΑΣΤΙΚΟ = !

1. Θαυμασμός
2. Ικανοποίηση
3. Επιδοκιμασία

ΘΑΥΜΑΣΤΙΚΟ ΣΕ ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ = (!)

1. Απορία
2. Ειρωνεία
3. Αμφισβήτηση
4. Αμφιβολία

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟ = ;

1. Απορία
2. Έμφαση
3. Αποδοκιμασία

ΕΡΩΤΙΜΑΤΙΚΟ ΣΕ ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ = (;)

1. Ειρωνεία
2. Αμφισβήτηση
3. Αμφιβολία

ΑΠΟΣΙΩΠΗΤΙΚΑ = ...

1. Έκπληξη
2. Αγανάκτηση
3. Αποδοκιμασία
4. Συγκίνηση
5. Ειρωνεία
6. Αμφισβήτηση
7. Κατάπληξη

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ = « ... »

1. Έμφαση
2. Ειρωνεία
3. Αμφισβήτηση
4. Ειδικό βάρος – τονισμός
5. Μεταφορά
6. Φράσεις άλλων

Α΄ ΠΡΟΣΩΠΟ

1. Αμεσότητα (α΄ ενικό και πληθυντικό)
2. Ζωντάνια (α΄ ενικό και πληθυντικό)
3. Προσωπική άποψη (α΄ ενικό και πληθυντικό)
4. Εξομολογητικός τόνος (κυρίως α΄ ενικό)
5. Υποκειμενικότητα (κυρίως α΄ ενικό)

6. Κατάθεση προσωπικού βιώματος (κυρίως α'ενικό)
7. Συναισθηματική προσέγγιση (κυρίως α'ενικό)
8. Καθολικότητα (α'πληθυντικό)
9. Συλλογικότητα (α'πληθυντικό)

Β' ΠΡΟΣΩΠΟ

1. Αμεσότητα (β' ενικό και πληθυντικό)
2. Διδακτικός τόνος (β' ενικό και πληθυντικό)
3. Συναισθηματική προσέγγιση (β' ενικό και πληθυντικό)
4. Οικειότητα (κυρίως β' ενικό)
5. Ζωντάνια (κυρίως β' ενικό)

Γ' ΠΡΟΣΩΠΟ

1. Αντικειμενικότητα (γ' ενικό και πληθυντικό)
2. Απρόσωπη στάση (γ' ενικό και πληθυντικό)
3. Θέσεις και ιδέες ευρύτερα αποδεκτές (γ' ενικό και πληθυντικό)

ΜΑΚΡΟΠΕΡΙΟΔΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. Σύνθετες και πολύπλοκες σκέψεις για να ενισχυθεί η επιχειρηματολογία

ΒΡΑΧΥΠΕΡΙΟΔΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. Έκφραση θέσεων με σαφή και λιτό τρόπο

ΥΦΟΣ

1. Κυριολεκτική – Αναφορική – Δηλωτική λειτουργία της γλώσσας:
σοβαρό, επίσημο, τυπικό, επιμελημένο, πυκνό, επιστημονικό
2. Μεταφορική – Ποιητική – Συνοπτοδηλωτική λειτουργία της γλώσσας:
απλό, λιτό, οικείο, καθημερινό, προσωπικό, παραστατικό, ζωντανό, λογοτεχνικό, επιτηδευμένο

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΑΡΘΡΟ

1. Τίτλος
2. Κυρίως γ' ενικό
3. Ποτέ α' ενικό

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Α'. τυπική – επίσημη

1. Ημερομηνία

.....
Αξιότιμε κύριε Υπουργέ / Αγαπητέ κύριε,
.....
.....
.....

Μετά τιμής/ Με εκτίμηση

2. Επίσημο ύφος
3. Κυρίως γ' ενικό
4. Α' ενικό

Β'. φιλική

1. Ημερομηνία

.....
Αγαπητέ φίλε/ Φίλε,
.....
.....
.....

Με αγάπη/ Φιλικά

2. Οικείο - ανεπίσημο ύφος
3. Κυρίως α' ενικό
4. Γ' ενικό

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

1. Τυπικός ή οικείος
2. Οι απόψεις πρέπει να έχουν περίπου ίση έκταση

ΛΟΓΟΣ – ΟΜΙΛΙΑ

1. Κύριοι σύνεδροι/ Αγαπητοί συμμαθητές/τριες/ Αγαπητοί φίλοι/ Αγαπητό ακροατήριο/ Ελληνίδες – Έλληνες (πολιτικός λόγος)/ Αγαπητοί/Αξιοτιμοί συμπολίτες/ Κυρίες και Κύριοι βουλευτές κ.τ.λ.

.....
.....
.....

Στις ευχαριστώ/
Στις ευχαριστώ για την προσοχή σας/ που με ακούσατε

2. Σε προφορικές, κυρίως, ομιλίες ενδείκνυται να χρησιμοποιούμε στο κείμενό μας διάσπαρτα β' ενικό ή πληθυντικό και ερωτήσεις
3. Γ' ενικό
4. Α' ενικό και πληθυντικό
5. Συνιστώνται και επαναλήψεις στις προσφωνήσεις

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

1. Σύντομες συνήθως ερωτήσεις
2. Περισσότερο αναλυτικές συνήθως απαντήσεις

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

1. Α' ενικό
2. Χωρίς προσφώνηση ή με την προσφώνηση Αγαπητό ημερολόγιο
3. Ημερομηνία
4. Απλός καθημερινός λόγος

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

1. Ισχύει ό,τι και την ομιλία με τυπική πάντα προσφώνηση και τυπικό κλείσιμο

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ

ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ ΣΕ – ΙΣΜΟΣ

ΑΙΣΘΗΤΙΣΜΟΣ

Η αντίληψη που συμπορεύεται με το «η τέχνη για την τέχνη», κατά την οποία υπάρχει μόνο το ωραίο. Η υπερβολική εκδοχή της άποψης ότι ο καλλιτέχνης πρέπει να είναι απαλλαγμένος από ιδεολογικές και εμπορικές σκοπιμότητες, αγνοώντας ακόμα και το κοινό του και την αποστολή του προς αυτό.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Η καθιέρωση του να αθλείσαι. Το αθλητικό ιδεώδες σχετίζεται με το ανθρωπιστικό, καθώς προαπαιτείται συμμετρική ανάπτυξη του σώματος, της ψυχής και του νου.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

Η αντίληψη της Αναγέννησης ότι η σωματική, ψυχική και πνευματική αγωγή του ανθρώπου πρέπει να στηρίζεται στη μελέτη της ελληνικής και λατινικής αρχαιότητας. Σκοπός του ήταν να μελετήσει τον αρχαίο κλασικό κόσμο πάνω στην ορθολογική και κριτική διάσταση και να υψώσει με τις αξίες του το ανθρώπινο πνεύμα.

Σήμερα ονομάζεται ο τρόπος σκέψης που δίνει έμφαση στον άνθρωπο, στις αξίες του και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

ΑΥΤΑΡΧΙΣΜΟΣ

Η στάση σύμφωνα με την οποία κάποιος ισχυρότερος επιβάλλεται στον ανίσχυρο εμποδίζοντάς τον να αντιδράσει και να αντιληφθεί την επιβολή αυτή. Συχνά εμφανίζεται με τη μορφή της κατάχρησης εξουσίας.

ΔΙΔΑΚΤΙΣΜΟΣ

Η υπερβολική εκδοχή της διδακτικότητας, όταν κάποιοι αυτό-προσδιορίζονται σαν δάσκαλοι και προσδιορίζουν άλλους σαν ανώριμους μαθητές που οφείλουν να ακούσουν και να τηρήσουν τις συμβουλές τους.

ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η δογματική προσκόλληση σε μια ιδεολογία ή θεωρία που οδηγεί στο να μη μπορεί, όποιος την ασπάζεται, να βρει τα αρνητικά της και να δεχτεί τα θετικά άλλων, να συζητήσει με διαλλακτικότητα, να επιχειρηματολογήσει ορθά και να πεισθεί για το άδικο των απόψεών του.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Η στάση και η συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται απ' την ανιδιοτελή προσφορά και συχνά εμφανίζεται ως προσπάθεια αλληλεγγύης για ένα μεγάλο σκοπό.

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ

Η υπερβολή του πατριωτισμού, η δογματική άποψη σύμφωνα με την οποία το οικείο έθνος είναι το περιούσιο – εκλεκτό και εκδηλώνει συχνά βίαιο επεκτατισμό, ρατσισμό ή εθνικά αποκλεισμό.

ΕΘΝΙΣΜΟΣ

Η αρχή κατά την οποία κάθε έθνος δικαιούται να αυτοδιοικείται, να είναι ελεύθερο.

ΕΚΔΥΤΙΚΙΣΜΟΣ

Ο μετασχηματισμός της εθνικής ταυτότητας, ιδιοσυγκρασίας, ιδιαιτερότητας και ιδιορρυθμίας σε μία άλλη, που επικρατεί στον δυτικό κόσμο {Ευρώπη, Βόρεια Αμερική, Αυστραλία}.

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Η τάση και η κατάσταση ανανέωσης και προσαρμογής στα σύγχρονα δεδομένα, εφόσον αυτά συνιστούν πρόοδο.

ΕΞΑΝΔΡΑΠΟΔΙΣΜΟΣ

Η υποδούλωση με εμφανή ή μη τρόπο.

ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

Το να γίνουμε καλύτεροι, ηθικότεροι άνθρωποι.

ΕΞΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟΣ

Η υιοθέτηση των αρχών του ευρωπαϊκού, πολιτισμού {δικαιοσύνη, ελευθερία ατόμων και λαών, οι αρχές του Διαφωτισμού, η υπερεθνική οργάνωση, το ανθρωπιστικό και χριστιανικό ιδεώδες}.

ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ

Η τάση επιβολής ενός κράτους σε ένα άλλο με στρατιωτικά ή οικονομικά μέσα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΣΜΟΣ

Η αντίληψη που συμπορεύεται με το « η επιστήμη για την επιστήμη», «η γνώση για τη γνώση», κατά την οποία ο επιστήμονας δεν πρέπει να υποτάσσεται σε καμιά άλλη αξία (ηθική, εθνική, κ.τ.λ.) πέρα από την ίδια την επιστήμη.

ΕΥΣΕΒΙΣΜΟΣ

Το προσωπείο του θρησκευτικώς ευσεβούς.

ΗΘΙΚΙΣΜΟΣ

Το προσωπείο του ηθικού που συνδυάζεται με την υπακοή σ' ένα αυστηρό σύστημα ηθικών κανόνων – εντολών άνευ των οποίων αδυνατεί ν' αποφασίσει ο ηθικιστής και που συχνά συνοδεύεται με την τυπολατρία, τον φαρισαϊσμό και την υποκρισία.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

Η υπερκατανάλωση.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

Η υπερβολική εκδοχή της προσαρμογής στις απαιτήσεις των άλλων, η «ανανδρία» του να έχει κανείς τη δική του σκέψη, άποψη, βούληση, δράση.

ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ

Η συμπεριφορά του ηγέτη που δήθεν λαϊκός, κολακεύει το λαό, αντί να τον οδηγεί οδηγείται απ' αυτόν, που δεν λαμβάνει αποφάσεις με κόστος γι' αυτόν, αλλά για το λαό.

ΜΑΝΙΧΑΪΣΜΟΣ

Η αντίληψη ότι όλες οι πράξεις και αντιλήψεις είναι είτε καλές, είτε κακές αλλά ποτέ μικτές.

ΜΕΣΣΙΑΝΙΣΜΟΣ

Η αντίληψη ότι αναμένεται κάποιος σωτήρας να μας σώσει απ' τα δεινά μας.

ΜΙΜΗΤΙΣΜΟΣ

Η υπερβολική εκδοχή της υγιούς μίμησης. Συχνά εκδηλώνεται με την υπτακοή στη μόδα, την υπερκατανάλωση και τον κοινωνικό κομφορμισμό.

ΝΤΕΤΕΡΜΙΝΙΣΜΟΣ

Η φιλοσοφική αντίληψη κατά την οποία ο άνθρωπος ούτε είναι ούτε πρόκειται να είναι ποτέ ελεύθερος, αφού όλα στη φύση είναι προκαθορισμένα και συνδέονται με σχέσεις αιτίας και αποτελέσματος διαμορφώνοντας νόμους που δεν μπορεί να σπάσει ο άνθρωπος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ

Η συνείδηση ότι εκτός από πολίτες ενός κράτους, εκτός από μέλη ενός έθνους, είμαστε και πολίτες του κόσμου.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

Το πολιτικό καθεστώς ου επιδιώκει να ρυθμίσει παρεμβατικά και αυταρχικά τη ζωή των πολιτών – υπηκόων του, στοχεύοντας στον έλεγχο της σκέψης μέσω της προπαγάνδας, της δογματικής εκπαίδευσης και του ελέγχου.

ΟΛΥΜΠΙΣΜΟΣ

Η αντίληψη που διέπεται απ' το ολυμπιακό ιδεώδες, το οποίο εμπεριέχει το αθλητικό ιδεώδες και προσθέτει ότι οι αθλητές από διάφορα μέρη αγωνίζονται εκ μέρους της πατρίδας τους, οπότε η νίκη τους σημαίνει και νίκη ενός λαού επί του άλλου. Μια νίκη που είναι αθλητική που εκτονώνει την έμφυτη επιθετικότητα του ανθρώπου σε ένα παιχνίδι με κανόνες, αναδεικνύοντας το λαό στα μάτια της οικουμένης τονώνοντας την εθνική του συνείδηση και υπερηφάνεια. Το ολυμπιακό ιδεώδες συνίσταται απ' την πεποίθηση ότι τα άτομα μπορούν να ζήσουν ειρηνικά, παρά την έμφυτη τάση της δύναμης, και επιβολής τους.

ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Η θεωρία και η στάση ζωής που δίνει προτεραιότητα στον ορθό λόγο, στην απόδειξη με λογικά επιχειρήματα.

ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

Το μη σκέπτεσθαι, η μη τήρηση των κανόνων της λογικής, η έλλειψη αλήθειας και εγκυρότητας, η έλλειψη ορθότητας στην επιχειρηματολογία.

ΠΑΡΩΠΙΔΙΣΜΟΣ

Η αδυναμία κάποιου να δει με ευρύ πνεύμα, να αμφισβητήσει όσα κατά καιρούς έχει δεχθεί και να είναι διαλλακτικός.

ΠΑΤΕΡΝΑΛΙΣΜΟΣ

Απ' το λατινικό pater. Η αντίληψη της πατρικής προστασίας, όταν αυτή ούτε αιτείται ούτε απαιτείται, αλλά γίνεται με τρόπο αναγκαστικό ή πειθαναγκαστικό και παρουσιάζεται υπό το προσωπείο της «αναγκαίας» προστασίας, και στοργής.

ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ

Η αγάπη και η μέριμνα για την πατρίδα, το να έχει κανείς πολιτική συνείδηση, να μην διακατέχεται από ξενομανία, να έχει εθνική συνείδηση και να θέλει τη βελτίωσή της και τον εκσυγχρονισμό της.

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Ο αδικαιολόγητος αρνητικός προϋδεασμός για μια άλλη φυλή, μειονότητα ή κοινωνική ομάδα, που στηρίζεται στην παράλογη γενίκευση ορισμένων στερεοτύπων.

ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ

Η φιλοσοφική θεωρία κατά την οποία τίποτα δεν είναι βέβαιο, ούτε υπάρχει σταθερή αλήθεια, οπότε όλα πρέπει να αμφισβητούνται σε τέτοιο βαθμό, που δεν καταλήγουμε ποτέ σε κάποιο συμπέρασμα.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Η χρήση συμβόλων με σκοπό την έγερση συναισθημάτων και την αποδυνάμωση της λογικής.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η υπερβολή της υγιούς συναισθηματικότητας, η αντιμετώπιση της πραγματικότητας απ' τη συναισθηματική πλευρά, η αδυναμία ελέγχου των συναισθημάτων.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΣΜΟΣ

Η θεώρηση και η κριτική των καταστάσεων που στερείται αντικειμενικής λογικής, καθώς έχει εμποτιστεί από υποκειμενικές προκαταλήψεις, προϋδεασμούς, εμμονές ή βιώματα.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Η επιθετική έκφραση του δογματισμού.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΝΟΙΩΝ

ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Παιδεία:

Το σύνολο των διαδικασιών με το οποίο επιτυγχάνεται η πνευματική, ηθική και κοινωνική ολοκλήρωση του ατόμου.

Εκπαίδευση:

Η συστηματική και οργανωμένη απ' το κράτος παροχή παιδείας, η οποία είναι υποχρεωτική και δωρεάν.

Ανθρωπιστική παιδεία – εκπαίδευση:

Αυτή που πιστεύει στην ιδιαίτερη αξία και μοναδικότητά του ανθρώπου και που αποσκοπεί στην πολύ-πλευρη μόρφωσή το και στην ευρύτερη του καλλιέργεια.

Τεχνοκρατική παιδεία – εκπαίδευση:

Αυτή που με τις γνώσεις, τις αξίες, την εξειδίκευσή της προετοιμάζει τους νέους για την είσοδό τους στην παραγωγική διαδικασία, για να γίνουν οι αυριανοί τεχνοκράτες – επιστήμονες.

ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

1. Οικογένεια.
2. Εκπαίδευση.
3. Συναναστροφές.
4. Μ.Μ.Ε.
5. Αντικείμενο εργασίας.
6. Μορφές γνήσιας ψυχαγωγίας (βιβλίο, θέατρο, πολιτιστικές δραστηριότητες, κινηματογράφος, μουσική).
7. Παράδοση.
8. Πνευματικοί και πολιτικοί ηγέτες – πρότυπα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

1. Πνευματική καλλιέργεια με σκοπό την παροχή της δυνατότητας στους νέους να διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες και να απομακρυνθούν από τη σημερινή πνευματική μονομέρεια, λόγω της προσκόλλησης στην ειδίκευση.
2. Διαμόρφωση ατόμων με εσωτερική συγκρότηση που διαπνέονται απ' την αίσθηση του μέτρου και του καθήκοντος, γεμάτων με οράματα και υψηλούς στόχους.
3. Ανάπτυξη του αισθήματος της ευθύνης και του ανθρωπισμού.
4. Ηθική διάπλαση του νέου.
5. Δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και τη διασφάλιση του δημοκρατικού πολιτεύματος.
6. Καλλιέργεια του πνεύματος της άμιλλας, της φιλίας, του αλληλοσεβασμού.
7. Προώθηση του πολιτισμού, των γραμμάτων, των τεχνών.
8. Καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης.
9. Παροχή των απαραίτητων γνώσεων – εφοδίων για την ανάπτυξη υγιούς προσωπικότητας.

ΘΕΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

1. Δωρεάν υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση.
2. Μεγαλύτερη ελευθερία εκπαιδευτικών – μαθητών, περιορισμός του δογματισμού και του αυταρχισμού, δημοκρατικότητα.
3. Κοινωνικοποίηση και επαφή του νέου με άτομα διαφορετικής ή ίδιας κοινωνικοοικονομικής προέλευσης, ηλικίας, εθνικότητας, φυλής.
4. Μύηση στην εργατικότητα.
5. Διάλογος και δυνατότητα αμφισβήτησης.
6. Χρήση προϊόντων σύγχρονης τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

1. Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής.
2. Αναντιστοιχία εκπαίδευσης κοινωνικοοικονομικών αναγκών της χώρας μας.
3. Ελλιπής και μη ουσιαστικός επαγγελματικός προσανατολισμός των νέων.
4. Παροχή αναχρονιστικής, παρωχημένης και μη εναρμονισμένης με τις σύγχρονες απαιτήσεις γνώσης.
5. Μηχανιστική εκμάθηση της γνώσης με απουσία της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης.
6. Ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών αναφορικά με την παιδαγωγική γνώση και την εξειδίκευση στο αντικείμενο της διδασκαλίας.
7. Αξιολόγηση του μαθητή βασισμένη μόνο στο βαθμό επίδοσης.
8. Ανάπτυξη βαθμοθηρικής διάθεσης απ' την πλευρά των μαθητών, πρόκληση άγχους και μετατροπή της άμιλλας σε ανταγωνισμό, λόγω του συστήματος αξιολόγησης.
9. Έλλειψη ίσων ευκαιριών.
10. Μονόπλευρος προσανατολισμός στην επιτυχία των μαθητών στις εξετάσεις, στην εξειδίκευση, στην υλοποίηση των επαγγελματικών στόχων και όχι στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων με αξίες, ιδανικά και κοινωνικές αρετές.
11. Σύστημα μάθησης που ευνοεί την αποστήθιση, την πολυμάθεια και όχι την ευρυμάθεια.
12. Τυποποιημένη διαδικασία διδασκαλίας.
13. Συνήθως αποσπασματικό, παρωχημένο και πρόχειρο περιεχόμενο βιβλίων.
14. Υπολειπουργία, του θεσμού των μαθητικών κοινοτήτων – μη ολοκλήρωση της πολιτικοποίησης των νέων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

1. Εκσυγχρονισμός για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής – Αντιστοιχία του περιεχομένου των σπουδών με τις παροντικές και μελλοντικές τεχνολογικές και πολιτισμικές απαιτήσεις.
2. Απαλλαγή απ' τον στείρο τεχνοκρατικό, εξειδικευτικό χαρακτήρα - Ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας.
3. Επίτευξη ορθού επαγγελματικού προσανατολισμού.
4. Παροχή ίσων ευκαιριών.
5. Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής.
6. Στόχος η διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων.

7. Ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων και κλίσεων των νέων.
8. Σύνδεση της εκπαίδευσης με τη διεθνή σύγχρονη πραγματικότητα.
9. Αλλαγή νοοτροπίας για να μη θεωρείται η μέση εκπαίδευση προθάλαμος για την είσοδο στα Α.Ε.Ι. και στα Α.Τ.Ε.Ι.
10. Ανανέωση μαθημάτων με ουσιαστική διείσδυση σε σύγχρονα αντικείμενα.
11. Παροχή πολλαπλών βιβλίων και ανεφοδιασμός – εμπλουτισμός των βιβλιοθηκών.
12. Οικονομική ενίσχυση – περισσότερα κονδύλια για την παιδεία.
13. Σεβασμός στον ρόλο και στους κανόνες του σχολείου και περιορισμός της προκατάληψης απέναντι στους εκπαιδευτικούς από τους μαθητές.
14. Ενιαία, ανεξάρτητη συλλογιστική στον προγραμματισμό της εκπαίδευσης, μακριά από τις κυβερνητικές εναλλαγές και τις μικροπολιτικές σκοπιμότητες.
15. Οικονομικά κίνητρα στους εκπαιδευτικούς.
16. Να ενσταλάξει στους νέους η οικογένεια ότι η εκπαίδευση αποτελεί φορέα εσωτερικής ολοκλήρωσης/
17. Συνεργασία γονέων – εκπαιδευτικού για την απόδοση και τη γενικότερη πορεία του παιδιού.
18. Προώθηση από τα Μ.Μ.Ε. προτύπων πνευματικής καλλιέργειας και όχι μόνο υλιστικών προσανατολισμών, που επιδρούν καταλυτικά στους νέους.
19. Οι πνευματικοί άνθρωποι να μην αποστασιοποιούνται απ' τους νέους, αλλά να τους «κατευθύνουν» με σκοπό την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. Κατάρτιση και διαμόρφωση επαγγελματικής συνείδησης.
2. Παροχή των απαραίτητων γνώσεων και ικανοτήτων στους μελλοντικούς επιστήμονες και επαγγελματίες.
3. Συμβολή στην αύξηση της παραγωγικότητας της χώρας, τη βελτίωση της ποιότητας και την ενίσχυση της ειδίκευσης – πολύπλευρης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.
4. Άνοδος του μορφωτικού και βιοτικού επιπέδου.
5. Παρακολούθηση και γνώση των νέων μεθόδων, τεχνικών και δεδομένων – Ανταπόκριση στις νέες ανάγκες.
6. Ενίσχυση του ήθους και της κοινωνικής συνείδησης.
7. Συνέχιση της έρευνας, της προόδου της επιστήμης και της τεχνολογίας.
8. Ανανέωση νόμων και θεσμών μέσα από την ενίσχυση επιστημονικών και τεχνολογικών κλάδων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. Μη επαρκής προώθηση της προώθηση της έρευνας.
2. Ελλιπής κρατική χρηματοδότηση.
3. Φτωχές βιβλιοθήκες.
4. Συχνά, ξεπερασμένα συγγράμματα, πρόχειρα ή πολύ ακριβά.
5. Στεγαστικά προβλήματα.
6. Κακή διαχείριση και οργάνωση.

7. Μεγάλος αριθμός φοιτητών, μεγαλύτερος απ' τις δυνατότητες των σχολών και τις ανάγκες της κοινωνίας.
8. Το φαινόμενο των «ιπτάμενων» καθηγητών στις επαρχιακές πόλεις.

ΑΙΤΙΑ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΑ Α.Ε.Ι. ΚΑΙ ΣΤΑ Α.Τ.Ε.Ι.

1. Επιδίωξη της μόρφωσης.
2. Οι οικογένειες μπορούν, λόγω του καλύτερου βιοτικού επιπέδου, να σπουδάσουν ευκολότερα τα παιδιά τους.
3. Έλλειψη κατάλληλου σχολικού προσανατολισμού.
4. Προκατάληψη απέναντι στα χειρονακτικά επαγγέλματα.
5. Στερεότυπα για τα επαγγέλματα «υψηλού κύρους».
6. Τεράστιος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας.
7. Μιμητισμός.
8. Προσανατολισμός του σχολείου.
9. Οικογενειακές επιρροές.

ΓΛΩΣΣΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ένα σύστημα συμβόλων που βρίσκονται σε λειτουργική ενότητα, αποτελούν έναν ιδιαίτερο κώδικα έκφρασης, επικοινωνίας και σκέψης, που στηρίζεται σε φθόγγους, λέξεις και προτάσεις, και αντανακλά την ξεχωριστή σύλληψη, οργάνωση και έκφραση του κόσμου από ένα άτομο ή λαό – έθνος.

ΣΗΜΑΣΙΑ

- Συμβάλλει στην πνευματική συγκρότηση του ατόμου:
  1. Είναι φορέας ιδεών, απόψεων και πεποιθήσεων.
  2. Παρέχει τη δυνατότητα της ικανοποίησης της φιλομάθειας.
  3. Διευρύνει τους γνωστικούς ορίζοντες.
  4. Βοηθά το άτομο να μπορεί να εκφράσει τις λεπτές και δυσδιάκριτες σημασιολογικές αποχρώσεις μιας έννοιας.
- Στην πολιτική ζωή:
  1. Οι άνθρωποι ανταλλάσσουν πολιτικές απόψεις, επιχειρηματολογούν, συναινούν ή διαφωνούν σε πολιτικά ζητήματα.
  2. Οι πολίτες με τη σωστή χρήση της διατυπώνουν τις θέσεις τους με πειθώ και ευκρίνεια.
  3. Βοηθά στην αποκάλυψη της δημαγωγίας και του λαϊκισμού.
- Στην κοινωνική ζωή:
  1. Όσο πιο πλούσια σε περιεχόμενο και έκφραση τόσο πιο ποιοτική είναι η κοινωνικοποίηση του ατόμου.
  2. Είναι μέσο επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων.
  3. Με το διάλογο επέρχεται η συνεννόηση, η προσέγγιση και η επίλυση των διαφορών.
  4. Ευνοεί την ψυχική επαφή και βαθύτερη επικοινωνία των ανθρώπων.
- Στην πολιτιστική ζωή και εθνική ταυτότητα:
  1. Διασώζει την πολιτιστική κληρονομιά.
  2. Βοηθά ένα λαό να συνειδητοποιήσει την ιδιοπροσωπία του και αποτελεί μέσο και πνευματικό θεσμό συνοχής ενός εθνικού συνόλου.
  3. Με τη γλωσσομάθεια διευκολύνεται η επικοινωνία και η συνεργασία των λαών.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ

- Η κρίση της παιδείας:
  1. Ο εξειδικευτικός της χαρακτήρας δε συμβάλλει στην ευρύτερη πνευματική καλλιέργεια.
  2. Κακή οργάνωση της γλωσσικής διδασκαλίας.
- Τα Μ.Μ.Ε και κυρίως η τηλεόραση:
  1. Κυριαρχεί ο ήχος και η εικόνα και όχι ο λόγος.
  2. Χαμηλής ως κάκιστης ποιότητας προγράμματα.
  3. Η συνθηματική γλώσσα της διαφήμισης και το πλήθος των ξενικών στοιχείων.
  4. Περιορίζεται ο χρόνος της ανθρώπινης επικοινωνίας και της ανάγνωσης βιβλίων.

-Η ιεράρχηση των αξιών του σύγχρονου ανθρώπου με την ταύτιση του «έχειν» με το «είναι». Η επιδίωξη του υλικού ευδαιμονισμού απομακρύνει το άτομο από την πραγματική ουσία των πραγμάτων.

-Οι τυπικές σχέσεις των ανθρώπων.

Η ξύλινη γλώσσα των πολιτικών και οι λαϊκιστικές, συνθηματολογίες εκφράσεις.

-Η τεχνολογική εξέλιξη και η επίδραση των ξένων χωρών έχουν ως συνέπεια τη χρήση ξένων λέξεων, του μιμητισμού και την ξενομανίας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

1. Η οικογένεια είναι ανάγκη να παρέχει πνευματικά ερεθίσματα στα μέλη της, να ασκεί ορθή γλωσσική αγωγή και να καλλιεργεί την αγάπη για το βιβλίο.
2. Η εκπαίδευση οφείλει να επιδιώξει την ορθή διδασκαλία της, να αναβαθμίσει τα γλωσσικά μαθήματα και να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον που θα ευνοεί την πνευματική αναζήτηση και το διάλογο.
3. Η πολιτεία πρέπει να εμπλουτίσει τις βιβλιοθήκες με κατάλληλα βιβλία που θα καλλιεργούν τη φιλαναγνωστική διάθεση, να μεριμνήσει για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού.
4. Τα Μ.Μ.Ε. επιβάλλεται να χρησιμοποιούν ορθά τη γλώσσα, να συμπεριλάβουν στα προγράμματά τους σχετικές με τη γλώσσα εκπομπές, να περιορίσουν τις ξενόγλωσσες σειρές και να αναβαθμίσουν τα προγράμματά τους.
5. Οι πνευματικοί άνθρωποι οφείλουν να παρέχουν ερεθίσματα μέσω του έργου τους και να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της γλωσσικής έκφρασης.
6. Το άτομο πρέπει να συνειδητοποιήσει την αξία της και να προβεί σε νέα ιεράρχηση των αξιών του.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο άνθρωπος που προέρχεται, συνήθως, απ' τους χώρους των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών (φιλόσοφοι, ποιητές, συγγραφείς, καλλιτέχνες, επιστήμονες) και είναι πνευματικός ταγός – ηγέτης της κοινωνίας. Στον ευρύτερο χώρο των ανθρώπων του πνεύματος εντάσσονται οι «διανοούμενοι» και όλοι οι πνευματικοί άνθρωποι.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Πλήρης πνευματική κατάρτιση.
2. Πολύπλευρη μόρφωση.
3. Πνευματική συγκρότηση.
4. Έλλειψη δογματισμού.
5. Αυτογνωσία.
6. Απαλλαγή από προλήψεις και δεισιδαιμονίες.
7. Κοινωνικά ενδιαφέροντα.
8. Αλtruισμός.
9. Διαλλακτικότητα.
10. Θάρρος.
11. Ισχυρή βούληση.
12. Κοινωνική συνείδηση.
13. Ευσυνειδησία.
14. Ανιδιοτέλεια.
15. Ανθρωπιστικά ιδανικά.
16. Πολιτικά ενδιαφέροντα.
17. Δημοκρατικές αντιλήψεις.
18. Ενεργός συμμετοχή στα πολιτικά πράγματα.
19. Σεβασμός και κριτική στάση απέναντι στη παράδοση.
20. Αισθητική αγωγή και καλλιέργεια.

ΡΟΛΟΣ

1. Αφύπνιση των νωθρών κοινωνικών συνειδήσεων.
2. Εντοπισμός των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων, αποκάλυψη των αιτιών τους και αναζήτηση λύσεων.
3. Ισορροπία σε αντίρροπες κοινωνικές ομάδες.
4. Βοήθεια στους ανθρώπους στη λήψη αποφάσεων και στην καλλιέργεια της υπευθυνότητας τους.
5. Προβολή προτύπων, αξιών και ιδανικών.
6. Αγώνας για τη διασφάλιση των κοινωνικών δικαιωμάτων.
7. Ενδιαφέρον για τη γενίκευση της ανθρωπιστικής παιδείας.
8. Συμβολή στην πνευματική καλλιέργεια του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, καταπολεμώντας την άγνοια, την αμάθεια, τις προλήψεις, το δογματισμό και τις δεισιδαιμονίες.
9. Εκκλαίκευση της επιστημονικής γνώσης καθιστώντας την προσιτή στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.
10. Αγώνας για τα δημοκρατικά ιδεώδη και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
11. Στηλίτευση και αποκάλυψη των αρνητικών φαινομένων της πολιτικής.

12. Απομάκρυνση από ελιτισμό.
13. Αγώνας για την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης.
14. Εναντίωση σε ρατσιστικές αντιλήψεις και εθνικιστικές προκαταλήψεις.
15. Συμβολή στη συνεργασία και τη φιλία των λαών.
16. Αποκάλυψη των στόχων της παγκοσμιοποίησης.

ΑΙΤΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ

1. Οικονομικές και κομματικές εξαρτήσεις.
2. Ατροφική ανάπτυξη της κοινωνικής συνείδησης.
3. Δέσμευση απ' τα πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα.
4. Εξειδίκευση.
5. Εγωισμός και φιλοπρωτία.
6. Θέσεις μακριά από τη σφαίρα του εφικτού.
7. Ελιτιστικές θέσεις.
8. Στείρες, άγονες θέσεις χωρίς την αναγκαία πνευματικότητα.
9. Προσπάθεια συνδυασμού υλικής ευημερίας και ιδεολογίας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

1. Εθνικιστικά πάθη.
2. Πόλεμοι.
3. Γενοκτονίες.
4. Ρατσισμός.
5. Εκμετάλλευση.
6. Ολοκληρωτικά καθεστώτα.
7. Κρίση δημοκρατικών θεσμών.
8. Πυρηνική απειλή.
9. Κοινωνικές ανισότητες.
10. Κρίση της παράδοσης.
11. Πολιτιστική αλλοτρίωση των μικρών χωρών.
12. Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Το σύνολο των υλικών, πνευματικών και ηθικών επιτευγμάτων του ανθρώπου.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Υλικός – Τεχνικός
2. Πνευματικός – Ηθικός

ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

1. Η ανάγκη των συνθηκών διαβίωσης.
2. Η έμφυτη ανθρώπινη φιλομάθεια.
3. Η ανάπτυξη της επιστήμης.
4. Η οργάνωση και ο καταμερισμός της εργασίας.
5. Ο ανταγωνισμός.

ΘΕΤΙΚΑ

1. Ανάπτυξη της επιστήμης και απαλλαγή από την αμάθεια και τις δεισιδαιμονίες.
2. Καταπολέμηση πολλών ανίατων ασθενειών απ' την ιατρική.
3. Απαλλαγή από τις απειλές του φυσικού περιβάλλοντος.
4. Αύξηση της παραγωγικότητας και βελτίωση των υλικών όρων διαβίωσης.
5. Αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού και άνοδος του μορφωτικού επιπέδου.
6. Μείωση του ανθρώπινου μόχθου.
7. Ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και μεταφοράς – Εκμηδένιση των αποστάσεων.
8. Αύξηση του ελεύθερου χρόνου.
9. Θεμελίωση της δημοκρατίας.
10. Θέσπιση κανόνων δικαίου.
11. Κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.
12. Βελτίωση των σχέσεων των λαών – Εδραίωση της ειρήνης.
13. Ανάπτυξη των τεχνών.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1. Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος – Όξυνση της ενεργειακής κρίσης.
2. Κατασκευή όπλων μαζικής καταστροφής – Κίνδυνος πυρηνικού ολοκαυτώματος.
3. Διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των αναπτυγμένων και υποανάπτυκτων χωρών.
4. Απειλή της κοινωνικής συνοχής απ' την άνιση κατανομή του πλούτου.
5. Βία, εγκληματικότητα, ρατσισμός, κατάλυση πολιτικών ελευθεριών.
6. Υδροκέφαλα αστικά κέντρα – Εντατικοποίηση των ρυθμών ζωής – Κλίμα μαζοποίησης και αποπροσωποποίησης.

7. Παραπληροφόρηση, προπαγάνδα – Διαιώνιση της από άνθρωπο σε άνθρωπο – Περιστολή βασικών δικαιωμάτων.
8. Ανταγωνιστικό πνεύμα στις ανθρώπινες σχέσεις – Διάρρηξη των δεσμών κοινωνικής αλληλεγγύης – Μοναξιά και αποξένωση.
9. Καταναλωτικός προσανατολισμός ως υπέρτατη πλέον αξία.
10. Προώθηση της παγκόσμιας πολιτισμικής ομογενοποίησης.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Ισόρροπη ανάπτυξη υλικού και πνευματικού πολιτισμού.
2. Ενεργός συμμετοχή στα κοινά.
3. Ορθή λειτουργία των διεθνών οργανισμών και αποτελεσματική δραστηριοποίηση τους .
4. Κριτική σκέψη.

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΤΙΚΑ

1. Κυριαρχία στη φύση – Ελάττωση της εξάρτησης απ' αυτήν – Αξιοποίηση των δυνάμεων της.
2. Ελαχιστοποίηση του σωματικού μόχθου στην εργασία.
3. Αύξηση του ελεύθερου χρόνου.
4. Μαζική παραγωγή και βελτίωση της ποιότητάς του.
5. Δημιουργία νέων τομέων απασχόλησης.
6. Αφθονία ανέσεων και μέσων στην καθημερινή ζωή.
7. Διεύρυνση του επιστημονικού πεδίου – Πρόοδος των επιστημών – Ιατρική – Κοινωνικοποίηση της γνώσης.
8. Διευκόλυνση της ανθρώπινης επαφής λόγω της τελειοποίησης των μέσων συγκοινωνίας.
9. Ανάπτυξη πνεύματος της οικουμενικής συνείδησης.
10. Πολλαπλασιασμός των μέσων ψυχαγωγίας – διεύρυνση των μορφών της τέχνης.
11. Άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ

1. Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.
2. Δυσμενείς συνθήκες διαβίωσης.
3. Αρνητικές επιδράσεις στην ψυχοσωματική υγεία.
4. Τελειοποίηση των πολεμικών εξοπλισμών.
5. Αλλοτρίωση, πλήξη, ανία, πνευματική μονομέρεια λόγω εξειδίκευσης και αυτοματοποίησης της εργασίας.
6. Κίνδυνοι για τη δημοκρατία.
7. Πνεύμα υλικού ευδαιμονισμού.
8. Αδιαφορία για την πνευματική καλλιέργεια.
9. Απομάκρυνση από υψηλές αξίες και ιδανικά.
10. Αποστασιοποίηση από συλλογικές δραστηριότητες.
11. Άγχος και υπερένταση.
12. Αδιαφορία για τη δημιουργία ηθικά και πνευματικά ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων.
13. Δημιουργία αστυφιλικού ρεύματος.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Συνειδητοποίηση απ' το άτομο πως τα επιτεύγματα δεν είναι παρά όργανο για καλύτερευση της ζωής.
2. Επανιεράρχηση αξιών.
3. Κοινωνικός έλεγχος στη χρήση των επιτευγμάτων.
4. Ανθρωπιστική παιδεία.
5. Ορθή στάση των πνευματικών ανθρώπων.
6. Συμμετρική ανάπτυξη όλων των διαστάσεων του πολιτισμού.
7. Κυριαρχία του ανθρώπου στη μηχανή.

ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ – ΑΝΕΡΓΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Εργασία είναι η συνειδητή και σκόπιμη προσπάθεια του ατόμου να παράγει έργο με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του. Οι μορφές της είναι η πνευματική, η χειρωνακτική και η μεικτή.

Ανεργία είναι η ακούσια αποχή απ' την εργασία λόγω έλλειψης θέσεων απασχόλησης.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Συμβάλλει στην οικονομική ανεξαρτησία του ατόμου, διευρύνοντας έτσι και τις μορφές ελευθερίας του.
2. Ικανοποιεί τις βιοτικές ανάγκες και εξασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση.
3. Ευνοεί την ανάπτυξη της κρίσης, της αντίληψης, της επινοητικότητας, του οργανωτικού πνεύματος, της παρατηρητικότητας.
4. Καλλιεργεί τις κοινωνικές αρετές και συμβάλλει στη σύναψη δεσμών φιλίας.
5. Ηθικοποιεί το άτομο καθώς το βοηθά στην αποφυγή κοινωνικής παθογενούς συμπεριφοράς.
6. Αναδεικνύει τις ιδιαίτερες κλίσεις και αφυπνίζει τη διάθεση για δημιουργία.
7. Συντελεί στην ψυχολογική ισορροπία του ατόμου, μέσω της καταπολέμησης της πλήξης και της μοναξιάς και μέσω της αίσθησης προσφοράς και της κοινωνικής αναγνώρισης του έργου του.
8. Αναπτύσσει την πολιτική συνείδηση μέσω της συνδικαλιστικής δραστηριότητας.

ΘΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Αύξηση της ποσότητας των παραγόμενων αγαθών και βελτίωση της ποιότητας τους.
2. Αποφυγή των ανθρώπινων λαθών.
3. Ελάττωση του σωματικού μόχθου.
4. Αύξηση του ελεύθερου χρόνου.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Χάνεται η χαρά της προσωπικής δημιουργίας.
2. Άμβλυση της δημιουργικής φαντασίας.
3. Ανία, άγχος και πλήξη την ώρα της εργασίας.
4. Εξαφάνιση παραδοσιακών επαγγελμάτων.
5. Πνευματική μονομέρεια.
6. Τεράστιες ποσότητες ενέργειες και πρώτων υλών.
7. Συμβάλλει στη δημιουργία της καταναλωτικής κοινωνίας.

ΘΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

1. Δημιουργία νέων επαγγελμάτων.
2. Το άτομο εντρυφώντας σ' ένα γνωστικό τομέα αποκτά ουσιαστικότερη γνώση του αντικειμένου του.
3. Η εργασία γίνεται πιο αποτελεσματική μέσω της αύξησης της ποσότητας, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας και μέσω της εξοικονόμησης χρόνου και χρήματος.
4. Συνειδητοποίηση της αξίας της ανθρώπινης συνεργασίας.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

1. Πνευματική μονομέρεια.
2. Μείωση της κοινωνικότητας.
3. Δημιουργία της αλαζονικής αυταπάτης του αναντικατάστατου.
4. Αλλοτρίωση.
5. Επιδρά αρνητικά στην πολύπλευρη ανάπτυξη της ατομικής προσωπικότητας.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

-Κλασική ανεργία

-Λανθάνουσα ανεργία:

1. Υποαπασχόληση: Το άτομο εργάζεται αναγκαστικά λιγότερες ώρες απ' το βασικό ωράριο.
2. Ετεροαπασχόληση: Το άτομο υποχρεώνεται να εργαστεί σε διαφορετικό αντικείμενο απ' αυτό που έχει σπουδάσει ή θέλει να δουλέψει.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

1. Η λανθασμένη αντίληψη ότι η κατοχή ενός πανεπιστημιακού τίτλου μας καταξιώνει κοινωνικά, δημιουργώντας έτσι ένα πλήθος άνεργων πτυχιούχων.
2. Η ελλιπής επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων.
3. Η έλλειψη οικονομικού - επαγγελματικού - εκπαιδευτικού προγραμματισμού από το κράτος, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση - πληθώρα φοιτητών στα Α.Ε.Ι. και στα Α.Τ.Ε.Ι. πράγμα που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς.
4. Η λανθασμένη λειτουργία του σχολείου που δεν μπορεί να εντοπίσει τις κλίσεις των μαθητών.
5. Η γαλούχηση του νέου με τη λογική του πτυχίου, πράγμα που συμβάλλει στο διαχωρισμό των επαγγελμάτων σε ανώτερα και κατώτερα.
6. Το φαινόμενο της πολυθεσίας.
7. Η υπερωριακή απασχόληση.
8. Η αστικοποίηση.
9. Η αναξιοκρατία στις προσλήψεις.
10. Η δυσλειτουργία του συνδικαλιστικού κινήματος.
11. Η απουσία επενδύσεων.
12. Η έλλειψη βαριάς βιομηχανίας.

13. Η αθρόα είσοδος λαθρομεταναστών

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

1. Πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από το κράτος ή από ιδιώτες.
2. Διοικητική, οικονομική και πολιτιστική αποκέντρωση.
3. Καταπολέμηση της γραφειοκρατίας.
4. Εξυγίανση του συνδικαλιστικού κινήματος.
5. Κλαδική αντιμετώπιση της ανεργίας.
6. Καλύτερη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων.
7. Επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού.
8. Υγιής επαγγελματικός προσανατολισμός και εγκατάλειψη της ωραιοποίησης κάποιων επαγγελμάτων.
9. Παροχή κινήτρων στους νέους.
10. Μείωση των ωρών εργασίας στις 35 την εβδομάδα.
11. Μείωση του ορίου συνταξιοδότησης.

ΤΕΧΝΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Είναι η συνειδητή ενέργεια και η ικανότητα του ανθρώπου για δημιουργία έργων που προκαλούν αισθητική συγκίνηση, που αποτελούν γνήσια έκφραση του ατόμου μέσω του ωραίου και μορφή κοινωνικής υφής προβληματισμού, ανάλογα με τις ιδεολογικές του αντιλήψεις, τους κοινωνικούς του προσανατολισμούς και τις αξιολογικές του προσεγγίσεις, που επιτελούν λειτουργία, ουσιαστικής επικοινωνίας και που στηρίζονται στην αναπαράσταση της πραγματικότητας ή της φαντασίας.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Καλές Τέχνες
  - A. Λογοτεχνία (=ποίηση και πεζογραφία)
  - B. Εικαστικές (=ζωγραφική, γλυπτική και αρχιτεκτονική)
  - Γ. Κινητικές (=μουσική, θέατρο, χορός, κινηματογράφος)
2. Εφαρμοσμένες Τέχνες
  - A. Αγγειοπλαστική
  - B. Αργυροχοια
  - Γ. Φωτογραφία
3. Λόγια Τέχνη
Από καλλιτέχνες και διανοούμενους
4. Λαϊκή Τέχνη
Από ανώνυμο πλήθος καλλιτεχνών

ΑΞΙΑ – ΣΗΜΑΣΙΑ

1. Δίνει διέξοδο στα συναισθήματα του καλλιτέχνη και δημιουργεί νέα στους δέκτες, που έτσι μοιράζονται την καλλιτεχνική συγκίνηση καλλιεργώντας τα υψηλά συναισθήματα της αγάπης και της ευγένειας.
2. Ικανοποιεί την ανάγκη του ατόμου για εξωτερική των ιδεών και των ανησυχιών του, αναδεικνύοντας παράλληλα τις ιδιαίτερες του κλίσεις και ικανότητες.
3. Λυτρώνει τον άνθρωπο από τη μονοτονία και την πλήξη της καθημερινότητας, απομακρύνοντας τον από το άγχος των καθημερινών προβλημάτων. Οι βασανιστικές δεσμεύσεις του τόπου, του χρόνου και του βιοπορισμού δεν έχουν ισχύ στο χώρο της Τέχνης.
4. Ευαισθητοποιεί, εξευγενίζει, εξυψώνει το άτομο, παρουσιάζοντάς του το ωραίο και με την έννοια του σωστού, του δικαίου, του αληθινού. Ηθοπλάθει τον άνθρωπο απομακρύνοντάς τον από πάθη και προκαταλήψεις και μιώντας τον στο μέτρο και στην αίσθηση του καθήκοντος, παρέχοντάς του υγιή ερεθίσματα και διδάγματα.
5. Συμβάλλει στην πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου, καθώς μέσω αυτής καλλιεργεί την κρίση, τη φαντασία, της επινοητικότητα του και διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες και τα ενδιαφέροντα. Έτσι γίνεται ικανός για την πολυπρισματική προσέγγιση της πραγματικότητας.

6. Ψυχαγωγεί το άτομο, το βοηθά να αξιοποιεί δημιουργικά τον ελεύθερό του χρόνο, του φανερώνει την ομορφιά της ζωής, του δίνει αισιοδοξία, παρέχοντας εσωτερική γαλήνη, λόγω της ουσιαστικής επαφής με τα πράγματα.
7. Οδηγεί τον άνθρωπο στην ενδοσκόπηση και την αυτοκριτική και τον βοηθά να φτάσει στην αυτογνωσία και στην πραγματική – ουσιαστική ελευθερία.
8. Αφυπνίζει το άτομο και το βοηθά να φτάσει στην παιδεία και να απαλλαχτεί από κάθε είδους φανατισμό, επικουρώντας στην προσπάθειά του για αντίσταση στη χειραγώγηση. Έτσι, επέρχεται η καλλιέργεια πολύπλευρων ενδιαφερόντων και η αποφυγή της πνευματικής μονομέρειας από τη συγγνή εξειδίκευση. Ενισχύεται η φαντασία του και οδηγείται στη γόνιμη αμφιβολία και αμφισβήτηση.
9. Αναπτύσσει την αισθητική του ανθρώπου, βοηθώντας τον να αναπτύξει τη δυνατότητα της ορθής αποτίμησης των καλλιτεχνικών ερεθισμάτων και να αποκτήσει την αίσθηση του ωραίου, του μέτρου, της συμμετρίας και της αρμονίας.
10. Διδάσκει στο άτομο την πραγματική δημοκρατία, αποτρέποντάς το από τα φαινόμενα του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας που γίνονται προϊόντα εκμετάλλευσης από τους λαϊκιστές δημαγωγούς πολιτικούς.
11. Προβάλλει πρότυπα εκμετάλλευσης απαραίτητα για την ορθή λειτουργία της κοινωνικοπολιτικής ζωής. Βοηθά στην ανάπτυξη της ισότητας, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της ειρήνης, της συλλογικότητας, της αλληλεγγύης. Υπενθυμίζει στον άνθρωπο να προτάσσει το κοινό καλό απέναντι στο ατομικό. Φανερώνει τη χυδαιότητα της εποχής και παρακινεί το άτομο να αντισταθεί. Δίνει το δικαίωμα στη διαφορά με αποτέλεσμα την αποφυγή φαινομένων περιθωριοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού.
12. Συμβάλλει στην ηθική αρίτωση του ανθρώπου προβάλλονται ηθικές και ανθρωπιστικές αξίες και αντίστοιχα πρότυπα ζωής, και του δίνει το έναυσμα για αγωνιστεί για την πραγμάτωση υψηλών στόχων.
13. Βοηθά το άτομο να αποκαταστήσει τη διαβρωμένη του σχέση με τη φύση.
14. Ευνοεί την επικοινωνία των λαών καταλύοντας τοπικά όρια και ρατσιστικές αντιλήψεις. Συμβάλλει έτσι στη διαμόρφωση ενός πνεύματος οικουμενικής συνείδησης.
15. Διατηρεί την πολιτιστική ταυτότητα του ανθρώπου, φέρνοντας τον σε επαφή με τη γλώσσα, τα ήθη-έθιμα και τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα του λαού του και βοηθώντας τον να κατανοήσει την ποιότητα του εθνικού του πολιτισμού, ιδιαίτερα μέσω της λαϊκής τέχνης. Έτσι το άτομο καταδικάζει κάθε μορφή μαζικής κουλτούρας και υποκουλτούρας, όπως επίσης και την εμπορευματοποίηση τους. Μάχεται στην εισαγόμενη πολιτιστική διείσδυση και αντιστέκεται στη δουλική μίμηση και στην ξενομανία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

1. Εμπορευματοποίηση (= εξυπηρέτηση οικονομικών συμφερόντων – κερδοσκοπία)
2. Στρατευμένη Τέχνη
3. Ανούσια διασκεδαστική και ανάλαφρη Τέχνη
4. Δημιουργία θολών – δυσνόητων έργων
5. Τέχνη για την Τέχνη (=ναρκισσιστική άποψη που υποβαθμίζει την Τέχνη σε προσωπική, εξατομικευμένη υπόθεση και συντελεί στη δημιουργία ελιτισμού)

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

1. Η χρησιμοθηρική πορεία της κοινωνίας οδηγεί την τέχνη στο κέρδος που για να επιτευχθεί προκαλεί μαζική παραγωγή καλλιτεχνημάτων
2. Το τεχνοκρατικό πνεύμα της εποχής μας επιφέρει συχνά την τυποποίηση αναδεικνύοντας μια τέχνη ποσοτική, εφήμερη, προορισμένη για σύντομη κατανάλωση
3. Η ρευστότητα και η ιδεολογική σύγχυση της εποχής μας με την απουσία οραμάτων και ηθικών αξιών πολλές φορές ισοπεδώνουν την κινητήρια δύναμη της τέχνης, τον ιδεαλισμό
4. Ο μιμητισμός και η ξενομανία σε συνδυασμό με το αντιπαραδοσιακό πνεύμα
5. Η κατάργηση της κοινωνικής αναγκαιότητας της τέχνης, λόγω της εποχής του ατομικισμού, που οδηγεί σε τέχνη για την τέχνη
6. Η στράτευση της τέχνης σε πολιτικά και κομματικά συμφέροντα.
7. Ο σύγχρονος αστικοποιημένος τρόπος ζωής που αποπροσανατολίζει το κοινό και το απομακρύνει από την τέχνη
8. Η απουσία καλλιτεχνικών ερεθισμάτων από τους φορείς αγωγής (οικογένεια, σχολείο)
9. Η μηχανοποίηση της ψυχαγωγίας από τα Μ.Μ.Ε.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΙΔΗ

1. Φυσικές – θετικές.
2. Ανθρωπιστικές – κοινωνικές.

ΑΙΤΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. Η ερευνητική φύση του ανθρώπου.
2. Τα προβλήματα της καθημερινότητας.
3. Η αμφιβολία και η περιέργεια.
4. Η ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.
5. Οι τυχαίες ανακαλύψεις.

ΣΚΟΠΟΙ

1. Η ανακάλυψη της αλήθειας.
2. Η ικανοποίηση για την ερμηνεία του περιβάλλοντος και την απόκτηση της γνώσης.
3. Η υποταγή της φύσης.
4. Ο περιορισμός του μόχθου.
5. Η πρόοδος στον υλικό, ηθικό και πνευματικό τομέα.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. Παιδεία με ανθρωπιστικές αρχές.
2. Καλλιέργεια πνεύματος ελευθερίας.
3. Γενική μόρφωση και ψυχική καλλιέργεια των επιστημόνων.
4. Ευσυνειδησία – ηθικές αρχές – αίσθημα κοινωνικής ευθύνης επιστημόνων.
5. Αυτογνωσία.
6. Ειρήνη.
7. Λογική χρήση των πορισμάτων της επιστήμης.

ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Αύξηση γνώσεων.
2. Προσέγγιση της αλήθειας.
3. Διεύρυνση πνευματικών οριζόντων,
4. Απαλλαγή από προλήψεις και δεισιδαιμονίες.
5. Αξιοποίηση του φυσικού πλούτου.
6. Καταπολέμηση ανιάτων ασθενειών – Αύξηση του μέσου όρου ζωής.
7. Περιορισμός του ανθρώπινου μόχθου.
8. Αύξηση του ελεύθερου χρόνου.
9. Αύξηση της ποσότητας και βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.
10. Εύκολη διάδοση της γνώσης και της αυτογνωσίας.
11. Οικονομική πρόοδος.
12. Δημιουργία νέων επαγγελμάτων.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.
2. Υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων.
3. Όπλα μαζικής καταστροφής.
4. Αύξηση της ανεργίας.
5. Πνευματική μονομέρεια λόγω της εξειδίκευσης.
6. Αλλοτρίωση.
7. Τυποποίηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς.
8. Απανθρωποίηση.
9. Αύξηση των καρκινογενέσεων.
10. Κίνδυνος απ' την πυρηνική ενέργεια.
11. Περιορισμός των ανθρώπινων ελευθεριών.
12. Προπαγάνδα.

ΕΥΘΥΝΗ – ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ

1. Ηθική, αυτόνομη, ελεύθερη προσωπικότητα.
2. Αίσθηση της ευθύνης της επιστήμης (=κοινωνικό λειτούργημα και όχι βιοποριστικό επάγγελμα).
3. Τιμιότητα, αμεροληψία, θάρρος.
4. Αυτογνωσία, αυτοκυριαρχία, εγκράτεια, ταπεινοφροσύνη, τιμιότητα, αγάπη για την ελευθερία, ειλικρίνεια, μετριοπάθεια, ευσυνειδησία.
5. Πίστη σε υψηλά και ανθρωπιστικά ιδανικά.
6. Ευγένεια ψυχής, εργατικότητα, μη φιλοχρήματία.

ΚΛΩΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η δημιουργία και η επιτυχής ανάπτυξη κλώνου.

ΕΙΔΗ

1. Αναπαραγωγική
2. Θεραπευτική.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ

1. Ευεργετικές εφαρμογές στην κτηνοτροφία και στη γεωργία μέσω της δημιουργίας ανθεκτικών κλώνων.
2. Καταπολέμηση του υποσιτισμού.
3. Παραγωγή θεραπευτικών ουσιών για τον άνθρωπο από κλωνοποιημένα πειραματόζωα.
4. Βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της μεταμόσχευσης οργάνων από διαγονιδιακά θηλαστικά.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ

1. Πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων υγείας, γιατί οι κλώνοι παράγονται από ενήλικα άτομα με γηρασμένο γονιδιακό υλικό.
2. Κίνδυνοι από την τεχνική της κλωνοποίησης, καθώς υπάρχει η πιθανότητα εμφάνισης βλαβών στο DNA και ο κλώνος καθίσταται ευάλωτος σε διάφορες ασθένειες.
3. Αποτελεί βίαιη εισβολή στη φύση, καθώς υπάρχει η πιθανότητα της εξάλειψης της ποικιλομορφίας της φύσης και της βιοποικιλότητά της.
4. Είναι παράνομη και ανήθικη χωρίς κανένα πρακτικό αποτέλεσμα, καθώς ο άνθρωπος είναι μια σύνθετη οντότητα που διαμορφώνεται από τα γονίδια και τις επιρροές του περιβάλλοντος.
5. Κίνδυνος κατάρρευσης παραδοσιακών αξιών που οδήγησαν την ανθρωπότητα στη δημιουργία του σύγχρονου πολιτισμού.
6. Η προσέγγιση στη βιολογική αυτογνωσία συνιστά επέμβαση στα μυστικά της ζωής.
7. Κίνδυνος μαζικής παραγωγής πειθήνιων και υπάκουων ατόμων, απόλυτα προσαρμοσμένων στις επιταγές του συστήματος.
8. Η κατανάλωση πιθανώς επιβλαβών τροποποιημένων τροφών διαταράσσει το οικοσύστημα.
9. Πιθανότητα τερατογένεσης και μόλυνσης του πληθυσμού από νέες ασθένειες.
10. Πρόβλημα ηθικής φύσεως, όπως η χρησιμοποίηση ενός ανθρώπου από έναν άλλο, η απώλεια της μοναδικότητας και της ελευθερίας του ατόμου, εξαιτίας της πιθανής δημιουργίας ανθρώπων υψηλού ή χαμηλού δείκτη νοημοσύνης και η δημιουργία ανθρώπινων κλώνων με στόχο τη μεταμόσχευση οργάνων.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ

1. Διαμόρφωση ενός νέου Δικαίου Μοριακής Βιολογίας και βιοηθικής που θα συμπληρώνεται ανάλογα, μετά από κάθε εμφάνιση γενετικών νεωτερισμών.
2. Ενημέρωση της κοινής γνώμης.
3. Θεσμοθέτηση νόμων, κανόνων κι αρχών από την πολιτεία για την χρήση των εργαστηριακών επιτευγμάτων.
4. Οι επιστήμονες πρέπει να έχουν συνείδηση της κοινωνικής τους προσφοράς, να μην διακατέχονται από την αντίληψη «η επιστήμη για την επιστήμη» και από υπερφίαλη, ιδιοτέλεια, φιλοδοξία και αλαζονεία, να αντιλαμβάνονται την ηθική τους, ευθύνη, να μην υποκύπτουν σε σκοπιμότητες και να προβλέπουν τους πιθανούς κινδύνους από τη χωρίς μέτρο χρήση της.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο τρόπος σκέψης που δίνει έμφαση στον άνθρωπο, στις αξίες του και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του. Η στάση ζωής που θεωρεί τον άνθρωπο ως την υπέρτατη αξία.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑ ΙΔΕΩΔΗ

1. Αγάπη.
2. Δικαιοσύνη.
3. Ισότητα.
4. Ισοτιμία.
5. Ελευθερία.
6. Δημοκρατία.
7. Ειρήνη.
8. Φιλία των λαών.
9. Αλληλοσεβασμός.
10. Απαλλαγή από προκαταλήψεις και ρατσιστικές αντιλήψεις.

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ

1. Η άσβεστη δίψα των ισχυρών για εξουσία, υπεροχή και δύναμη.
2. Η επικράτηση των νόμων της αγοράς και της λογικής των αριθμών.
3. Το πνεύμα της ιδιοτέλειας και του ωφελιμισμού.
4. Η θεοποίηση του χρήματος.
5. Η ζωή στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις.
6. Η τεχνοκρατική παιδεία.
7. Η με κάθε τίμημα επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη.
8. Η αποσύνδεση από τις παραδόσεις σε συνδυασμό με την προοδοπληξία και την παγκοσμιοποίηση.
9. Ο φανατισμός.
10. Η έλλειψη της ανθρώπινης αυτοκριτικής.
11. Οι παραλήψεις, τα σφάλματα και η ανεπάρκεια των φορέων αγωγής και κοινωνικοποίησης (σχολείο, οικογένεια, πνευματική ηγεσία, Μ.Μ.Ε.).

ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΑ ΙΔΕΩΔΗ

1. Οι εστίες πολέμου.
2. Η βία και η εγκληματικότητα.
3. Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος.
4. Η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
5. Η χωρίς ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό τεχνολογία και επιστήμη.
6. Η σύγχρονη εργασία της εξειδίκευσης.
7. Οι σύγχρονες ανθρώπινες σχέσεις.
8. Το πνεύμα του υλικού ευδαιμονισμού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ «ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ» ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

1. Ενδοσκόπηση, αυτοέλεγχος, αυτογνωσία, αυτοσεβασμός.
2. Κριτική σκέψη.

3. Εστίαση στην πνευματική ζωή.
4. Εγκράτεια, λιτότητα.
5. Επανιεράρχηση αξιών.
6. Συμμετοχή στα κοινά- κοινωνική συνείδηση.
7. Δημιουργία αληθινών ανθρώπινων σχέσεων.
8. Ανθρωπιστική παιδεία.
9. Εφαρμογή των νόμων και προάσπιση των δικαιωμάτων απ' την πολιτεία.
10. Προσπάθεια ειρήνευσης στον κόσμο.
11. Βοήθεια στα ανίσχυρα κράτη.
12. Ορθή λειτουργία των Μ.Μ.Ε.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ – ΑΤΟΜΙΚΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

1. Η ελευθερία στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου.
2. Η ελευθερία στη συμμετοχή, στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου του, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων ή τα «χρηστά» ήθη.
3. Το δικαίωμα του σεβασμού και της προστασίας της άλλης του ανθρώπου.
4. Το δικαίωμα της προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας του ατόμου.
5. Η κατοχύρωση της προσωπικής ασφάλειας του πολίτη.
6. Το άσυλο της κατοικίας και το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.
7. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης.
8. Το δικαίωμα των πολιτών να ζητούν την προστασία των αρχών.
9. Το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης της γνώμης και της ελευθερίας του Τύπου.
10. Η ελευθερία της τέχνης, της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας.
11. Η προστασία της ιδιοκτησίας.
12. Η ελευθερία της επικοινωνίας.
13. Το δικαίωμα να έχει ο κάθε άνθρωπος νόμιμο δικαστή.
14. Το δικαίωμα της αμοιβής ανάλογα με την εργασία.
15. Το δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες στην παιδεία.
16. Η προστασία της μητρότητας και της οικογένειας.
17. Η προστασία της παιδικής ηλικίας και των υπερηλίκων.
18. Η προστασία του συνδικαλισμού.
19. Το δικαίωμα του πολίτη να εκλέγει και να εκλέγεται.
20. Το δικαίωμα του πολίτη να ιδρύει πολιτικά κόμματα, να συμμετέχει σε πολιτικά κόμματα και εκφράζει πολιτικές απόψεις ελεύθερα.
21. Το δικαίωμα του πολίτη να διορίζεται σε δημόσιες υπηρεσίες.
22. Το δικαίωμα κάθε πολίτη να αντιμετωπίζεται από τις αρχές χωρίς διακρίσεις.
23. Το δικαίωμα της εργασίας.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. Η αλόγιστη καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος προς όφελος των ισχυρών βιομηχανικών κρατών και ορισμένων πολυεθνικών υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής και αποτελεί την ανθρώπινη ύπαρξη στον πλανήτη.
2. Η οικονομική εξαθλίωση κοινωνικών ομάδων αλλά και ολόκληρων λαών του Τρίτου κόσμου σε συνδυασμό με την ανεργία, την εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας (αναγκαστική εργασία – δουλεία) και τη δυσανάλογη, ως προς την προσφερόμενη εργασία, αμοιβή υπονομεύει την αξιοπρεπή υλική διαβίωση.
3. Δεν υπάρχει επαρκής κρατική μέριμνα για την ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη, με αποτέλεσμα να τίθεται σε κίνδυνο η υγεία των πολιτών

- και ιδιαίτερα εκείνων που ζουν μακριά από τα αστικά κέντρα ή είναι οικονομικά και κοινωνικά αδύναμοι.
4. Σημαντικές ταξικές διαφορές στις κοινωνίες όχι μόνο μεταξύ πλουσίων και φτωχών, αλλά και μεταξύ ευνοημένων και αδικημένων. Αυτό οφείλεται στην ύπαρξη φαινομένων ευνοιοκρατίας και οικογενειοκρατίας στις κοινωνίες.
  5. Η διαφθορά που παρουσιάζεται σε αρκετούς κοινωνικούς τομείς, ακόμα και σε λαούς με προηγμένο πολιτισμό, συχνά δημιουργεί ανισότητα ευκαιριών, αναξιοκρατία και καταπάτηση της αξιοπρέπειας των ανθρώπων.
  6. Η αποικιοκρατική συμπεριφορά των μεγάλων και δυνατών κρατών έναντι των μικρότερων και ασθενέστερων οδηγεί στην εκμετάλλευση των δευτέρων από τα πρώτα. Το αποτέλεσμα είναι να παράγονται διάφορες ανισότητες και να υπάρχει οικονομική και πολιτιστική κυριαρχία των ισχυρών επί των αδυνάτων.
  7. Η έξαρση της βίας και της εγκληματικότητας αποτελεί δείγμα βαρβαρότητας και ηθικής κατάπτωσης, με αποτέλεσμα οι πολίτες να νιώθουν ανίσχυροι και ανασφαλείς.
  8. Η ηθική διαφθορά τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από φαινόμενα λασπολογίας, εκχυδαϊσμού και δημοσιοποίησης, της ιδιωτικής ζωής των δημόσιων προσώπων.
  9. Φαινόμενα ρατσισμού, ξενοφοβίας, υπέρμετρου εθνικισμού, θρησκευτικής μισαλλοδοξίας βασανίζουν τους λαούς και συχνά προκαλούν βίαιες και αιματηρές συγκρούσεις με πολλά θύματα.
  10. Ο πολιτισμός υποβαθμίζεται, καθώς έχουμε φθορά μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και ταυτόχρονα, η μαζική παραγωγή προϊόντων υποκουλτούρας εθίζει το παγκόσμιο κοινό σε έναν πολιτισμό με φανταχτερό μεν περιεχόμενο, χωρίς όμως ουσία και βάθος.
  11. Συχνά αποτελεί πεποίθηση στον σύγχρονο άνθρωπο ότι η γνώση χρησιμοποιείται μόνο προς όφελος των δυνατών και κυρίως για την εξόντωση των ανθρώπων.

ΑΙΤΙΑ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

1. Το πνεύμα της σημερινής εποχής είναι χρησιμοθηρικό και επιβάλλει το ανελέητο κυνήγι του κέρδους. Σε αυτό το πλαίσιο οι ηθικές αξίες καταρρακώνονται, οι ηθικοί φραγμοί πέφτουν και ο άνθρωπος χωρίς αναστολές προσπαθεί να εκμεταλλευτεί τον συνάνθρωπό του.
2. Η παραπάνω κοινωνική πραγματικότητα ενισχύει τον εγωισμό και δημιουργεί έναν ατομοκεντρικό τρόπο σκέψης. Έτσι, η συλλογική ευθύνη και η συλλογική προσπάθεια υπονομεύονται και η κοινωνία από χώρος αλληλεγγύης μετατρέπεται σε ένα πεδίο ανταγωνισμού πέρα από αρετή και νόμο.
3. Ο καταναλωτισμός οδηγεί τους ανθρώπους στην αναζήτηση μιας ψεύτικης ευτυχίας που βασίζεται στα υλικά αγαθά. Η υλική όμως ευδαιμονία δεν καλύπτει τα ψυχικά κενά του ανθρώπου, με αποτέλεσμα στο τέλος να νιώθει δυστυχισμένος.
4. Η κρίση που παρουσιάζεται σε σημαντικούς κοινωνικούς θεσμούς – οικογένεια, εκπαίδευση – δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην αγωγή

των νέων, καθώς δεν τους προβάλλει υγιή πρότυπα και δεν τους θωρακίζει ηθικά και πνευματικά προκειμένου να αντιμετωπίσουν το αύριο.

5. Ο σύγχρονος άνθρωπος των μεγαλουπόλεων μαζοποιείται και χάνει την προσωπικότητα του μέσα σε αυτές, συχνά χάνει τον αυτοέλεγχο του και το αίσθημα της ευθύνης του προς το κοινωνικό σύνολο.
6. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η αποξένωση του ανθρώπου (αλλοτρίωση) από την ηθικοπνευματική του υπόσταση τον κάνει μονοδιάστατο και εύκολο θύμα του οποιουδήποτε ισχυρού.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Έχει αποδειχθεί ότι η ενίσχυση της υθικοπνευματικής προσωπικότητας του ανθρώπου στέκεται εμπόδιο στην υποταγή του στα ένστικτα και τη βαρβαρότητα, ενώ από την άλλη δυναμώνει τον κριτικό έλεγχο της συνείδησης του.
2. Οι ανθρώπινες κοινωνίες πρέπει να διέπονται από τις αρχές της δικαιοσύνης και του ανθρωπισμού.
3. Προς τις δύο παραπάνω κατευθύνσεις θα πρέπει να ωθούν τον άνθρωπο όλοι οι φορείς κοινωνικοποίησης και κυρίως η οικογένεια και η εκπαίδευση.
4. Επιπλέον, είναι αναγκαία η ανοικοδόμηση κοινωνικής συνείδησης η οποία θα αντιστρατευτεί τον ατομικισμό και τον ωφελιμισμό.
5. Σημαντικός είναι ο ρόλος της θρησκείας, εφόσον αυτή διδάσκει την ειρήνη, τον αλληλοσεβασμό και την αγάπη προς τον συνάνθρωπο.
6. Ο ίδιος ο άνθρωπος φέρει την ευθύνη να ασχοληθεί με τον εαυτό του και κυρίως με τον εσωτερικό του κόσμο και να θέσει ως προτεραιότητα τις ηθικές και πνευματικές αξίες έναντι των υλικών αγαθών.
7. Μια ακόμα σημαντική παράμετρος είναι η σωστή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών σε μια κοινωνία. Το δημοκρατικό πολίτευμα εξασφαλίζει τις απαραίτητες συνθήκες ελευθερίας και για την καλλιέργεια του πνεύματος και της ψυχής και για την διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των πολιτών.
8. Οι διεθνείς οργανισμοί (ΟΗΕ, ΟΥΝΕΣΚΟ) επιβάλλεται να αναλάβουν τις πρωτοβουλίες που απαιτούνται για την εξάλειψη της φτώχειας και της αδικίας.
9. Σημαντική πρόκληση για την ανατροπή της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετωπίζουν οι ισχυρές χώρες. Αντί να επιδιώκουν την παγκόσμια ηγεμονία, θα έπρεπε να έχουν σημαντικό μερίδιο της προσπάθειας για την ανακούφιση των χωρών που αντιμετωπίζουν προβλήματα.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΛΟΓΟΙ ΤΗΡΗΣΗΣ

1. Διότι είναι ηθικό και δίκαιο να υπάρχουν.
2. Διότι το απαιτήσε ο νεότερος πολιτισμός έπειτα από διαπιστώσεις μακροχρόνιων αδικιών.
3. Διότι με αυτά αναπτύσσεται και αξιοποιείται κάθε άνθρωπος και λαός.
4. Με τους κανόνες δικαίου που ισχύουν σε υπερεθνικούς οργανισμούς όπως η Ε.Ε., ο ΟΗΕ και άλλοι.
5. Με μέσα ήπια (διάλογος, νουθεσίες), ένδικα, αστυνομικά και στρατιωτικά (η «νόμιμη βία»).

ΑΙΤΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΑΤΗΓΗΣΗΣ

1. Γιατί δε συντρέχουν οι παραπάνω λόγοι.
2. Γιατί με τον πόθο της ελευθερίας ο άνθρωπος έχει και τον πόθο της επιβολής της (κακώς εννοούμενης) εξουσίας.
3. Γιατί οι αδικούμενοι είτε τα αγνοούν είτε φοβούνται είτε δεν μπορούν να τα διεκδικήσουν.
4. Γιατί οι υπερεθνικοί οργανισμοί αδυνατούν να εκτελέσουν την αποστολή τους σε αποτελεσματικό βαθμό, καθώς τα συμβαλλόμενα κράτη και ιδίως οι μεγαλύτερες δυνάμεις δε συνδράμουν σε αυτό το σκοπό.
5. Γιατί τα συμφέροντα (οικονομικά, κρατικά, διεθνή) σήμερα είναι πολλά και με επεκτατισμό πέραν των ορίων του κράτους.
6. Γιατί ορισμένες εθνικές και θρησκευτικές παραδόσεις απάδουν προς αυτά.
7. Γιατί οι φορείς άσκησης εξουσίας και εφαρμογής των νόμων είναι άνθρωποι, κάνουν λάθη.
8. Προσφάτως, γιατί οι ίδιοι οι πολίτες τα εκχωρούν κάτω από την εκβιαστική πίεση συνθηκών φτώχειας, λόγω της υπερβολικά φιλελεύθερης πολιτικοοικονομικής κατάστασης ή του φόβου λόγω εγκληματικότητας και τρομοκρατίας.
9. Γιατί η τεχνολογία των ημερών μας καθιστά εύκολη την παραβίασή τους, ιδίως όσον αφορά το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής.
10. Ακόμα, η τεχνολογική ανάπτυξη χωρίς την απαιτούμενη προνοητικότητα οδήγησε στη στέρηση του σπουδαιότατου δικαιώματος για ένα υγιεινό περιβάλλον και μια αιεφόρο ανάπτυξη.

ΠΟΙΝΗ – ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΩΣΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1. Αδέκαστη δικαστική εξουσία.
2. Μέτρο.
3. Επιβολή ανάλογη με τα αδικήματα.
4. Αμεροληψία.
5. Έλλειψη εμπάθειας και προκατάληψης.
6. Στόχος της ο σωφρονισμός και όχι η εκδίκηση
7. Έγκαιρη απόδοση.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΩΣΤΗΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1. Κατάλληλη επιλογή των σωφρονιστικών υπαλλήλων.
2. Σεβασμός στην προσωπικότητα των κρατουμένων.
3. Διάκριση των βαρυποινιτών απ' τους ελαφροποινίτες.
4. Επάνδρωση των φυλακών με εξειδικευμένο προσωπικό.
5. Σενάρια και εκδηλώσεις για την απόκτηση παιδείας και την ανακοινωνικοποίηση των κρατούμενων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1. Παραδειγματισμός.
2. Αποτελεσματική αποτροπή ειδεχθών επαγγελματιών.
3. Αποκατάσταση του περί δικαίου αισθήματος.
4. Πράξη δικαίωση, κυρίως, για τους συγγενείς των θυμάτων.
5. Αναβάθμιση του κύρους της πολιτείας.
6. Διαμόρφωση αισθήματος ασφάλειας.
7. Μόνη επιλογή λόγω του χαρακτήρα κάποιων εγκληματιών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1. Πράξη εκδίκησης και όχι σωφρονισμού.
2. Μη επανορθώσιμη σε περίπτωση δικαστικής πλάνης.
3. Αποκτήνωση των εμπλεκομένων.
4. Εξοικείωση με την ιδέα της απώλειας της ανθρώπινης ζωής.
5. Προσβολή του πολιτισμού, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας.
6. Στήριξη της κρατικής εξουσίας.
7. Αναποτελεσματικότητα.
8. Επιβολή, συνήθως, σε εγκληματίες από μη επιφανείς κοινωνικές τάξεις.
9. Δεν αναμορφώνεται το σωφρονιστικό σύστημα.
10. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα από ηθική, χριστιανική ανθρωπιστική άποψη να αφαιρέσει ζωή.
11. Μετατροπή της ίδιας της κοινωνίας σε εγκληματία.
12. Η εφαρμογή της μας επαναφέρει στο Μεσαίωνα.
13. Κίνδυνος για περισσότερα εγκλήματα με στόχο τη μη σύλληψη.
14. Κίνδυνος εκδηλώσεων, ρατσιστικών φαινομένων.
15. Εκτράχυνση των ηθών.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η έλλειψη κάθε καταναγκασμού ή καταπίεσης, το να ζει κανείς όπως θέλει, χωρίς να παρεμποδίζονται τα δικαιώματά του, το να δρα και να σκέφτεται κανείς αβίαστα, συνειδητά και υπεύθυνα, μέσα σε κλίμα ασφάλειας, αξιοπρέπειας, δικαιοσύνης και σεβασμού όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΕΙΔΗ

1. Εθνική.
2. Ατομική – Ατομικά δικαιώματα.
3. Πολιτική.
4. Κοινωνική – Κοινωνικά δικαιώματα.
5. Οικονομική.
6. Πνευματική.
7. Θρησκευτική.
8. Ηθική – Εσωτερική.
9. Της βούλησης.

ΩΦΕΛΕΙΕΣ

1. Ανάπτυξη της συνεργασίας και οικονομική ανάπτυξη.
2. Παροχή όλων των δυνατοτήτων για την ανάπτυξη των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων.
3. Προβολή της προσωπικής αξίας.
4. Εδραίωση της ειρήνης – Ανάπτυξη της φιλίας μεταξύ των λαών – Εξασφάλιση της προόδου του κοινωνικού συνόλου.
5. Δίκαιη κατανομή αγαθών.
6. Ισονομία και ισοπολιτεία.
7. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.
8. Ανάπτυξη και καλλιέργεια των επιστημών, των τεχνών, των γραμμάτων.
9. Καλλιέργεια των πνευματικών δυνάμεων του ανθρώπου.
10. Καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας και σκέψης.
11. Θωράκιση του ανθρώπου με αυτογνωσία και αυτοκυριαρχία.
12. Καλλιέργεια του σεβασμού του ανθρώπου, της αξιοπρέπειας του ανθρωπισμού, της ορθής σκέψης.
13. Κάνει τον άνθρωπο τίμιο, ενάρετο, λογικό και υπεύθυνο, που ενεργεί σύμφωνα με τους νόμους.
14. Απαλλαγή από δεισιδαιμονίες, προλήψεις, φόβο, ασθένειες.
15. Προστασία των ατομικών – ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
16. Γενικότερη πρόοδος του ατόμου, του κοινωνικού συνόλου, των κρατών, των εθνών, του πλανήτη.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΗ ΥΠΑΡΞΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1. Δουλειά, καταναγκασμός, στέρηση δικαιωμάτων.
2. Επικράτηση των ενστίκτων, των παθών – Εκμηδένιση της ηθικής.
3. Κυριαρχία της βίας.
4. Μετατροπή της κοινωνίας σε ζούγκλα.
5. Καταρράκωση της ανθρώπινης προσωπικότητας.
6. Περιφρόνηση των νόμων της πολιτείας και των ηθικών αξιών της ζωής.
7. Αφανισμός της ατομικής πρωτοβουλίας, της αυτενέργειας, των ατομικών δραστηριοτήτων.
8. Αναστολή της προόδου.
9. Αμάθεια, οπισθοδρόμηση του πολιτισμού και καταρράκωση των αξιών του.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1. Ασυδοσία – Αναρχία – Κοινωνικό χάος.
2. Περιορισμός της ελευθερίας των άλλων.
3. Αφαίρεση του ηθικού και πνευματικού περιεχομένου της ζωής.
4. Το άτομο γίνεται δούλος των παθών και των ενστίκτων του και καθοδηγείται από αυτά.
5. Ανασφάλεια και αβεβαιότητα.
6. Αναστάτωση και αναταραχές.
7. Κατάλυση της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης.

ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των άλλων.
2. Το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου.
3. Η δημοκρατία .
4. Η κοινωνική ευθύνη, αλληλεγγύη και συνεργασία,.
5. Η θεμελίωση της ισότητας και της δικαιοσύνης.
6. Η εξασφάλιση των προϋποθέσεων της ομαλής λειτουργίας της πολιτείας.
7. Οι αρχές του ανθρωπισμού και της ηθικής.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1. Παιδεία.
2. Πνευματική καλλιέργεια.
3. Κριτική σκέψη.
4. Αγωγή.
5. Εγκράτεια.
6. Αυτοκριτική.
7. Κοινωνική μόρφωση.
8. Σύνεση.
9. Σωφροσύνη.
10. Θάρρος – Τόλμη.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η ουσιαστική επικοινωνία ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους για την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας την εύρεση της αλήθειας και την επίλυση διαφορών.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Δημοκρατία και ελευθερία.
2. Σεβασμός, μετριοπάθεια και ανεκτικότητα σε όλες τις απόψεις.
3. Αποδέσμευση από προκαταλήψεις, εγωισμούς και φανατισμό.
4. Έλλειψη εριστικού πνεύματος και ψυχική ηρεμία των δια λεγομένων.
5. Σαφής, ξεκάθαρος λόγος.
6. Γνώση του θέματος.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

1. Η τάση επιβολής, της προσωπικής άποψης.
2. Ο φανατισμός, ο δογματισμός, η εριστικότητα.
3. Η μοναξιά και ο σύγχρονος τρόπος ζωής.
4. Ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος.
5. Ο αμείλικτος ανταγωνισμός σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
6. Η χρήση στρατιωτικής και οικονομικής δύναμης αντί της διπλωματίας.

ΣΗΜΑΣΙΑ – ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

1. Αφύπνιση του πνεύματος, όξυνση των νοημάτων δυνατοτήτων και της κρίσης.
2. Καταπολέμηση της πλάνης.
3. Αλήθεια – Αυτογνωσία.
4. Δυνατότητα διαμόρφωσης απροκατάληπτης, ελεύθερης άποψης.
5. Πραγμάτωση της έμφυτης κοινωνικής υπόστασης του ατόμου.
6. Επίλυση των διαφορών.
7. Διασφάλιση της ειρήνης.
8. Ανάπτυξη πραγματικής φιλίας – διαπροσωπικών σχέσεων.
9. Καλλιέργεια και προώθηση των ηθικών αρετών.
10. Ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ατόμου.
11. Πολιτικοποίηση – Πραγμάτωση της δημοκρατίας σε ατομικό, εθνικό, παγκόσμιο επίπεδο.
12. Απαλλαγή από εσωστρέφεια και μοναξιά.
13. Αποφυγή φαινομένων κοινωνικής παθογένειας.
14. Οικονομική, τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος.
15. Κοινωνική γαλήνη.
16. Απαλλαγή από μισαλλοδοξία και φανατισμό.
17. Παιδεία – Εκπαίδευση – Γεφύρωση του χάσματος διδάσκοντα και διδασκόμενου.
18. Εύρεση της αλήθειας.
19. Πολιτισμικές ανταλλαγές.

20. Απομάκρυνση από εθνικισμό του ρατσισμού.
21. Επίλυση παγκοσμίων προβλημάτων.
22. Πρόοδος και κατανόηση της τέχνης- Δημιουργία νέων τάσεων.
23. Καλλιέργεια της γλώσσας.
24. Καλλιέργεια του ανθρωπισμού.
25. Άμβλυση του απάνθρωπου ανταγωνισμού.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ως φιλοσοφία:

Καθαρά ανθρωπιστική. Πιστεύει στον άνθρωπο, την ιδιαίτερη αξία και μοναδικότητα του και επιχειρεί να προσδιορίσει το πλαίσιο εκείνο μέσα στο οποίο θα διαμορφώνονται με τον καλύτερο τρόπο οι σχέσεις του με τους συνανθρώπους του.

Ως πολίτευμα:

Εκείνος ο τρόπος διακυβέρνησης που στηρίζεται στο τριπλό αξίωμα της λαϊκής κυριαρχίας: «εξουσία εκ του λαού, δια του λαού και υπέρ του λαού».

ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Λαϊκή κυριαρχία.
2. Ελευθερία.
3. Ισονομία.
4. Δικαιοσύνη – Αξιοκρατία.
5. Διάλογος – Πολυφωνία – Πολυκομματισμός.
6. Δικαίωμα του «εκλέγειν» και του «εκλέγεσθαι».
7. Ενεργός συμμετοχή στα κοινά.
8. Διάκριση των 3 εξουσιών: Νομοθετική – Εκτελεστική – Δικαστική.
9. Ευνομία.
10. Ελευθεροτυπία.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Ανθρωποκεντρικό πολίτευμα.
2. Προώθηση του διαλόγου.
3. Παροχή όλων των δυνατοτήτων στους ανθρώπους για ανεμπόδιστη δημιουργική προσπάθεια.
4. Παροχή στους ανθρώπους όλων των ελευθεριών για πνευματική καλλιέργεια και άσκηση κριτικής και ελέγχου στην εξουσία,
5. Ενίσχυση της υλοποίησης των κοινωνικών αναγκών.

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Κρίση των φορέων αγωγής (οικογένεια – σχολείο- Μ.Μ.Ε. –πνευματική ηγεσία).
2. Συμφέροντα – Προσωπικές φιλοδοξίες – Φανατισμός των πολιτικών ηγετών και των κομμάτων.
3. Υλιστικό πνεύμα – Καταναλωτισμός.
4. Στείρα τεχνοκρατική αντίληψη της ζωής.
5. Εγκλωβισμός στον βιομηχανοποιημένο τρόπο ζωής – Περιχαράκωση στην εξειδίκευση.
6. Πνευματική μονομέρεια – Ηθικοπνευματική απογύμνωση.
7. Αστικοποίηση – Ανωνυμία – Αποξένωση – Αδιαφορία για το «εμείς» και τα κοινά.

8. Συνθετικότητα – Πολυπλοκότητα των κοινωνιών – Καταιγιστικά μηνύματα – Πολλαπλοί και αλληλοσυγκρουόμενοι ρόλοι – Έλλειψη χρόνου και διάθεσης απ' τους πολίτες για συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα.
9. Κρίση των αξιών – Ηθική χαλάρωση- Απευαισθητοποίηση του ανθρώπου – Ατομισμός.
10. Ανεργία-Αδικίες – Αναξιοκρατία.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Κατοχύρωση των ελευθεριών του πολίτη και σεβασμός της προσωπικότητάς του απ' την πλευρά της εξουσίας.
2. Κοινωνική δικαιοσύνη.
3. Σεβασμός στους πολιτικούς θεσμούς που υπηρετούν τη λειτουργία της.
4. Καλλιέργεια του πνεύματος της συμμετοχής στα κοινά.
5. Λειτουργία της πληροφόρησης με αντικειμενικό και δημοκρατικό τρόπο, μακριά από κομματικά και συμφέροντα, για να επιτρέπει στους πολίτες να διαμορφώνουν ελεύθερη σκέψη και άποψη,
6. Απρόσκοπτη λειτουργία του τύπου και καταξίωση του τίτλου του ως 4^η εξουσία.
7. Αμοιβαίες υποχωρήσεις απ' τις κοινωνικές τάξεις και ανεύρεση ενός κοινού εθνικού και κοινωνικού συμφέροντος – Ύπαρξη ουσιαστικού διαλόγου.
8. Ο θεσμός του σχολείου να διαμορφώνει υπεύθυνους ανθρώπους και εν δυνάμει ενεργούς πολίτες.
9. Παιδεία.
10. Διασφάλιση ίσων ευκαιριών για οικονομική και κοινωνική ανάδειξη.

ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Σε επίπεδο πολιτικής πρακτικής:

Η επιβολή του «χαρισματικού ηγέτη» στις μάζες, στο όνομα ενός προγράμματος που ικανοποιεί τις εθνικές κοινωνικές και πολιτικές διεκδικήσεις με την ταυτόχρονη «τυπική» αναγνώριση της εξουσίας του λαού, ο οποίος δεν συμμετέχει ή συμμετέχει ελάχιστα στην εξάσκησή της. Ο λαϊκιστής πολιτικός αντί να καθοδηγεί το λαό καθοδηγείται απ' αυτόν, λαμβάνοντας αποφάσεις με κόστος για το λαό και όχι για τον ίδιο.

Σε πολιτιστικό επίπεδο:

Η ρήξη με ένα παρελθόν και ένα παρόν που στοχεύει στην «αναβάθμιση» του λαού αλλά που, τελικά, επικεντρώνεται σε εκδηλώσεις οι οποίες αναπαριστούν ή επινοούν πολιτισμικά πρότυπα του παρελθόντος, συχνά νεκρά, συνήθως σχηματοποιημένα η εκχυδαϊσμένα.

ΑΙΤΙΑ

1. Η εκμετάλλευση της ευπιστίας του λαού και της ανάγκης του για έναν ηγέτη.
2. Η ψυχολογία της μάζας που χαρακτηρίζεται από αδυναμίες και επιδιώκει την κολακεία.
3. Η εμπορευματοποίηση της συλλογικής ψυχής απ' τα προσωπικά – συμφέροντα.
4. Η ελλιπής λαϊκή συμμετοχή στα κοινά.
5. Η υπέρμετρη φιλοδοξία κάποιων πολιτικών.
6. Η υποκοουλτούρα, η έλλειψη παιδείας, το χαμηλό πνευματικό επίπεδο που καλλιεργούνται για να γίνεται ο λαός προϊόν εκμετάλλευσης.
7. Η επιτηδευμένη χρήση της γλώσσας απ' τους δημαγωγούς.
8. Η έλλειψη κριτικής ικανότητας του λαού.
9. Η επιδίωξη της χειραγώγησης του λαού.
10. Οι πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες.
11. Η μη ορθή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.
12. Ο αστικός τρόπος ζωής που επιτρέπει την μαζοποίηση.
13. Η προβολή πατερναλιστικών προτύπων.
14. Τα αυξημένα κοινωνικά προβλήματα, όπως η βία, η ανεργία, η ανασφάλεια.
15. Η καταλυτική επίδραση των Μ.Μ.Ε. που επιβάλλουν πρότυπα ζωής και πολιτικούς ηγέτες.
16. Τα διάφορα κέντρα που προβάλλουν τη μόδα στην καθημερινή ζωή (ομιλία, ένδυση, συμπεριφορά).
17. Το ιστορικό παρελθόν ενός έθνους που γίνεται προϊόν εκμετάλλευσης.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Παραπλάνηση του λαού
2. Αλλοίωση της δημοκρατίας.
3. Επιβολή ειδώλων και προτύπων ζωής απ' τον καλλιτεχνικό ή αθλητικό χώρο ως υποκατάστατο της προδομένης λαϊκής συνείδησης.
4. Απομάκρυνση του λαού απ' την πολιτική.
5. Δυνατότητα αυθαιρεσιών της πολιτικής ηγεσίας και των Μ.Μ.Ε.
6. Παραμερισμός κάθε φωνής αφύπνισης της λαϊκής συνείδησης.
7. Καλλιέργεια ισοπεδωτικής νοοτροπίας.
8. Εμφάνιση της υποκουλτούρας ως λαϊκής κουλτούρας.
9. Ετεροπροσδιορισμός του λαού.
10. Ισοπέδωση της έκφρασης και του πολιτικού λόγου.
11. Υποβιβασμός του λαού.
12. Ανεπάρκεια στην εκπλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
13. Αλλοτρίωση του λαού και των ατόμων που τον ασκούν (πολιτικοί, δημοσιογράφοι κ.τ.λ.).

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Ολοκληρωμένη παιδεία, κυρίως, ανθρωπιστική, που θα ευαισθητοποιεί ποικιλότητα τους ανθρώπους, οξύνοντας την κρίση τους και επιτρέποντάς τους να διαμορφώνουν προσωπική άποψη.
2. Κριτική εκγρήγορη, πνεύμα δυσπιστίας, άσκηση αυτοκριτικής και ανάληψη των πολιτικών ευθυνών απ' το άτομο.
3. Διαμόρφωση απ' τους φορείς αγωγής του κριτικά σκεπτόμενου νέου, του πνεύματος της αμφισβήτησης, του υπεύθυνου πολίτη.
4. Δραστηριοποίηση των πνευματικών ανθρώπων με σκοπό την ενημέρωση του λαού, της εκλαΐκευση της γνώσης, την αποκάλυψη των παραπλανητικών μεθοδεύσεων των ηγεσιών.
5. Σωστή λειτουργία της δημοκρατίας, ώστε να προωθούνται όσοι έχουν πραγματική αξία, ενδιαφέρονται για το λαό και δεν εκμεταλλεύονται το πολιτικό έλλειμμα.
6. Καταγγελία των λαϊκιστικών πολιτικών απ' τους συναδέλφους τους και ενθάρρυνση, απ' τους τελευταίους, της συμμετοχής του λαού στα πολιτικά πράγματα.
7. Καταγγελία των λαϊκιστικών δημοσιογράφων απ' την πολιτεία και τους συναδέλφους τους.

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η προβολή αντιλήψεων, ιδεών ή ιδεολογικών θέσεων με ελκυστικό τρόπο με στόχο την υιοθέτησή τους από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και συνακόλουθα, την εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων, ιδιοτελών, σκοπών και συμφερόντων.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Πολιτική.
2. Εμπορική (=διαφήμιση).
3. Θρησκευτική.
4. Εθνική – εθνικιστική.
5. Κοινωνική.
6. Επιστημονική.
7. Αθλητική.
8. Ιδεολογική (γενικά)

ΦΟΡΕΙΣ

1. Οικογένεια.
2. Σχολείο.
3. Μέσα μαζικής ενημέρωσης.
4. Πολιτικοί ηγέτες.
5. Τέχνη.
6. Βιβλίο.
7. Στρατός.
8. Πνευματικοί – θρησκευτικοί ηγέτες.

ΜΕΣΑ – ΜΕΘΟΔΟΙ

1. Σύγχυση είδησης και σχολίου.
2. Παραπληροφόρηση.
3. Υπερπληροφόρηση.
4. Φημολογία.
5. Συνθηματολογία.
6. Βαρύγδουποι τίτλοι – εντυπωσιακές εικόνες και ήχοι στα Μ.Μ.Ε.
7. Πλύση εγκεφάλου.
8. Λαϊκιστική ρητορεία και πολιτική.
9. Εξωραϊσμός και ωραιοποίηση της πραγματικότητας.
10. Κινδυνολογία και εκφοβισμός.
11. Υποσχισιολογία.
12. Επιλεκτική προβολή ορισμένων πτυχών κάποιου γεγονότος με παράλληλη συνειδητή αποσιώπηση άλλων.
13. Μεγέθυνση της σημασίας μιας κατάστασης με σκοπό τη δημιουργία τεχνητής έντασης ή υποβάθμιση μιας άλλης με στόχο τον αποπροσανατολισμό του πολίτη.

14. Εκμετάλλευση του θρησκευτικού, κοινωνικού, εθνικού συναισθήματος.
15. Χρήση εννοιών με φορτισμένο περιεχόμενο (πατρίδα, λαός, έθνος, πρόοδος, συντήρηση, αριστερά, δεξιά κ.τ.λ.).
16. Συναισθηματική, συγκινησιακή με περίπλοκη σύνταξη και διατύπωση.

ΑΙΤΙΑ

1. Οικονομικά συμφέροντα.
2. Πολιτικά συμφέροντα.
3. Επεκτατικές βλέψεις.
4. Προσωπικές φιλοδοξίες.
5. Φανατισμός.
6. Κρίση αξιών – ηθική χαλάρωση.
7. Υλικός ευδαιμονισμός – θεοποίηση του χρήματος με συνέπεια την αδιαφορία για τα κοινά και την απουσία ανάγκης για διαμόρφωση άποψη για τα κοινωνικοπολιτικά δεδομένα.
8. Πνευματική μονομέρεια λόγω της τυφλής προσκόλλησης στην ειδίκευση.
9. Ηθικοπνευματική απογύμνωση εξαιτίας της αντίληψης ότι η τεχνολογία οδηγεί τον άνθρωπο στην ευτυχία και του σύγχρονου μηχανοποιημένου τρόπου ζωής.
10. Σύγχρονοι ασθματικοί ρυθμοί ζωής.
11. Πολλαπλοί και αλληλοσυγκρουόμενοι ρόλοι του σύγχρονου ανθρώπου.
12. Αστικοποίηση – αποξένωση – χαλάρωση κοινωνικών δεσμών.
13. Έλλειψη κατάλληλης παιδείας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Μαζοποίηση, χειραγώγηση, αποπροσανατολισμός κοινής γνώμης.
2. Εύκολη επιβολή φανατισμού και δογματισμού.
3. Εθνικισμός – πόλεμος, συγκρούσεις, βία – εγκληματικότητα, παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ρατσισμός.
4. Διαιώνιση στερεοτύπων, προκαταλήψεων, αναχρονιστικών αντιλήψεων.
5. Καταναλωτισμός- υπερεντατικοποίηση της εργασίας.
6. Κομματικός φανατισμός, πόλωση, απουσία διαλόγου, ελαχιστοποίηση του ελέγχου στην εξουσία, κρίση της δημοκρατίας.
7. Έλλειψη ανθρωπισμού.
8. Στέρηση πνευματικής ελευθερίας.
9. Επικράτηση ξένης κουλτούρας.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Καλλιέργεια υγιούς πολιτικής συνείδησης.
2. Επιδίωξη πλουραλιστικής, σφαιρικής ενημέρωσης.
3. Απαλλαγή από ιδεοληψίες, δογματισμό, φανατισμό.
4. Αυτοέλεγχος, αυτοκριτική, αυτογνωσία.
5. Γνώση όλων των παραμέτρων του φαινομένου και των μέσων και μεθόδων που χρησιμοποιεί.

6. Παιδεία,
7. Ορθότερη λειτουργία των Μ.Μ.Ε.

ΗΛΙΑΣΚΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΜΕΣΣΙΑΝΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η πίστη στο μελλοντικό ερχομό ενός Μεσσία – Σωτήρα, σ' έναν χαρισματικό, δηλαδή, ηγέτη που θα σώσει το λαό ή το έθνος απ' τα προβλήματά του.

ΕΙΔΗ

1. Εθνικός.
2. Πολιτικός.
3. Θρησκευτικός.
4. Κρατικός.
5. Οικονομικός.
6. Αθλητικός.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Η πεποίθηση ότι μια μεγάλη δύναμη θα βοηθήσει ή θα σώσει την πατρίδα.
2. Η αναμονή των οπαδών ότι ένας ισχυρότατος οικονομικός παράγοντας ή αθλητής θα λυτρώσει την ομάδα τους.
3. Η ασυνείδητη πίστη των οπαδών ότι η ομάδα θα τους λυτρώσει απ' τη δυστυχία τους.
4. Ο τζόγος ως αναμονή της λύτρωσης απ' τη φτώχεια.
5. Η πίστη ότι το χρήμα φέρνει την ευτυχία και απαλλάσσει απ' τα δεινά,.
6. Η απλοϊκή εμπιστοσύνη στο θεσμό της μοναρχίας.
7. Η Μεγάλη Ιδέα.

ΑΙΤΙΑ

1. Οι εξαιρετικά αντίξοες καταστάσεις που ενδέχεται να συναντήσουν κάποιοι άνθρωποι στην πορεία της ζωής τους.
2. Η έλλειψη ικανοτήτων και αυτοπεποίθησης.
3. Η έλλειψη υπευθυνότητας – Ο μεσσιανιστής αγνοεί ή δεν θεωρεί ότι η σωτηρία του είναι δική του υπόθεση.
4. Η απουσία ομαδικού πνεύματος.
5. Η απουσία ορθολογικού πνεύματος και σχεδιασμού.
6. Η προπαγανδιστική κινδυνολογία και καταστροφολογία σε συνδυασμό με τη δόλια προβολή ενός προσώπου ως σωτήρα.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Δημιουργία άβουλων πειθήνιων ατόμων – υπηκόων, ευεπηρέαστων στο δογματικό, συναισθηματικό και πατερναλιστικό λόγο.
2. Απάθεια, αδράνεια, αμεριμνησία, στασιμότητα, περιστολή της διάθεσης για συμμετοχή στα κοινά.

3. Ευνοϊκές συνθήκες για χειραγώγηση και εκμετάλλευση από αυταρχικά ή ολοκληρωτικά καθεστώτα ή αρχηγικά προσωποπαγή κόμματα και από, γενικότερα, ισχυρούς που προβάλλονται ως μεσσίες.
4. Αποδοχή απ' το άτομο της αντιδημοκρατικής λειτουργίας της πολιτικής και εκχώρηση του δικαιώματος στην πολιτική ηγεσία να αποφασίζει «για το λαό», «εν ονόματι του λαού» και όχι «υπέρ του λαού».
5. Μαζοποιημένοι πολίτες, ευπειθείς στη συνθηματολογία, στον κενό λόγο, στην παραπλανητική ρητορεία.
6. Διαμόρφωση μιας κοινωνικής ιεραρχίας στην οποία κάποιοι εμφανίζονται ως ηγέτες – μεσσίες και οι υπόλοιποι ως εκτελεστικά όργανα.
7. Δημιουργία ατόμων γεμάτα ανασφάλεια, εξαρτημένων ψυχολογικά, χωρίς εμπιστοσύνη στις δυνατότητές τους.
8. Εσωτερική ανασφάλεια, αβεβαιότητα, άγχος για το μέλλον.
9. Αδρανοποίηση της κριτικής στάσης του ατόμου απέναντι στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα.
10. Υποβιβασμός της αξίας της αυτονομίας του ατόμου ως ελεύθερου, ανεξάρτητου και αυτεξούσιου όντος που καθορίζει τη ζωή και τις επιλογές του.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Συνειδητοποίηση του πραγματικού περιεχομένου του μεσσιανισμού και των συνεπειών του.
2. Συνειδητοποίηση του ότι ελευθερία και υπευθυνότητα συμπορεύονται.
3. Ανάληψη των ευθυνών με αυτοπεποίθηση και γενναιότητα, χωρίς φόβο μιας ενδεχόμενης αποτυχίας.
4. Κριτική εγρήγορση.
5. Συμμετοχή σε συλλογικές δραστηριότητες.
6. Ανθρωπιστική παιδεία που θα διαμορφώνει ελεύθερες και δημοκρατικές συνειδήσεις και αυτόνομες προσωπικότητες.
7. Καλλιέργεια της δημοκρατικής συνείδησης των πολιτών απ' την πνευματική ηγεσία και αποκάλυψη του πραγματικού ρόλου των ηγετών που παρουσιάζονται ως μεσσίες καθώς και των μέσων που χρησιμοποιούν για την επίτευξη των σκοπών τους.
8. Δημοκρατική οργάνωση της πολιτείας που θα ευνοεί τον πρωταγωνιστικό ρόλο των πολιτών, έτσι ώστε να αποτρέπονται τα φαινόμενα λαϊκιστικής, δημαγωγικής και μεσσιανικής πολιτικής.
9. Αποσύνδεση στο χώρο των Μ.Μ.Ε. της διασημότητας απ' την προσωπικότητα.
10. Καταγγελία απ' τα Μ.Μ.Ε. των φαινομένων προσωπολατρίας και μεσσιανισμού.
11. Αποφυγή από τα Μ.Μ.Ε. της κινδυνολογίας και της καταστροφολογίας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η υπερβολική προσαρμοστικότητα του ατόμου στις απαιτήσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος, η πλήρης αφομοίωση της μονάδας από το σύνολο, η απορρόφηση της ατομικής από την κοινή γνώμη, η ομοιορφοποίηση, η μαζοποίηση, ο «χαμαιλεοντισμός», μια μορφή υποκρισίας με σκοπό τον μη αποκλεισμό από τους άλλους ή την κοινωνική αναγνώριση, την κοινωνική αναρρίχηση ή άλλες σκοπιμότητες.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Στους τρόπους συμπεριφοράς.
2. Στην ένδυση, στην ομιλία, στις αισθητικές επιλογές.
3. Στις αντιλήψεις, στα στερεότυπα, στα «πιστεύω», στις αξίες, στη νοοτροπία, στον τρόπο ζωής, στα ήθη, στα έθιμα, στην παράδοση.

ΑΙΤΙΑ

1. Χαμηλή αυτοεκτίμηση.
2. Δειλία.
3. Φόβος κοινωνικής απόρριψης.
4. Αγωνία κοινωνικής αναγνώρισης.
5. Πνεύμα συμφεροντολογισμού.
6. Χαμαιλεοντισμός.
7. Υποκρισία.
8. Απουσία πνευματικής ωριμότητας.
9. Αδυναμία υγιούς μίμησης.
10. Τάση μιμητισμού.
11. Έλλειψη κριτικής και αυτοκριτικής ικανότητας.
12. Συντηρητισμός, τυπολατρεία.
13. Δογματισμός, φανατισμός.
14. Ομοιομορφοποιητικές τάσεις της μόδας, της διαφήμισης του εμπορίου.
15. Ανάδειξη από τα Μ.Μ.Ε. συγκεκριμένων τρόπων ζωής.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Απώλεια της ελευθερίας και εκχώρηση του δικαιώματος της ιδιοπροσωπίας.
2. Αυτούποδούλωση.
3. Περικοπή του αυθορμητισμού.
4. Απώλεια της αυτογνωσίας.
5. Στρεβλή ανάπτυξη της προσωπικότητας.
6. Ομοιορφοποίηση.
7. Κίνδυνος μαζοποίησης και οχλοκρατίας.
8. Αποκλεισμός των ιδιαίτερων και πρωτότυπων προσωπικοτήτων.
9. Απώλεια του πνεύματος της αμφισβήτησης.
10. Απώλεια του ανανεωτικού πνεύματος.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Εντοπισμός και ενίσχυση των κλίσεων και των ταλέντων.
2. Ενίσχυση της ιδιαιτερότητας του ατόμου.
3. Εντοπισμός, καταγγελία και αποφυγή των προκαταλήψεων.
4. Έμφαση στην καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας.
5. Γνώση και αναγνώριση της πολιτισμικής και ατομικής ποικιλίας.
6. Ανάδειξη της ανάγκης για ετερότητα και ποικιλία ως παράγοντα προόδου.
7. Θεώρηση της διαφωνίας και του διαφορετικού ως αναγκαίου συμπληρώματος και όχι ως εχθρού.
8. Καλλιέργεια πνεύματος διαλλακτικότητας.
9. Αποφυγή της μαζοποίησης και του φανατισμού.
10. Αυτογνωσία.
11. Γνώση των πραγματικών μας αναγκών.
12. Αλλαγή στάσης των Μ.Μ.Ε.

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η αφομοίωση εκ μέρους του ατόμου διαφόρων τρόπων σκέψης και συμπεριφοράς, χωρίς κριτική επεξεργασία και η εξομοίωση του με το σύνολο που παίρνει τη μορφή μάζας, απεμπολώνοντας τα κύρια γνωρίσματα της ατομικότητας και προσωπικότητας του και υιοθετώντας αδιακρίτως όλα τα χαρακτηριστικά της ομάδας.

ΑΙΤΙΑ

1. Τα προβαλλόμενα πρότυπα, οι γενικότερες αντιλήψεις για την πολιτική και τη θρησκεία και οι αξίες που υιοθετούνται, πολλές φορές άκριτα μέσα στο χώρο της οικογένειας.
2. Η πνευματική ένδεια, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η απουσία παιδείας, η έλλειψη κριτικής ικανότητας και δημιουργικής αμφιβολίας.
3. Τα Μ.Μ.Ε. με την υποβολή και τη δύναμή τους, λόγω της τεχνολογίας, και την πολύ συχνή προβολή προϊόντων πολιτιστικής υποκουλτούρας, επιδρούν αλλοτριωτικά στη συνείδηση του ατόμου συντείνοντας στην αποδοχή ενός παγκοσμιοποιημένου και ομοιόμορφου τρόπου ζωής, σκέψης και πράξης.
4. Η αρνητική λειτουργία της πολιτικής, λόγω της δημαγωγίας του λαϊκισμού και της προπαγάνδας των πολιτικών ηγετών που οπαδοποιούν τους πολίτες για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών στόχων.
5. Τα προβαλλόμενα- επιβαλλόμενα πρότυπα της μόδας για ομοιομορφία στην εμφάνιση, στην έκφραση, στη συμπεριφορά και στη ψυχαγωγία.
6. Τα γενικότερα πολιτικά, αθλητικά, θρησκευτικά και οικονομικά συμφέροντα.
7. Η εισβολή και κυριαρχία της μηχανής και της τεχνολογίας στη σύγχρονη ζωή, που επιφέρει την τυποποίηση, τη μονομέρεια, τη στέρηση δημιουργικότητας, την άμβλυνση της δημιουργικής φαντασίας, τον περιορισμό της έκφρασης της ατομικότητας, τον ακρωτηριασμό της πρωτοβουλίας, τη διαμόρφωση μονοδιάστατων προσωπικοτήτων.
8. Η διαφήμιση που προωθεί το βιομηχανικό πνεύμα της μαζικής παραγωγής και κατανάλωσης.
9. Το φαινόμενο της αστυφιλίας, που δημιουργεί υδροκέφαλα αστικά κέντρα που κυριαρχούν η ανωνυμία, η απομόνωση, η απροσωποποίηση, η αδιαφορία για το συνάνθρωπο, η απώλεια της προσωπικής ζωής, η κατάρρευση της γειτονιάς, η αποξένωση, η μοναξιά.
10. Η παγκοσμιοποίηση που μέσω της παγκόσμιας πολιτιστικής βιομηχανίας τείνει να καταργήσει την πολιτιστική ιδιαιτερότητα, επιφέροντας την ομοιομορφία και την ισοπέδωση του διαφορετικού.
11. Τα αισθήματα ανασφάλειας, αβεβαιότητας και φόβου, λόγω των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων και των ραγδαίων κοινωνικών ανακατατάξεων.
12. Η σύγχρονη διοίκηση και δομή των μηχανισμών εξουσίας που αριθμοποιούν τους ανθρώπους.
13. Η κρίση και κατάρρευση των ιδεολογιών και των αξιών.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Απώλεια της ατομικότητας, της προσωπικότητας, της φυσιογνωμίας και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ατόμου.
2. Τάση ομοιομορφίας και μιμητισμού τρόπων σκέψης και συμπεριφοράς απ' τη μάζα.
3. Αποδυνάμωση των πνευματικών λειτουργιών, άμβλυνση της κριτικής προσέγγισης και προσωπικής θέασης των πραγμάτων, συρρίκνωση της δημιουργικής φαντασίας – Άτομα ευεπίφορα στην χειραγώγηση και στην ετεροκατεύθυνση.
4. Εύκολος ετεροκαθορισμός του ατόμου που παρασύρεται σε παθογενή κοινωνική συμπεριφορά.
5. Εμποδίζεται η επικοινωνία και η διαμόρφωση υγιών διαπροσωπικών σχέσεων με αποτέλεσμα αυτές να γίνονται επιφανειακές, τυπικές, επιδερμικές και ανούσιες.
6. Απώλεια της ψυχολογικής ελευθερίας, εξάρτηση, ανασφάλεια, αβεβαιότητα, συνθήκες διχασμού της προσωπικότητας, μονοτονία, μελαγχολία.
7. Ανυπαρξία συστήματος προσωπικών αξιών.
8. Αδυναμία διαμόρφωσης προσωπικού αισθητικού κριτηρίου, ανάπτυξη μιμητισμού, υπακοή και υποδούλωση στα κελεύσματα της μόδας.
9. Δυσχέρειες στην εύρυθμη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος λόγω της κατάργησης της ατομικότητας, της αίσθησης ατομικής ευθύνης και της κριτικής στάσης στα πολιτικά δρώμενα – Ευνοείται η ποδηγέτηση του πολίτη απ' τα κέντρα εξουσίας.
10. Εκφυλισμός της ανθρώπινης αξίας.
11. Άμβλυνση της εθνικής συνείδησης και υπερπολλαπλασιασμός των κινδύνων απώλειας της πολιτιστικής ταυτότητας.
12. Οπισθοδρόμηση του πολιτισμού και αναστολή της προόδου της ανθρώπινης κοινωνίας.
13. Υπονόμευση της αξίας της συλλογικότητας.
14. Δημιουργία κλειστών ολιγάριθμων ομάδων συμφερόντων – εξουσίας.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να έχει ως στόχο τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του νέου, την ανάπτυξη της κριτικής και αντιληπτικής ικανότητας, την αισθητική καλλιέργεια, γη διαμόρφωση δημοκρατικής συνείδησης, την ορθή ιεράρχηση αξιών, τη συνειδητοποίηση της πολιτικής ιδιοπροσωπίας της χώρας του.
2. Η συνολική κοινωνική πραγματικότητα οφείλουν να δίνουν στο άτομο τη δυνατότητα αέναης διεύρυνσης των πνευματικών οριζόντων του.
3. Ορθή και απρόσκοπτη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών.
4. Η πολιτεία και οι κοινωνικοί φορείς πρέπει να προασπίζουν την κοινωνική τάξη, την ασφάλεια και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών.
5. Οι πολίτες και οι φορείς οφείλουν, με τις πράξεις και τις ενέργειες τους, να επιβεβαιώνουν καθημερινά την ισχύ των ηθικών και κοινωνικών αξιών.

6. Πρέπει να τεθεί ένας ουσιαστικός κώδικας δεοντολογίας για τα Μ.Μ.Ε. και τους διαφημιστικούς παράγοντες με σκοπό την προστασία του πολίτη από φαινόμενα προπαγάνδας και μαζοποίησης.
7. Η πνευματική ηγεσία έχει χρέος να είναι σε διαρκή εγρήγορση και επαγρύπνηση για να παρεμβαίνει όποτε αντιλαμβάνεται καταστάσεις, ειδικά συγκαλυμμένες που οδηγούν στη μαζοποίηση.
8. Το κοινωνικό σύνολο οφείλει να επιλέγει το σεβασμό προς την παράδοση, την αξιοποίηση της και τη ανάδειξη των αξιών του ανθρωπισμού, της μετριοπάθειας και της ανεκτικότητας ως οδηγών για την αρμονική κοινωνική ζωή.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η τάση των ανθρώπων για κατανάλωση, όλο και περισσότερων αγαθών.

ΑΙΤΙΑ

1. Η επιδίωξη των ιδιωτικών επιχειρήσεων για μεγιστοποίηση του κέρδους με την υπερπαραγωγή και υπερπροβολή των προϊόντων τους.
2. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας που έφερε μαζική παραγωγή χαμηλού κόστους ελκυστικών προϊόντων.
3. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου που έστρεψε το άτομο στον υλικό ευδαιμονισμό και σε μια νέα ιεράρχηση αξιών.
4. Τα αυξημένα προβλήματα, το άγχος, η ανία, η μοναξιά.
5. Η προώθηση του ως νοοτροπία αποπροσανατολισμού των μαζών.
6. Η διαφήμιση.
7. Η έλλειψη παιδείας.
8. Η έμφυτη τάση του ατόμου για αυτοπροβολή και κοινωνική αναγνώριση.
9. Η χρεοκοπία των πνευματικών, κοινωνικών και ηθικών αξιών.
10. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής.

ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Ο ανταγωνισμός των βιομηχανιών συμβάλλει στην ποιοτική βελτίωση των προϊόντων.
2. Δυνατότητα επιλογής μεταξύ πολλών ομοειδών προϊόντων.
3. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.
4. Δημιουργία πολιτισμού.
5. Ανάπτυξη της οικονομίας.
6. Καταπολέμηση της ανεργίας.
7. Αύξηση της παραγωγής των αγαθών.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Άγχος για την απόκτηση όλο και περισσότερων αγαθών.
2. Συμπλέγματα κατωτερότητας.
3. Το άτομο γίνεται δέσμιο των πλασματικών αναγκών του.
4. Ταύτιση του «έχειν» με το «είναι».
5. Χρησιμοθηρική αντιμετώπιση της εργασίας.
6. Υπερεργασία – Μείωση του ελεύθερου χρόνου.
7. Ανάπτυξη ανταγωνιστικής – ατομιστικής διάθεσης.
8. Απομάκρυνση από ιδεολογικές αναζητήσεις – υψηλά ιδανικά.
9. Αδιαφορία για τα πολιτικά ζητήματα.
10. Μείωση των φυσικών πόρων.
11. Πρόκληση οικολογικών προβλημάτων.
12. Εκδήλωση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας.

13. Δυσχεραίνεται η κοινωνική πρόοδος.
14. Ανεργία, αισχροκέρδεια, εκμετάλλευση, αδικία.
15. Δημιουργία περιπτώσεων αναγκών.
16. Καλλιέργεια του ευδαιμονισμού, την επίδειξη, την απληστία του κέρδους.
17. Εκμηδένιση των συναισθημάτων του ανθρώπου.
18. Το πνεύμα της υλοφροσύνης δεν επιτρέπει την επιθυμία για πνευματική ανάταση, πολιτιστική δημιουργία και ηθική ολοκλήρωση.
19. Περιορισμός των κοινωνικών αρετών (φιλία, συνεργασία, αλληλεγγύη).
20. Υποβάθμιση και αλλοτρίωση των ανθρωπίνων σχέσεων.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Επανιεράρχηση των στόχων και των αναγκών.
2. Επαναπροσδιορισμός των αξιών.
3. Παιδεία.
4. Αγωγή από την οικογένεια και το σχολείο.
5. Καλλιέργεια των ανθρωπιστικών αξιών.
6. Δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.
7. Συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι η ποιότητα ζωής δεν είναι ταυτόσημη με τα υλικά αγαθά αλλά με την ηθική και πνευματική καλλιέργεια.
8. Καλλιέργεια πνεύματος ολιγάρκειας, εγκράτειας και αυτάρκειας.
9. Ανάπτυξη της αίσθησης του μέτρου και του εφικτού στις επιθυμίες.
10. Οι πνευματικοί άνθρωποι να συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας νέας βιοθεωρίας και κοσμοαντίληψης που θα διασφαλίζει την εσωτερική ισορροπία του ανθρώπου και θα έχει ως στόχο τη δημιουργία μιας κοινωνίας ανθρωπιστικών ιδεωδών και προσανατολισμών.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η προσπάθεια μετατροπής της οικουμένης σε μια ενιαία πολιτική, οικονομική και πολιτιστική επικράτεια.

ΑΙΤΙΑ

1. Η τεχνολογική εξέλιξη.
2. Το άνοιγμα των αγορών.
3. Η ενοποίηση των εθνικών πολιτισμών απ' τα Μ.Μ.Ε.
4. Η τάση απορρόφησης των μικρών εταιριών απ' τις μεγαλύτερες και η προσπάθεια των τελευταίων να κυριαρχήσουν οικονομικά στον πλανήτη.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Οικονομικός ανταγωνισμός που συμβάλλει στη μείωση των τιμών και στη βελτίωση της τιμής των προϊόντων.
2. Ανταλλαγή οικονομικών μεθόδων και εμπειριών.
3. Παροχή τεχνολογίας στις υποανάπτυκτες χώρες.
4. Εκσυγχρονισμός της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας.
5. Διεύρυνση των εμπορικών δραστηριοτήτων.
6. Επικοινωνία των πολιτών.
7. Απαλλαγή από στερεότυπα και προκαταλήψεις για τους άλλους λαούς.
8. Διακρατική συνεργασία για την καταπολέμηση του εγκλήματος.
9. Ενίσχυση της δημοκρατίας σε κάποιες χώρες.
10. Έλεγχος απ' τους διεθνείς οργανισμούς σε ανελεύθερα καθεστώτα.
11. Ανάπτυξη της παιδείας και της επιστήμης.
12. Πολιτιστικές ανταλλαγές.
13. Συνειδητοποίηση της πολιτιστικής και εθνικής ιδιοπροσωπίας του κάθε λαού.
14. Ευχερέστερη αντιμετώπιση παγκόσμιων προβλημάτων.
15. Ανάπτυξη του πνεύματος της οικονομικής συνείδησης.
16. Πρόοδος χάρη στην εξέλιξη των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών.
17. Αλληλεγγύη και κατανόηση που βοηθούν στην εξάλειψη του μίσους και στην κατάργηση των πολέμων και των διακρίσεων.
18. Απαλλαγή από ρατσισμό, προκαταλήψεις και εθνικισμό.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Αδυναμία μικρών επιχειρήσεων και χωρών να αντεπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό.
2. Ισχνές αμοιβές με ελάχιστη κοινωνική ασφάλιση απ' τις παγκόσμιες επιχειρήσεις για τη βελτίωση – μεγιστοποίηση των κερδών.
3. Εξάρτηση των μικρών χωρών απ' τις μεγαλύτερες μέσω των πολυεθνικών εταιριών.
4. Κυριαρχία του οικονομιστικού μοντέλου ανάπτυξης εις βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

5. Δορυφοροποίηση των μικρών χωρών.
6. Αδυναμία άσκησης αυτόνομης πολιτικής.
7. Κίνδυνοι πολιτιστικής αλλοτρίωσης.
8. Ξενομανία, μιμητισμός.
9. Υιοθέτηση αρνητικών κοινωνικών προτύπων και αξιών.
10. Κίνδυνος έξαρσης των εθνικιστικών αντιλήψεων λόγω της απειλής αφομοίωσης από άλλους λαούς.
11. Αισθητική ομοιομορφία – Ομογενοποίηση – Κατάργηση της ιδιαιτερότητας.
12. Αποδυνάμωση των διεθνών οργανισμών εξαιτίας της κυριαρχίας ανεξέλεγκτων ισχυρών οικονομικών συμφερόντων.
13. Διαιώνιση της φτώχειας και των διακρίσεων στις μη ανεπτυγμένες χώρες.
14. Ουσιαστική κατάργηση της δημοκρατίας.
15. Διαφθορά και ανομία.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Πρωτοβουλίες για ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας.
2. Οικονομική ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών.
3. Βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος – Ανθρωπιστική απιδεία.
4. Ενίσχυση της δημοκρατίας.
5. Σεβασμός στην πολιτιστική ταυτότητα μιας χώρας.
6. Διακρατικές σχέσεις που θα διέπονται από πνεύμα ισοτιμίας, αμοιβαιότητας και αλληλοσεβασμού.
7. Σεβασμός στο Διεθνές Δίκαιο.
8. Διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων και των λαών.
9. Κριτική σκέψη.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ – ΠΡΟΓΟΝΟΠΛΗΞΙΑ- ΠΡΟΟΔΟΠΛΗΞΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΙ:

Παράδοση:

Όλα τα πολιτιστικά στοιχεία του παρελθόντος που μεταγγίζονται από γενιά σε γενιά με τον προφορικό ή τον γραπτό λόγο και αποτελούν την κληρονομιά ενός λαού.

Προγονοπληξία:

Η προσκόλληση στο παρελθόν, σε κάθε παραδοσιακό στοιχείο, η αναγωγή του σε ιδανικό, η δογματική προσήλωση στην παράδοση, η στείρα προγονολατρεία, η άκριτη απόρριψη κάθε νέου ή ξένου στοιχείου.

Προοδοπληξία:

Η άκριτη αποδοχή κάθε νέου ή ξένου στοιχείου, η πλήρης απόρριψη κάθε παραδοσιακού, με την ιδέα πως παρεμποδίζεται η πρόοδος.

ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

1. Πολιτιστική
2. Καλλιτεχνική
3. Αθλητική
4. Θρησκευτική
5. Γλωσσική
6. Πνευματική
7. Ιστορική
8. Εθνική
9. Κοινωνική
10. Πολιτική
11. Λαϊκή
12. Υλική
13. Ηθική
14. Επιστημονική
15. Οικογενειακή
16. Αισθητική

ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

1. Μεταβίβαση γνώσεων – πείρας.
2. Συμβολή στην αποφυγή σφαλμάτων.
3. Πηγή έμπνευσης και δημιουργίας.
4. Διεύρυνση των πνευματικών ενδιαφερόντων.
5. Συνδετικός κρίκος των γενεών.
6. Διασφάλιση εθνικής συνείδησης και εθνικής αυτογνωσίας.
7. Διατήρηση εθνικής ταυτότητας.
8. Αποτροπή εθνικής αλλοίωσης.
9. Κοινωνικοποίηση του ατόμου.
10. Μεταλαμπάδευση αξιών του παρελθόντος.
11. Προσφορά προτύπων για μίμηση.
12. Ενίσχυση του πνεύματος της συλλογικότητας και της συνεργασίας.
13. Έμπνευση σεβασμού στα υψηλά ιδανικά.

14. Κληροδότηση ηθικών αξιών.
15. Ενίσχυση της δημοκρατίας.
16. Επιρροή στην τέχνη.
17. Βοήθεια στην πολιτισμική επικοινωνία ανθρώπων και λαών.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

1. Γλωσσική πενία.
2. Ξενομανία.
3. Απουσία ιστοριογνωσίας.
4. Μη τήρηση ηθών – εθίμων.
5. Απομάκρυνση από τη θρησκεία.
6. Κρίση παραδοσιακών θεσμών.

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

1. Χάσμα γενεών.
2. Αρνητισμός νέων.
3. Λανθασμένος τρόπος γνωστοποίησης της από την οικογένεια και την παιδεία.
4. Προγονοπληξία.
5. Προοδοπληξία.
6. Υλικός ευδαιμονισμός.
7. Τεχνοκρατικό πνεύμα της κοινωνίας.
8. Κρίση αξιών- θεσμών- αρχών.
9. Ξενομανία.
10. Διαφήμιση.
11. Τουρισμός.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΡΟΓΟΝΟΠΛΗΞΙΑΣ

1. Διατήρηση προκαταλήψεων και δεισιδαιμονιών.
2. Ανάπτυξη δογματισμού.
3. Άρνηση της τεχνολογικής προόδου και της ανάπτυξης.
4. Στασιμότητα στις τέχνες και στις επιστήμες.
5. Δουλική μίμηση παλαιότερων προτύπων.
6. Εθνικός απομονωτισμός.
7. Σοβινισμός.
8. Ρατσισμός.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΡΟΟΔΟΠΛΗΞΙΑΣ

1. Άμβλυνση της εθνικής συνείδησης.
2. Απώλεια της εθνικής ταυτότητας.
3. Πολιτιστική αλλοίωση.
4. Αδυναμία κατανόησης και ερμηνείας του παρόντος.
5. Κίνδυνος ετεροκαθορισμού.

ΣΩΣΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

1. Ουσιαστική της γνώση.
2. Διατήρηση των ζωντανών δυναμογόνων στοιχείων.
3. Απόρριψη όλων των νεκρών στοιχείων.
4. Συγκερασμός προόδου – παράδοσης.
5. Προστασία από την διαστρέβλωση και την εμπορευματοποίηση.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

1. Συνειδητοποίηση και αφομοίωση των αξιών της με σκοπό την αποφυγή της αλλοτρίωσής της.
2. Καλλιέργεια εμπιστοσύνης και πίστης στις πολιτιστικές αξίες.
3. Καλλιέργεια του διαλόγου και ανάπτυξη της ελεύθερης σκέψης για την σωστή αποτίμησή της.
4. Δημιουργική αφομοίωση και κριτική επιλογή των στοιχείων της κι όχι δουλική μίμηση τους.
5. Προβολή της μέσω της Λαογραφίας και των μουσείων.
6. Ανθρωπιστική παιδεία.
7. Μεταλαμπάδευση της από την οικογένεια, το σχολείο, τα Μ.Μ.Ε.
8. Ανάδειξη της από τους πνευματικούς ανθρώπους.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ

1. Αγάπη για την ελευθερία.
2. Φιλοτιμία που οδηγεί στη φιλαλήθεια, στην αξιοπρέπεια, στο ήθος και στην εντιμότητα.
3. Φιλαλληλία και ανθρωπισμός που οδηγούν στη φιλοξενία, στη γενναιοδωρία και τη στοργικότητα.
4. Φιλοπατρία.
5. Ευσέβεια στο θεϊόν χωρίς φανατισμούς και μισαλλοδοξίες.
6. Έντονη ατομικότητα που οδηγεί στη θετική φιλοδοξία και στην ευγενή άμιλλα.
7. Εργατικότητα.
8. Φιλομάθεια και περιέργεια που οδηγούν τη θετική πολυμέρεια.
9. Ευφυΐα, ευστροφία, ετοιμότητα πνεύματος και ευγλωττία.
10. Πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, ανθεκτικότητα και καρτερικότητα.
11. Ζωτικότητα, δραστηριότητα, ανθεκτικότητα και καρτερικότητα.
12. Καλαισθησία.
13. Φιλελεύθερη πολιτική συνείδηση.
14. Ηρωικό φρόνημα και γενναιοψυχία.
15. Πνεύμα υγιούς αθλητισμού και φυσικής αγωγής.
16. Πνεύμα αισιοδοξίας και ευθυμίας.
17. Πνεύμα κοινωνικότητας, οικειότητας και εγκαρδιότητας.
18. Πνεύμα δικαιοσύνης.
19. Πνεύμα οικονομίας και ολιγάρκειας.
20. Αγάπη προς την οικογένεια και τις παραδόσεις.

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ

1. Ροπή προς την άκρατη ελευθερία που συχνά τρέπεται σε ασυδοσία και αναρχία καταπατώντας τις ελευθερίες των άλλων.
2. Ξενομανία, δουλοφροσύνη, αισθήματα κατωτερότητας.
3. Ζηλοφθονία που οδηγεί σε διχόνοια, φιλοκατηγορία, συκοφαντία, μικροψυχία και κακοήθεια.
4. Υπέρμετρη πολιτικολογία και χαμηλό πολιτικό ήθος.
5. Ματαιοδοξία και πάθος για προβολή και διάκριση.
6. Επιπολαιότητα, έλλειψη τάξης, συστήματος, προγραμματισμού και συντονισμού.
7. Σοφιστική ικανότητα, φλυαρία και μικρολογία.
8. Πονηρία με τάση προς την απάτη.
9. Μόνιμη μη ικανοποίηση, αστάθεια, μεμψιμοιρία, καχυποψία, δυσπιστία.
10. Ατομισμός, δυστροπία, οξυθυμία, αγένεια.
11. Αρνητικά πολυάσχολος.
12. Υπερτροφικός εγωισμός, υπεροψία, έπαρση, αλαζονεία, φιλαυτία, ιδιοτέλεια, απειθαρχία και εριστικότητα.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η οργανωμένη εκούσια και ανιδιοτελής προσφορά υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο με σκοπό την αντιμετώπιση προβλημάτων, την επίτευξη κοινωνικών στόχων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου, άρα και την ευτυχία του.

ΤΟΜΕΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

1. Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες,
2. Ηλικιωμένοι.
3. Χρήστες ναρκωτικών.
4. Χώρες του 3^{ου} Κόσμου.
5. Άτομα με προβλήματα φτώχειας, αρρώστιας, αναλφαβητισμού.
6. Φυσικό περιβάλλον και υπό εξαφάνιση είδη.
7. Μεγάλες αθλητικές εκδηλώσεις.
8. Αιμοδοσία και προσφορά οργάνων.

ΑΞΙΑ

1. Αγάπη για τον πλησίον, αλtruισμός, αλληλεγγύη, ανθρωπιά.
2. Ανάπτυξη της συντροφικότητας, σύσφιξη των ανθρωπίνων σχέσεων.
3. Συντονισμός των δυνάμεων του κοινωνικού συνόλου.
4. Έλεγχος και αναπλήρωση των κρατικών ελλείψεων και αδυναμιών.
5. Ηθική ικανοποίηση.
6. Νόημα, σκοπός και πληρότητα στη ζωή των ανθρώπων.

ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ

1. Οικογένεια.
2. Σχολείο.
3. Μ.Μ.Ε.
4. Θέσπιση νομοθετικού πλαισίου.
5. Περισσότερη αναγνώριση της προσφοράς του.
6. Συγκρότηση των κατάλληλων μηχανισμών για την οργάνωση και εκπαίδευση των εθελοντών.
7. Ειδικές άδειες και φορολογικές ελαφρύνσεις στους εθελοντές.
8. Πνευματικοί άνθρωποι- ηγέτες.
9. Καλύτερη οργάνωση και προβολή του έργου τους από τις ίδιες τις εθελοντικές οργανώσεις.

ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Εθελοντές αιμοδότες.
2. Σύλλογοι προστασίας των παιδιών (“Ελπίδα”, “Χαμόγελο του παιδιού”, “Παιδικά χωριά SOS”, “UNISEF”).
3. Οργανώσεις γιατρών (“Γιατροί χωρίς σύνορα”, “Γιατροί του κόσμου”).
4. Οικολογικές οργανώσεις (“GREENPEACE”, “WWF”).
5. Ομάδες σε πολιτιστικές εκδηλώσεις,
6. Ομάδες τοπικού χαρακτήρα.

ΕΛΛΑΔΑ –ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΑΞΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1. Ορθολογισμός.
2. Ανθρωπιστική παιδεία – Ανθρωπισμός.
3. Μέτρο.
4. Αίσθηση της αρετής.
5. Φιλοτιμία.
6. Θάρρος, τόλμη, ηρωισμός- Πατρίδα.
7. Ελευθερία.
8. Ισοτιμία – Αξιοκρατία.
9. Δικαιοσύνη.
10. Δημοκρατία – Διάλογος – Συμμετοχή στα κοινά.
11. Φιλοκαλία – Αθλητικό ιδεώδες – Πνεύμα Ολυμπισμού – Γλώσσα..

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1. Αρχαίος ελληνικός ορθολογισμός.
2. Ρωμαϊκό δίκαιο.
3. Χριστιανισμός.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

1. Ανθρωπισμός.
2. Αγάπη.
3. Ελευθερία.
4. Δικαιοσύνη.
5. Δημοκρατία.

ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων.
2. Προώθηση προϊόντων στις αγορές των άλλων χωρών.
3. Ανάπτυξη της τεχνολογίας και διεύρυνση της τεχνογνωσίας.
4. Διασφάλιση των εργατικών δικαιωμάτων.
5. Ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και ανθρώπων.
6. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.
7. Καλλιέργεια σχέσεων φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των λαών της Ευρώπης.
8. Ενίσχυση ουμανιστικού πνεύματος.
9. Αποφυγή επεκτατισμών, εθνικισμών – Διασφάλιση της ειρήνης.
10. Διασφάλιση κοινωνικών δικαιωμάτων και των πολιτικών ελευθεριών.
11. Επικράτηση κλίματος ασφάλειας.
12. Εδραίωση ευρωπαϊκής κουλτούρας.
13. Διεύρυνση πνευματικών οριζόντων.
14. Επιστημονικές συνεργασίες.
15. Ομαλή πολιτική ζωή.
16. Κοινή αντιμετώπιση των οικολογικών προβλημάτων.
17. Καλύτερη πάταξη του εγκλήματος.

18. Εισαγωγή νέων ιδεών – Κατάργηση ιδεοληψιών και προκαταλήψεων.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Οικονομική εξάρτηση.
2. Ενίσχυση της ανεργίας.
3. Προσκόλληση στον υλιστικό και τεχνοκρατικό τρόπο ζωής.
4. Πολιτική εξάρτηση απ' τις αναπτυγμένες χώρες.
5. Ενδεχόμενο ευρύτερης διάδοσης φαινομένων βίας, ναρκωτικών, εγκληματικότητας.
6. Φόβος, εξάπλωσης ατομικισμού – στείρου ανταγωνισμού στις ανθρώπινες σχέσεις.
7. Αλλοίωση παραδοσιακών θεσμών.
8. Μαζοποίηση – χειραγώγηση.
9. Ηθική χαλάρωση.
10. Άγχος να προλάβουμε τα πιο προηγμένα τεχνολογικά κράτη.
11. Διείσδυση ξένων προτύπων.
12. Άκριτη υιοθέτηση ξένων τρόπων ζωής.
13. Αλλοίωση της γλώσσας.
14. Αλλοτρίωση του ελληνικού τρόπου σκέψης.
15. Υποτίμηση παραδοσιακών ηθικών αξιών και επικράτηση νέων.

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η αγάπη προς την πατρίδα και προς το έθνος, με μια παράλληλη προσήλωση στα εθνικά χαρακτηριστικά και μια αίσθηση υπεροχής απέναντι στους άλλους.

ΑΙΤΙΑ

1. Η διάσπαση των πολιτικοστρατιωτικών ευρωπαϊκών συνασπισμών και η επιθυμία αυτονόμησης, των λαών που τους αποτελούσαν.
2. Τα άλυτα εθνικά προβλήματα (Κυπριακό, Παλαιστινιακό, Κουρδικό).
3. Η αναβίωση των ιδεολογιών της βίας (Νεοναζισμός).
4. Οι εδαφικές και πολιτιστικές διεκδικήσεις ορισμένων κρατών εις βάρος άλλων.
5. Η μεγάλη μετανάστευση από τις χώρες, κυρίως, του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου προς την Ευρώπη.
6. Η άνοδος των εθνικιστικών ακροδεξιών κομμάτων και ιδεολογιών.
7. Η ύπαρξη εθνικών μειονοτήτων με την παράλληλη προσπάθεια τους για την διατήρηση των εθνικών τους χαρακτηριστικών.
8. Η στάση ορισμένων πολιτικών ηγετών.
9. Η ενίσχυση του απ' την πολιτική ηγεσία με στόχο τον αποπροσανατολισμό των πολιτών και την άμβλυση των κοινωνικών προβλημάτων.
10. Η προγονοπληξία.
11. Η αίσθηση υπεροχής κάποιων λαών λόγω της οικονομικής και πολιτικής τους υπεροχής.
12. Η ελλειμματική παιδεία που δεν καλλιεργεί τα ανθρωπιστικά ιδεώδη και δεν επιτρέπει τη διάκριση του εθνικισμού απ' τον πατριωτισμό.
13. Τα οικονομικά συμφέροντα των ισχυρών κρατών.
14. Η ανεπαρκής λειτουργία της δημοκρατίας.
15. Η στάση της οικογένειας.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Βία και φανατισμός.
2. Περιορισμός της πολιτικής συνεργασίας των κρατών.
3. Διασάλευση και υπονόμηση της ειρήνης.
4. Επικράτηση του νόμου του ισχυρού.
5. Παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
6. Περιορισμός των πνευματικών οριζόντων του ατόμου.
7. Αλλοτρίωση του ανθρώπου από την ηθική του υπόσταση.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Ανθρωπιστική παιδεία.
2. Ορθότερη λειτουργία της πολιτικής και της δημοκρατίας.
3. Επέμβαση των διεθνών οργανισμών υπέρ των "αδύνατων" κρατών.
4. Κατανόηση και ορθή αξιοποίηση της παράδοσης.

5. Κρατικά μέτρα για τη μη γκετοποίηση των μειονοτήτων.
6. Προσπάθεια υγιούς, και κοινά αποδέκτης λύσης των εθνικών προβλημάτων των κρατών.
7. Αυτογνωσία και κατανόηση της ιδιοπροσωπίας των λαών/
8. Τα Μ.Μ.Ε. να μη καλλιεργούν τις εθνικές νοοτροπίες και τάσεις.

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η μεροληπτική αντιμετώπιση ατόμων, ομάδων, φυλών, λόγω αισθημάτων μισανθρωπίας και υποτιθέμενης ανωτερότητας.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Φυλετικός.
2. Θρησκευτικός.
3. Κοινωνικός.

ΑΙΤΙΑ

1. Προκαταλήψεις από την οικογένεια, την παράδοση, το σχολείο.
2. Έλλειψη ουσιαστικής και ανθρωπιστικής παιδείας.
3. Η κρίση των αξιών και ηθική χαλάρωση της εποχής μας.
4. Αντιλήψεις και απόψεις πολιτικών προσώπων.
5. Οικονομικά συμφέροντα.
6. Εθνικισμός.
7. Η θρησκευτική μισαλλοδοξία.
8. Δυσκολίες στις διακρατικές συνεργασίες.
9. Διαιώνιση προκαταλήψεων.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Εύκολη χειραγώγηση των θυμάτων.
2. Σωματική και οικονομική εκμετάλλευση.
3. Βία και εγκληματικότητα.
4. Περιθωριοποίηση.
5. Καταπίεση μειονοτήτων, φαλκίδευση των δικαιωμάτων τους, ευτελισμός της ζωής και της προσωπικότητας.
6. Δυσλειτουργία της δημοκρατίας.
7. Ψυχολογικά προβλήματα.
8. Δυσκολίες στις διακρατικές συνεργασίες.
9. Διαιώνιση προκαταλήψεων.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Ανθρωποκεντρική παιδεία.
2. Πρόληψη των ρατσιστικών ενεργειών απ' την πολιτική ηγεσία.
3. Μη καλλιέργεια τέτοιων αντιλήψεων απ' τα Μ.Μ.Ε.
4. Ενημέρωση από την πλευρά των επιστημόνων για τις υποτιθέμενες επιστημονικές θεωρίες περί βιολογικής ανωτερότητας κάποιων φυλών.
5. Πολιτιστικές ανταλλαγές και εκδηλώσεις.
6. Ορθή αγωγή απ' την οικογένεια.
7. Αντίδραση και καταδίκη του απ' τους διεθνείς οργανισμούς.
8. Καλλιέργεια των ηθικών – ανθρωπιστικών αξιών.
9. Σύνεση των θρησκευτικών ηγετών.
10. Κριτική σκέψη.

BIA

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η χρήση σωματικής, ψυχικής, πνευματικής, πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής δύναμης με σκοπό τον εξαναγκασμό ατόμων ή ομάδων σε ενέργειες που δεν εγκρίνουν.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Σωματική.
2. Ψυχολογική.
3. Πνευματική.

ΧΩΡΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

1. Οικογένεια.
2. Σχολείο.
3. Κοινωνία.
4. Αθλητικοί χώροι.
5. Πολιτική

ΑΙΤΙΑ

1. Η κρίση του θεσμού της σημερινής οικογένειας.
2. Η μη ανθρωπιστική εκπαίδευση.
3. Η χαλαρή ανθρώπινη συνείδηση.
4. Η υπερπροβολή της από τα Μ.Μ.Ε.
5. Η μανία του εύκολου πλουτισμού, ο υπερκαταναλωτισμός, ο υλικός ευδαιμονισμός, το ανταγωνιστικό πνεύμα της εποχής.
6. Η ψυχολογική κατάσταση του ατόμου.
7. Η αβεβαιότητα και το κλίμα ανασφάλειας της εποχής μας.
8. Η στρατολόγηση οπαδών από τα αθλητικά σωματεία.
9. Το τυφλό πάθος των πολιτικών ιδεολογιών και οι εθνικιστικές ιδεοληψίες.
10. Η κατάχρηση της πολιτικής εξουσίας, η καταστρατήγηση των θεσμών, η φαλκίδευση της δημοκρατίας.
11. Ο φανατισμός.
12. Οι πελατειακές σχέσεις.
13. Η ανεργία και η έλλειψη κοινωνικής πρόνοιας – αδιαφορία του κράτους για τον πολίτη.
14. Αποξένωση – μοναξιά στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις.
15. Η έλλειψη στόχων, οραμάτων και προτύπων.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Υλικές καταστροφές – απώλειες ανθρώπινων ζωών.
2. Κυριαρχία του φόβου, της ανασφάλειας, της καχυποψίας.
3. Έλλειψη κοινωνικής αλληλεγγύης και παρεμπόδιση της ανθρώπινης συνεργασίας – Όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων.

4. Οι νόμοι και η δικαιοσύνη χάνουν το κύρος τους – Κλωνισμός της εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος.
5. Αναστολή της οικονομικής ανάπτυξης του κράτους.
6. Περιθωριοποίηση.
7. Κλωνισμός της οικογένειας.
8. Το άτομο χάνει την ουσία της φύσης του.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Ενότητα και ορθή λειτουργία της οικογένειας.
2. Ορθή λειτουργία του σχολείου – ανθρωπιστική παιδεία.
3. Μείωση της υπερπροβολής της από τα Μ.Μ.Ε.
4. Ορθή λειτουργία του κράτους – πολιτείας.
5. Ύπαρξη διεξόδων για υγιή – γνήσια ψυχαγωγία.
6. Εκσυγχρονισμός του σωφρονιστικού συστήματος.
7. Οικογένεια.
8. Βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος.

ΕΙΡΗΝΗ – ΠΟΛΕΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ειρήνη:

Η κατάσταση ησυχίας, τάξης και αγαθών σχέσεων ανάμεσα σε άτομα, ομάδες ανθρώπων και κρατών.

Πόλεμος:

Η προσπάθεια επίλυσης των διαφορών ανάμεσα σε κράτη, έθνη ή ομάδες με ένοπλη σύγκρουση, με όπλα.

ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

1. Ατομική.
2. Οικογενειακή.
3. Εθνική.
4. Παγκόσμια,

ΕΙΔΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αμυντικός.
2. Επιθετικός.
3. Απελευθερωτικός.
4. Συμβατικός.
5. Βιολογικός – Χημικός.
6. Πυρηνικός.

ΑΙΤΙΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Οικονομικά.
2. Πολιτικά.
3. Κοινωνικά.
4. Επεκτατισμός.
5. Φιλοδοξία.
6. Θρησκευτικά.
7. Ανταγωνισμός.
8. Τάση κυριαρχίας και επιβολής.
9. Αίσθηση υπεροχής.
10. Απληστία.
11. Δημογραφικά.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Εξαφάνιση του ανθρώπινου δυναμικού – Μείωση πληθυσμού.
2. Οπισθοδρόμηση – Στασιμότητα των γραμμάτων, των τεχνών, των επιστημών.
3. Καταστροφή του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος.
4. Οικονομική εξαθλίωση νικητών και νικημένων.
5. Νέκρωση των πλουτοπαραγωγικών πηγών.
6. Μείωση του εθνικού πλούτου.

7. Υποβάθμιση της αξιοπρέπειας και της τιμής του ανθρώπου,
8. Πληθυσμιακές και δημογραφικές ανακατατάξεις.
9. Φανατισμός- Πάθη- Βία- Βαρβαρότητα.
10. Μείωση του βιοτικού επιπέδου.
11. Ανάπτυξη της πολεμικής βιομηχανίας και τεχνολογίας.
12. Πνευματική στασιμότητα.
13. Ηθική διαφθορά.
14. Εξαθλίωση – Φόβος – Φρίκη- Πόνος- Αβεβαιότητα για το άτομο,
15. Εκμηδενισμός κάθε έννοιας δικαίου και λογικής σκέψης.
16. Διαιώνιση της εχθρότητας και της μισαλλοδοξίας ανάμεσα στους λαούς.
17. Κίνδυνος ολοκληρωτικής καταστροφής του πλανήτη.
18. Μόλυνση της ατμόσφαιρας.

«ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»

1. Μείωση του πληθυσμού – Λύση του δημογραφικού προβλήματος.
2. Ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης, της φιλοπατρίας, της συναδέλφωσης,
3. Προάγει τον πολιτισμό, καταστρέφοντας τον παλιό.
4. Καλλιέργεια του ηρωισμού, της αυτοθυσίας, της αλληλεγγύης, του θάρρους, της περιφρόνησης προς το θάνατο.
5. Έμπνευση για την τέχνη.
6. Δημιουργία ηρώων- Ανάδειξη μεγάλων προσωπικοτήτων.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Παγίωση της παγκόσμιας ειρήνης.
2. Απαγόρευση των εξοπλισμών.
3. Συνειδητοποίηση των καταστρεπτικών αποτελεσμάτων.
4. Ανθρωπιστική παιδεία.
5. Δραστηριοποίηση εναντίον του όλων των ανθρώπων.
6. Συνειδητοποίηση της ευθύνης που έχουν οι επιστήμονες.
7. Ενεργοποίηση των ανθρωπιστικών και φιλειρηνικών κινημάτων για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
8. Ανάπτυξη διεθνούς πολιτιστικής συνεργασίας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

1. Ηρεμία – Ασφάλεια – Αισιοδοξία για το μέλλον.
2. Μόρφωση – Γράμματα – Τέχνες –Επιστήμες.
3. Κοινωνική, ηθική, πνευματική εξύψωση.
4. Φιλία – Εμπιστοσύνη- Συνεργασία μεταξύ των λαών και επίλυση των διεθνών προβλημάτων.
5. Καλλιέργεια των ηθικών αξιών.
6. Ανάπτυξη της βιομηχανίας, της γεωργίας, του εμπορίου, του τουρισμού και της ναυτιλίας.
7. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.

M.M.E.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Τα μέσα (έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος) που ταυτόχρονα μεταδίδουν μηνύματα, απόψεις και ειδήσεις και απευθύνονται σε απεριόριστο αριθμό προσώπου.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

1. Η έγκυρη, αντικειμενική και έγκαιρη ενημέρωση – η μετάδοση κάθε είδους μηνύματος, είδησης και πληροφορίας.
2. Η διασφάλιση της δημοκρατίας.
3. Η αναζήτηση και η αποκάλυψη της αλήθειας.
4. Ο υπεύθυνος με συγκεκριμένες γνώσεις και σοβαρός σχολιασμός ειδήσεων και γεγονότων.
5. Ο πλουραλισμός και η προβολή των διαφορετικών απόψεων.
6. Η κατοχύρωση της ελευθεροτυπίας.
7. Η καλλιέργεια της κοινωνικής συνείδησης
8. Η απαλλαγή απ' τον κίνδυνο της ιδεολογικής χειραγώγησης.
9. Αποτελούν μηχανισμό πολιτικού ελέγχου, προασπίζοντας τα δικαιώματα των πολιτών.
10. Είναι δίαυλοι επικοινωνίας των λαών.
11. Βοηθούν στην καλλιέργεια του πνεύματος και στη διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων.
12. Διασκεδάζουν και ψυχαγωγούν.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ

1. Εξυπηρέτηση κομματικών ή ιδιωτικών συμφερόντων.
2. Προβολή χαμηλής ποιότητας προγραμμάτων.
3. Υπερπροβολή ή όχι κάποιων ειδήσεων – γεγονότων, λόγω συμφερόντων ή γιατί «πουλάνε».
4. Μέσω της πλασματικά παρουσιαζόμενης εικόνας από την τηλεόραση, κυρίως, οι πολίτες δεν επικοινωνούν, λησμονούν την πραγματικότητα και δεν καλλιεργούν τη φαντασία και το δημιουργικό τους πνεύμα.
5. Υπερπροβολή της βίας και «προτύπων».
6. Κακοποιούν την ελληνική γλώσσα.
7. Ξενόγλωσσα προγράμματα.
8. Καλλιεργούν υπερκαταναλωτικά πρότυπα.
9. Ο άνθρωπος αποχαυνώνεται και δεν στρέφεται σε μορφές γνήσιας ψυχαγωγίας.
10. Δεν θίγουν τα πραγματικά προβλήματα.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΡΘΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

1. Στελέχωση με άτομα όλων των απόψεων και των ιδεολογιών.
2. Μη χρηματοδότησή τους από μόνο έναν ιδιώτη.
3. Οι δημοσιογράφοι να σέβονται και να επιτελούν το ρόλο τους (σεβασμός της αλήθειας, απεξάρτηση από οποιαδήποτε συμφέροντα, εμφάνιση όλων των ειδήσεων και των στοιχείων κλπ).
4. Ύπαρξη δημοκρατίας.
5. Απεξάρτηση από πολιτικά και ιδιωτικά συμφέροντα.
6. Θεσμοθέτηση και ενεργοποίηση οργάνων διασφάλισης της αδέσμευτης και απρόσκοπτης λειτουργίας τους.
7. Τήρηση του μέτρου.

ΤΡΟΠΟΙ ΘΩΡΑΚΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

1. Παιδεία..
2. Κριτική στάση και άποψη.
3. Ορθή στάση της οικογένειας.
4. Ενημέρωση από το σχολείο.

ΡΙΑΛΙΤΙ ΣΟΟΥ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Τηλεοπτικές εκπομπές στις οποίες καθημερινοί άνθρωποι με τη συμμετοχή του κοινού καλούνται να εκθέσουν τα προβλήματά τους.

ΣΤΟΧΟΣ

1. Να απευθυνθούν τα Μ.Μ.Ε. σ' ένα ευρύτερο και κατακερματισμένο κοινό με στόχο το οικονομικό κέρδος που προέρχεται από την εμβόλιμη διαφήμιση, την τηλεφωνική επικοινωνία του κοινού μέσω των «090+» και του λογότυπου των εκπομπών (μπλουζάκια, μπρελόκ, περιοδικά, δίσκους, τραγουδιών κ.τ.λ.).
2. Αιχμαλωσία και αλλοτρίωση του τηλεοπτικού κοινού.
3. Οικονομική εκμετάλλευση των «λαϊκών» τάξεων.
4. Ποικιλότητα εκμετάλλευση των παιχτών από τη μετατροπή τους σε εφήμερες διασημότητες.

ΑΙΤΙΑ ΥΨΗΛΗΣ ΤΗΛΕΘΕΑΣΗΣ

1. Η ικανοποίηση της περιέργειας – τάσης των τηλεθεατών να διεισδύουν στην προσωπική ζωή των άλλων και κυρίως στις σκανδαλοθηρικές πτυχές της.
2. Η επιστράτευση απ' την πλευρά των διοργανωτών κάθε επικοινωνιακής, ψυχολογικής και σκηνοθετικής παραμέτρου που προσελκύουν και συντηρούν και μεγιστοποιούν το ενδιαφέρον των τηλεθεατών.
3. Η θεαματικοποίηση και η τηλεοπτική βίωση των προβλημάτων των άλλων επενεργεί λυτρωτικά και καθησυχάζει τους τηλεθεατές ως προς τα προσωπικά τους προβλήματα.
4. Η σημαντική, λόγω της εποχής, άμβλυση των πνευματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών ενδιαφερόντων των ανθρώπων.
5. Οι θεατές γοητεύονται περισσότερο απ' την αμεσότητα του ρεαλιστικού θεάματος, παρά από τη θεατρική ή κινηματογραφική απεικόνιση της πραγματικότητας.
6. Οι πιεστικές βιοτικές συνθήκες, η εξαντλητική υπερεργασία, ή έλλειψη επικοινωνίας και το συναίσθημα της μοναξιάς στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν ως συνέπειες τη θέαση χαμηλής ποιότητας στις σύγχρονες κοινωνίες έχουν ως συνέπειες τη θέαση χαμηλής ποιότητας εύπεπτων προγραμμάτων και την ανάγκη της ανώδυνης φυγής και εκτόνωσης μέσω των μορφών της νόθης ψυχαγωγίας.
7. Οι περιορισμένες έως ανύπαρκτες δυνατότητες επιλογής ενός άλλου προγράμματος εξαιτίας του εμπορικού προσανατολισμού των Μ.Μ.Ε.
8. Η έλλειψη κριτικής ικανότητας.

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΛΑΤΙ

M.M.E.:

1. Κατάχρηση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης.
2. Υπέρβαση κάθε ορίου διακριτικότητας μέσω της κοινοποίησης αυστηρώς προσωπικών θεμάτων καταργώντας την ιδιωτικότητα.
3. Αναγόρευση τους υποκριτικά σε ηθική αρχή.
4. Υποκατάσταση κοινωνικών θεσμών που δοκιμάστηκαν στο χρόνο με επιτυχή (οικογένεια, εκπαίδευση κ.τ.λ.).
5. Προβολή και σπίλωση υπολήψεων χωρίς να τους δίνουν τη δυνατότητα της ανταπάντησης.
6. Αισχρή εκμετάλλευση του δημοσίου αισθήματος.

Θεατές:

1. Προσδιορισμός του πνευματικού τους επίπεδο απ' το επίπεδο των εκπομπών.
2. Εθισμός σε ενημέρωση επιπέδου «κλειδαρότρυπας».
3. Αποκοινωνικοποίηση.
4. Ενίσχυση των ποσοστών τηλεθέασης – Ενθάρρυνση αυτών των εκπομπών – Έμμεση αποδοχή και νομιμοποίηση του ενδιαφέροντος από τέτοιες εκπομπές.
5. Αποπροσανατολισμός απ' τα καθημερινά, πραγματικά και σοβαρά κοινωνικά θέματα λόγω της μονοπώλησης του ενδιαφέροντος από τέτοιες εκπομπές.

Πρωταγωνιστές:

1. Δεν έχουν αυτόβουλο ρόλο, γιατί δεν ελέγχουν τους όρους και τη δυναμική των σόου.
2. Αποδοχή του δημοσίου εξευτελισμού και εκχυδαϊσμός και εξευτελισμός του ανθρώπου ως αξία.
3. Υποστασιοποίηση του ανυπόστατου «εγώ» τους μόνο μέσω της παρακολούθησής τους από τους άλλους.
4. Εξαγορά της αξιοπρέπειας τους με τα χρήματα της συμμετοχής.

ΘΕΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΛΑΤΙ

1. Κάποιοι θεωρούν τις εκπομπές αυτές ως δημόσιο βήμα και ευκαιρία δημοσιοποίησης διαφόρων προβλημάτων με σκοπό της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμόδιων αρχών.
2. «Θεωρητικά» καυτηριάζουν.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

1. Συνειδητοποίηση των αρνητικών επιδράσεων στην προσωπικότητα του ατόμου.
2. Ευρύτερη αναθεώρηση του πλαισίου αξιών με προτεραιότητα στην πνευματική και αισθητική αναζήτηση.

3. Πνευματική καλλιέργεια που ενισχύει την κριτική στάση και την επιλεκτική δυνατότητα.
4. Ανάπτυξη της αισθητικής.
5. Διαμόρφωση υγιούς πολιτικής συνείδησης.
6. Δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΘΕΤΙΚΑ

1. Επικοινωνία.
2. Πληθώρα πληροφοριών με εύκολη πρόσβαση και με φτηνό κόστος.
3. Νέες μορφές εργασίας (τηλεργασία).
4. Νέες μορφές εμπορίου.
5. Εισαγωγή στην εκπαίδευση διαδικασία.
6. Συμβολή στον εκσυγχρονισμό της διοίκησης.
7. Συμβολή στην επιστημονική έρευνα.
8. Εξυπηρέτηση καθημερινών αναγκών – εξοικονόμηση ελεύθερου χρόνου.
9. Διεύρυνση δυνατοτήτων στην ψυχαγωγία.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ

1. Υποκατάσταση των ανθρώπινων σχέσεων από εικονικές.
2. Η αξιοπιστία και η αντικειμενικότητα των πληροφοριών είναι ελεγχόμενες.
3. Προπαγάνδα θέσεων και ιδεολογιών.
4. Χρήση και υιοθέτηση ξένου λεξιλογίου.
5. Μη κατοχύρωση της πνευματικής ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων.
6. Ηλεκτρονικές απάτες.
7. Εθισμός.
8. Φόβοι για ηλεκτρονικό φακέλωμα.
9. Απώλεια εργασιακών θέσεων.
10. Εσωστρέφεια.
11. Δημιουργία ενός νέου προτύπου ζωής που θεωρεί ως δεδομένο τη θέαση των προσωπικών στιγμών του καθενός (big brother) και την παθητικότητα για τα τεκταινόμενα σε όλους τους τομείς της ζωής.
12. Διαμόρφωση της πεποίθησης ότι όλα είναι εύκολα και γίνονται με το πάτημα ενός πλήκτρου.
13. Ψυχολογικά προβλήματα.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Παιδεία – εκπαίδευση (εκπαιδευτικοί – δημιουργία μαθήματος για τους κινδύνους του διαδικτύου).
2. Θέσπιση νόμων και θεσμών για την προστασία των χρηστών τόσο απ' τα κράτη όσο και απ' τους διεθνείς οργανισμούς (Ε.Ε., Ο.Η.ΕΟ).
3. Οικογένεια.
4. Ευαισθητοποίηση για τους κινδύνους από τη χρήση τους από τα Μ.Μ.Ε.
5. Κριτική σκέψη και ανάληψη της προσωπικής ευθύνης.
6. Δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η τεχνική της προβολής ενός μηνύματος με κάθε τρόπο, με σκοπό τη γνωστοποίηση των αρετών, των πλεονεκτημάτων ή του περιεχομένου ενός προϊόντος, μιας ιδέας, ενός προσώπου.

ΕΙΔΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

1. Μήνυμα που αναπτύσσεται με άμεσο τρόπο.
2. Αφηγηματικό μήνυμα.
3. Μήνυμα μονολόγου- διαλόγου.
4. Μήνυμα που επεξηγεί την εικόνα.
5. Μήνυμα που στηρίζεται σε τεχνάσματα \ ευρήματα.
6. Μήνυμα που παραθέτει επιχειρήματα.

ΣΤΟΧΟΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

1. Να ελκύει την προσοχή του δέκτη.
2. Να προκαλεί το ενδιαφέρον του.
3. Να του δημιουργεί την επιθυμία να το αγοράσει.
4. Να τον οδηγεί στην αγορά του προϊόντος.

ΜΕΣΑ / ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΙΘΟΥΣ

1. Συνειρμός ιδεών.
2. Αναλυτική περιγραφή και επίδειξη των ιδιοτήτων του προϊόντος.
3. Επίκληση στην αυθεντία.
4. Επίκληση στη λογική.
5. Λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός (λανθάνουσα αξιολόγηση που λειτουργεί δεσμευτικά για τον δέκτη).
6. Διαφήμιση του υποσυνειδήτου – subliminal advertising.

ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

1. Αύξηση του κέρδους.
2. Ανταγωνισμός.
3. Τελειοποίηση του Τύπου.
4. Αστικός τρόπος ζωής.
5. Δημοκρατία.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

1. Ενημέρωση για προϊόντα.
2. Ενημέρωση για κοινωνικά ζητήματα.
3. Προτάσεις για πρόληψη διαφόρων νοσημάτων.
4. Βοηθά στην αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης.
5. Βοηθά στην ανάπτυξη του εμπορίου.

6. Συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας μέσω της δημιουργίας νέων επαγγελματιών και της αύξησης της παραγωγής προϊόντων.
7. Βοηθά τα Μ.Μ.Ε. να είναι αδέσμευτα από την πολιτική εξουσία.
8. Μέσω του ανταγωνισμού βελτιώνεται η ποιότητα και οι τιμές των προϊόντων, άρα και το ανθρώπινο επίπεδο ζωής.

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

1. Παραπληροφόρηση.
2. Προπαγάνδα.
3. Μαζοποίηση.
4. Πλύση εγκεφάλου.
5. Αποπροσανατολισμός από την πραγματικότητα.
6. Περιορισμός της κριτικής σκέψης.
7. Ενίσχυση του ωφελιμιστικού πνεύματος.
8. Θεοποίηση της ύλης και της υπερκατανάλωσης.
9. Υποδούλωση του ατόμου σε πλασματικές ανάγκες.
10. Ανάδειξη του χρήματος σε ύψιστη αξία.
11. Άγχος.
12. Στροφή σε ανούσιες μορφές εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου.
13. Διόγκωση των ατομικών αναγκών εις βάρος των κοινωνικών.
14. Ενίσχυση του ατομικισμού και του στείρου ανταγωνιστικού πνεύματος.
15. Κομματική προπαγάνδα που ενισχύει το λαϊκισμό και τη δημαγωγία.
16. Υπερεργασία – έλλειψη ελεύθερου χρόνου.
17. Δημιουργία του (υπερ)καταναλωτικού πνεύματος.
18. Αλλοίωση της γλώσσας από τη συνθηματολογία και τη χρήση ξένων λέξεων.
19. Απομάκρυνση από την παράδοση, τη γλώσσα, την τέχνη.
20. Μεταβολή του πολίτη σε εύκολο θύμα της απληστίας του κεφαλαίου.
21. Κατάλυση της ελευθερίας της βούλησης.
22. Ψυχολογική αλλοτρίωση του ανθρώπου.
23. Εθισμός στην αποδοχή και την υπακοή σε πολιτικά και ιδεολογικά μηνύματα.
24. Δημιουργία πλασματικών αναγκών.
25. Πρόκληση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας (βία, εγκληματικότητα) για την εξασφάλιση των καταναλωτικών αγαθών.
26. Άμβλυση του ενδιαφέροντος για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.
27. Ευτελισμός της ανθρώπινης προσωπικότητας.
28. Ρύπανση, καταστροφή, αλλοίωση της αισθητικής του φυσικού τοπίου.
29. Εξάντληση των φυσικών πόρων από τη μεγιστοποίηση της παραγωγής.
30. Επιβάρυνση της τιμής των προϊόντων.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

1. Καθιέρωση ορίων και υποχρεώσεων προς τους διαφημιστές για σεβασμό της αλήθειας μέσω νόμων και κρατικών κανόνων.
2. Η διαφήμιση να στηρίζεται στις αρχές:
  - της αλήθειας
  - της αντικειμενικότητας

- του θεμιτού ανταγωνισμού
  - του σεβασμού στις κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες.
3. Το άτομο να αποφασίζει για τα πραγματικά απαραίτητα προϊόντα.
  4. Συνειδητοποίηση ότι η ευτυχία δεν βρίσκεται στην κατανάλωση.
  5. Ενεργότερη δράση των ενώσεων καταναλωτών και συμμετοχή – Βοήθεια των ανθρώπων σ' αυτές.
  6. Ενεργότερη δράση του Ινστιτούτου Καταναλωτών (INKA).

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ – ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ – ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ελεύθερος χρόνος:

Ο χρόνος εκτός της κύριας, συστηματικής και υποχρεωτικής απασχόλησης του ατόμου, τον οποίο μπορεί να αξιοποιήσει όπως επιθυμεί.

Ψυχαγωγία (ψυχή + άγω):

Το σύνολο των δημιουργικών τρόπων αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου με σκοπό την ψυχική και πνευματική καλ-λιέργεια και όχι μόνο την ευχαρίστηση, τη χαλάρωση και τη φυγή απ' την καθημερινότητα.

Διασκέδαση:

Η απαραίτητη εκτόνωση, η ψυχική εκφόρτιση του ατόμου στον ελεύθερο του χρόνο με σκοπό την ψυχική του ισορροπία.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΥΞΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1. Περισσότερες αργίες.
2. Πενθήμερη εργασία.
3. Οκτάωρη καθημερινή εργασία.
4. Περισσότερες άδειες.
5. Περισσότερα συντάξιμα χρόνια.

ΑΙΤΙΑ ΑΥΞΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1. Είσοδος της μηχανής στην παραγωγική διαδικασία.
2. Εξειδίκευση.
3. Αγώνες του συνδικαλιστικού κινήματος.
4. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου.
5. Εξέλιξη των μέσων μαζικής μεταφοράς.
6. Εξέλιξη της επιστήμης.

ΑΙΤΙΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1. Υπερεργασία.
2. Υπερκατανάλωση – Αύξηση των πλασματικών αναγκών.
3. Αστυφιλία.
4. Οικονομικά προβλήματα.
5. Δυσλειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος.
6. Ασθματικοί ρυθμοί ζωής.

ΜΟΡΦΕΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

1. Αθλητισμός.
2. Θέατρο.
3. Κινηματογράφος.
4. Μουσική.
5. Εικαστικές τέχνες.
6. Επαφή με τη φύση.
7. Ταξίδια.

8. Συμμετοχή σε πολιτιστικές – καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.
9. Ουσιαστική ανθρώπινη επικοινωνία.
10. Βιβλία.
11. Συναυλίες.
12. Παρακολούθηση αθλητικών αγώνων.

ΜΟΡΦΕΣ ΝΟΘΗΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

1. Χαρτοπαιξία.
2. Υπερκατανάλωση αλκοόλ.
3. Χουλιγκανισμός.
4. Ηλεκτρονικά παιχνίδια.
5. Παρακολούθηση χαμηλής ποιότητας προγραμμάτων.
6. Εμμονή σε εξοντωτικές μορφές διασκέδασης (μπαρ, κλαμπ, μπουζούκια).
7. Σύναψη επιφανειακών ανθρώπινων σχέσεων.
8. Αδράνεια στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.
9. Προϊόντα καλλιτεχνικής υποκουλτούρας.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

1. Επενεργεί ευεργετικά στον ανθρώπινο ψυχισμό.
2. Οξύνει την ανθρώπινη κρίση, φαντασία, αυτενέργεια.
3. Καλλιεργεί τις ανθρώπινες κλίσεις.
4. Διευρύνει τα ανθρώπινα ενδιαφέροντα.
5. Παρέχει ερεθίσματα για δημιουργία.
6. Συντελεί στην κοινωνικοποίηση του ανθρώπου και στην καλλιέργεια κοινωνικών αρετών.
7. Συμβάλλει στην ηθικοποίηση του ατόμου.
8. Επιδρά ευεργετικά στη βιολογική κατάσταση του ατόμου.
9. Αναπτύσσει την αισθητική.

ΑΙΤΙΑ ΜΗ ΥΓΙΟΥΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1. Βιομηχανοποιημένος τρόπος ζωής.
2. Συσσώρευση των ανθρώπων στα αστικά κέντρα – Αποξένωση.
3. Ανεργία.
4. Αναξιοκρατία.
5. Κρίση της οικογένειας.
6. Σχολείο.
7. Μ.Μ.Ε.
8. Μιμητισμός.
9. Υποδούλωση στη μόδα.

ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗ ΓΝΗΣΙΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

1. Παροχή ερεθισμάτων από τους φορείς κοινωνικοποίησης.
2. Επισκέψεις σε μουσεία.
3. Παρακολούθηση ποιοτικού θεάτρου και κινηματογράφου.

4. Ίδρυση βιβλιοθηκών, θεάτρων, χώρων άθλησης, πολιτιστικών κέντρων.
5. Έλεγχος της ποιότητας των προγραμμάτων των Μ.Μ.Ε.
6. Κρατικά προγράμματα για ταξίδια.
7. Επιστροφή στη φύση.
8. Καλλιέργεια ανθρωπιστικής παιδείας.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η καταβολή προσπάθειας από το άτομο, ο αγώνας στα πλαίσια της ευγενούς άμιλλας με σκοπό τη σωματική άσκηση, τη ψυχοπνευματική καλλιέργεια και τη δημιουργική συμφιλίωση ατόμων, ομάδων και λαών.

ΜΟΡΦΕΣ

1. Κλασικός (στίβος).
2. Ατομικός.
3. Ομαδικός.
4. Μοντέρνος.
5. Μηχανοκίνητος.

ΣΗΜΑΣΙΑ – ΑΞΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

1. Επιδρά θετικά στη βιολογική διάσταση του ατόμου, μέσω της ανάπτυξης των σωματικών δυνάμεων, της τόνωσης, της ευεξίας, της στήριξης, της υγείας.
2. Αναπτύσσει τις πνευματικές δυνάμεις του ατόμου, την κρίση, την αντίληψη, τη φαντασία, την επινοητικότητα.
3. Βοηθά στην κατάκτηση της αυτογνωσίας, μέσω της επίγνωσης των αδυναμιών.
4. Συμβάλλει στην ψυχολογική ισορροπία του ανθρώπου, αποφορτίζοντάς τον από την ένταση και επικουρώντας στην εκτόνωση της ενέργειάς του.
5. Καλλιεργεί (ο ομαδικός) την κοινωνικότητα, αναπτύσσει τις κοινωνικές αρετές (συνεργασία, συλλογικότητα, συνέπεια) και περιστελλει τον ατομικισμό, και τον υπέρμετρο εγωισμό.
6. Ευνοεί την ηθικοποίηση της συμπεριφοράς, μέσω της αναγνώρισης της αξίας του αντιπάλου και του σεβασμού προς αυτόν, μέσω της άμιλλας και της ταπεινοφροσύνης, μέσω της διαρκούς άσκησης, της υπομονής, της αντοχής.
7. Συντελεί στη φιλική προσέγγιση και επικοινωνία των λαών, απαλλάσσοντας από προ-καταλήψεις και ιδεοληψίες και αναπτύσσοντας πνεύμα οικουμενικότητας, κυρίως μέσω των Ολυμπιακών Αγώνων.
8. Βοηθά στην αρμονική ανάπτυξη του πνεύματος και του σώματος.
9. Καλλιεργεί το θάρρος, τη θέληση, την αποφασιστικότητα, την τόλμη, όχι μόνο για τον αγώνα αλλά και για όλη τη ζωή.
10. Συμβάλλει εποικοδομητικά στη διαμόρφωση ολοκληρωμένης προσωπικότητας καλλιεργώντας τις πνευματικές, κοινωνικές και ηθικές αρετές του ατόμου.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

1. Εμπορευματοποίηση.
2. «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος».
3. Ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων με καθαρά μερικές φορές οικονομικά κριτήρια.
4. Στόχος πλέον για τους περισσότερους είναι οι επιδόσεις, τα ρεκόρ, ο πρωταθλητισμός και όχι η συμμετοχή και η ευχαρίστηση.
5. Χρήση αθέμιτων μέσων (αναβολικά, επιρροή παραγόντων).
6. Νόθευση της άμιλλας, μέσω της εξαγοράς αγώνων.
7. Μετατροπή των αγώνων σε πεδίο πολιτικών αντιπαραθέσεων.
8. Το θέαμα αντικαθιστά το μέτρο και την απλοϊκότητα.
9. Φανατισμός, χουλιγκανισμός, οπαδοποίηση, βία.
10. Καλλιέργεια του τοπικισμού.
11. Προπαγανδιστική του αξιοποίηση.
12. Επαγγελματοποίηση και απώλεια του ερασιτεχνικού και μαζικού του χαρακτήρα.
13. Χρησιμοποίησή του ως μέσο αποπροσανατολισμού των πολιτών από τα ουσιαστικά προβλήματα.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

1. Εμπορευματοποίηση.
2. Οπαδοποίηση των φιλάθλων έτσι ώστε να αποτελούν την αιχμή το δόρατος για τις επιδιώξεις των ισχυρών οικονομικών παραγόντων.
3. Έλεγχος μέρους του αθλητικού τύπου και των αθλητικών τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών.
4. Μαζοποίηση των οπαδών.
5. Αποξένωση, άγχος, δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες.
6. Οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα (ανεργία, ανασφάλεια, αίσθηση αδιεξόδου) κυρίως των νέων.
7. Γενικότερη αρνητική λειτουργία των Μ.Μ.Ε. μέσω της ηρωοποίησης του χουλιγκανισμού, της υπερπροβολής σκηνών βίας και του εθισμού σ' αυτήν.
8. Λειτουργία της ομάδας ως ενός συμβόλου – υποκατάστατου ιδεολογίας.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

1. Επανιεραρχήση των ατομικών αξιών – Απομάκρυνση απ' το «έχειν» και στροφή στο «είναι».
2. Καλλιέργεια κοινωνικής συνείδησης και πνεύματος αλτρουισμού με στόχο τον εξο-βελισμό του στείρου ανταγωνισμού και του ωφελιμισμού.
3. Σεβασμός, ήθος, εντιμότητα.
4. Αυτοκριτική και υιοθέτηση του μέτρου.
5. Προβολή του φίλαθλου πνεύματος και των υγιών προτύπων απ' τους γονείς, το σχολείο, τα Μ.Μ.Ε.
6. Αξιοποίηση των κλίσεων και των ενδιαφερόντων των παιδιών.
7. Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας και μύηση των νέων σε αξίες και ιδεώδη.
8. Περισσότερες αθλητικές εκδηλώσεις.

9. Καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή.
10. Προβολή του ήθους των αθλητών από τα Μ.Μ.Ε.

ΗΛΙΑΣΚΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Φυσικό περιβάλλον:

1. Το σύστημα (χλωρίδα, πανίδα, ατμόσφαιρα) που βρίσκεται σ' αλληλεπίδραση με τον άνθρωπο.
2. Το σύνολο των φυσικών, χημικών και βιοτικών παραγόντων που επιδρούν σ' έναν οργανισμό ή σε μια βιοκοινότητα και τελικά καθορίζουν τη μορφή και την επιβίωση τους.

Οικολογικό πρόβλημα:

Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από τον άνθρωπο.

ΑΙΤΙΑ

1. Η αλόγιστη ανάπτυξη της βιομηχανίας και της τεχνολογίας.
2. Η καλλιέργεια της καταναλωτικής νοοτροπίας στο σύγχρονο άνθρωπο.
3. Ο τεχνοκρατικός χαρακτήρας των θετικών, κυρίως επιστημών.
4. Η απουσία οικολογικής συνείδησης, ως αποτέλεσμα του μονομερούς προσανατολισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.
5. Το πνεύμα του υλικού ευδαιμονισμού.
6. Η λανθασμένη εντύπωση ότι η φύση μπορεί, πάντα και εύκολα, να επουλώσει τις πληγές της ανθρώπινης επέμβασης.
7. Η έλλειψη προγραμματισμού κάθε ανθρώπινης ενέργειας.
8. Η αστυφιλία – αστικοποίηση που δημιουργήσε υδροκέφαλα, απάνθρωπων συνθηκών δια-βίωσης, αστικά κέντρα.
9. Οι εμπρησμοί.
10. Τα μέσα μεταφοράς και οι βιομηχανίες.
11. Η αδιαφορία των κυβερνήσεων που προωθούν μια αντιοικολογική εκβιομηχάνιση.
12. Η εξυπηρέτηση διαφόρων οικονομικών συμφερόντων απ' τις κυβερνήσεις και τους πολιτικούς.
13. Η άγνοια, η αδιαφορία και η ανευθυνότητα των ανθρώπων.
14. Η κρίση των φορέων αγωγής που δεν προσφέρουν την απαραίτητη ανθρωπιστική παιδεία.
15. Η προβολή των υλιστικών υπερκαταναλωτικών προτύπων από τα Μ.Μ.Ε.
16. Η στείρα τεχνοκρατική αντίληψη που ταυτίζει την τεχνολογική ανάπτυξη με την ευτυχία, με αποτέλεσμα την πνευματική μονομέρεια, την ηθικοπνευματική απογύμνωση και την έλλειψη του σεβασμού προς τη φύση από τον άνθρωπο.
17. Το υλιστικό πνεύμα – η θεοποίηση του χρήματος.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

1. Εμφάνιση επικίνδυνων ασθενειών.
2. Μόλυνση της ατμόσφαιρας με μονοξείδιο του άνθρακα, διοξείδιο του θείου κτλ.
3. Ασθένειες απ' τη ραδιενέργεια.
4. Καταστροφή του όζοντος.

5. Επίταση του άγχους.
6. Κλωνισμός του νευρικού συστήματος των ανθρώπινων απ' την ηχορύπανση.
7. Αύξηση της επιθετικότητας.
8. Εξάντληση του ορυκτού πλούτου.
9. Υποθήκευση της ζωής των επόμενων γενεών.
10. Ρύπανση του νερού και του εδάφους απ' τα χημικά.
11. Αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών.
12. Το φαινόμενο του θερμοκηπίου.
13. Η όξινη βροχή.
14. Η εξάλειψη διαφόρων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας.
15. Αποψίλωση των δασών.
16. Μόλυνση της θάλασσας απ' τις πετρελαιοκηλίδες.
17. Μόλυνση απ' τα πυρηνικά απόβλητα.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Μετάδοση του σεβασμού προς το περιβάλλον απ' την οικογένεια με ενημέρωση των παιδιών για το πρόβλημα και επαφή τους με τη φύση.
2. Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας απ' το σχολείο.
3. Εισαγωγή ειδικού μαθήματος για το περιβάλλον και τη μόλυνσή του στην εκπαιδευτική διαδικασία.
4. Πρωτοβουλίες απ' τις σχολικές και μαθητικές κοινότητες για δεντροφυτεύσεις, ανακύκλωση και εκδηλώσεις για το οικολογικό πρόβλημα.
5. Γενικότερη καλλιέργεια της οικολογικής συνείδησης απ' τους κοινωνικούς, φορείς και από το ίδιο το άτομο.
6. Στήριξη και συμμετοχή στις οικολογικές οργανώσεις.
7. Περιορισμός της ασύδοτης του μανίας για το κέρδος απ' το ίδιο το άτομο.
8. Ευαισθητοποίηση και επαγρύπνηση του ατόμου.
9. Έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση για τις διαστάσεις του προβλήματος και προβολή του απ' τα Μ.Μ.Ε.
10. Προβολή διαφημίσεων απ' τα Μ.Μ.Ε. για την ευαισθητοποίηση των πολιτών.
11. Δημιουργία κινήτρων για αποκέντρωση από το κράτος.
12. Ανάπτυξη νέων, λιγότερο βλαπτικών, μεθόδων καλλιέργειας και αξιοποίησης της φύσης.
13. Οικοδόμηση που να σέβεται το περιβάλλον.
14. Αντιρρυπαντική τεχνολογία.
15. Αλλαγή του τρόπου ανάπτυξης της τεχνολογίας.
16. Ανακύκλωση υλικών.
17. Βιολογικός καθαρισμός – τεχνολογία απορρύπανσης.
18. Χρήση γεωθερμικής, ηλιακής και αιολικής ενέργειας.
19. Συνειδητοποίηση του προβλήματος και πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση του μέσω παγκόσμιας και ενδοκρατικής συνεργασίας.
20. Ευαισθητοποίηση των επιστημόνων και των πνευματικών ανθρώπων.
21. Θέσπιση αυστηρών νόμων για την προστασία της φύσης.
22. Προστασία των βιοτόπων και των εθνικών δρυμών.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΑΙΤΙΑ ΑΥΞΗΣΗΣ

1. Άνοδος βιοτικού επιπέδου.
2. Οικονομική άνεση.
3. Κατοχύρωση του δικαιώματος της άδειας.
4. Ανάγκη του ατόμου για ξεκούραση, αναψυχή, ψυχαγωγία, διασκέδαση.
5. Οργάνωση και διαφήμιση των ταξιδιών από τα ταξιδιωτικά πρακτορεία.
6. Ευκολία μετακίνησης λόγω των μέσων συγκοινωνίας.

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1. Σπάνιες ελληνικές όμορφες.
2. Ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες.
3. Πολιτιστική κληρονομιά.
4. Αισθήματα φιλοξενίας.
5. Ελληνικός τρόπος ζωής.

ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Μοχλός οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.
2. Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
3. Αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης των εγχώριων προϊόντων
4. Ανακοπή του ρεύματος της αστυφιλίας.
5. Ανταλλαγή απόψεων, απόκτηση κοινών εμπειριών, άρση προκαταλήψεων.
6. Μορφωτική προσφορά.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Ξενομανία.
2. Έκλειψη των παραδοσιακών αξιών, λόγω της εμπορευματοποίησης των πάντων.
3. Εκποίηση της εθνικής περιουσίας.
4. Καταστροφή του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
5. Παραμέληση άλλων ζωτικών τομέων της εθνικής οικονομίας.
6. Δυσκολίες στον παραθερισμό των ντόπιων, λόγω του ξένου τουρισμού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ

1. Διαφήμιση των ελληνικών πλεονεκτημάτων.
2. Προγραμματισμός για την πλήρη και ορθή ανάπτυξη.
3. Έλεγχος της οικιστικής ανάπτυξης.
4. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
5. Ενημέρωση και ανάπτυξη επαγγελματικής συνείδησης.
6. Συνειδητή προσπάθεια διαφύλαξης και προβολής της ελληνικότητας.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Μια θεσμοποιημένη κοινωνική ομάδα ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με φυσικούς δεσμούς αίματος, γάμου ή υιοθεσίας και ζουν κάτω από την ίδια, συνήθως, στέγη.

ΣΗΜΑΣΙΑ

1. Είναι ο πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου, όπου αναπτύσσει τις κοινωνικές αξίες του σεβασμού και της αγάπης προς τους γονείς και τα αδέρφια, μαθαίνει να διεκδικεί και να σέβεται δικαιώματα.
2. Είναι ο πρώτος χώρος ανάπτυξης της κοινωνικής συνείδησης, της συνεργασίας, της συλλογικότητας.
3. Εξασφαλίζει οικονομικά τα μέλη της.
4. Η οικονομική σύμπραξη των μελών της συντελεί στην αντιμετώπιση των καταναλωτικών αναγκών της εποχής.
5. Το άτομο μαθαίνει τη σημασία και το ρόλο του χρήματος.
6. Συμβάλλει στον επαγγελματικό προσανατολισμό του νέου.
7. Καλλιεργεί την πολιτική συνείδηση, τις πολιτικές αξίες με τη χρήση του διαλόγου.
8. Μαθαίνει το παιδί τη γλώσσα και έρχεται σε επαφή με το φυσικό κόσμο.
9. Προβάλλονται απ' τους γονείς ιδανικά, πρότυπα, αξίες, ιδεολογίες και η παράδοση.
10. Καλλιεργείται ο διάλογος, η λογική, η κρίση.
11. Το άτομο αναπτύσσει τη δημιουργική του φαντασία και ενεργοποιεί τη νόησή του.
12. Μέσω των κατάλληλων ερεθισμάτων και κινήτρων οδηγείται το παιδί στην αυτογνωσία.
13. Διαμορφώνεται ο ψυχικός κόσμος του παιδιού στη νεαρή του ηλικία.
14. Το παιδί μαθαίνει το «καλό» και το «κακό».
15. Καλλιεργείται η ηθική συνείδηση και προσεγγίζονται ηθικές αρετές όπως η φιλία, ο αλtruισμός κ.τ.λ.
16. Διαμορφώνεται η εθνική συνείδηση και η επαφή με τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα.

ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1. Ο συνδυασμός του σύγχρονου καταναλωτικού πνεύματος με το φαινόμενο της ανεργίας.
2. Η συχνή διστακτικότητα για δημιουργία οικογένειας απ' τους νέους λόγω των μακροχρόνιων σπουδών και των δυσκολιών στην επαγγελματική τους αποκατάσταση.
3. Η πολύωρη επαγγελματική απασχόληση.
4. Ο εγωισμός και η ιδιοτέλεια στις σχέσεις των 2 φύλων.
5. Οι πρώιμοι γάμοι ανώριμων ατόμων.
6. Η έλλειψη πραγματικής αγάπης και η ελευθεριότητα των σχέσεων.

7. Οι συγκρούσεις και οι αντιπαλότητες των γονιών που λειτουργούν ως αρνητικό παράδειγμα.
8. Το γενικότερο κλίμα αμφισβήτησης και απόρριψης των παραδοσιακών αξιών.
9. Η αστυφιλία και η γενικότερη έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων στα σύγχρονα αστικά κέντρα.
10. Η αδυναμία συνεύρεσης των μελών της οικογένειας.
11. Η απομάκρυνση του ανθρώπου απ' τις ανθρωπιστικές αξίες και αρχές.
12. Η ταύτιση του ηθικού με το ωφέλιμο.
13. Η ελευθεριότητα των ηθών και η κακώς εννοούμενη ελευθερία.
14. Το χάσμα των γενεών.
15. Η συχνή, έλλειψη του παππού και της γιαγιάς.
16. Τα προβαλλόμενα πρότυπα από τα Μ.Μ.Ε.

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1. Παροχή κατάλληλης παιδείας για την καλλιέργεια και τον αλληλοσεβασμό των 2 φύλων – Παραίτηση του άντρα απ' την αξίωση της υπεροχής και της γυναίκας απ' την αίσθηση της συναισθηματικής ανωτερότητας.
2. Συνεχής μετασχηματισμός και αναπροσαρμογή στις ανάγκες της ατομικής και συλλογικής ζωής.
3. Επαγγελματική και οικονομική αποκατάσταση των νέων.
4. Το σπίτι να μην γίνεται θερμοκήπιο υποκρισίας.
5. Συμμετοχή των παιδιών στην επίλυση των προβλημάτων.
6. Αποφυγή του υπερπροστατευτισμού των γονιών.
7. Καλλιέργεια και έμπρακτη εφαρμογή του διαλόγου ως μέτρο επίλυσης των προβλημάτων.
8. Ανάληψη των ατομικών ευθυνών.
9. Έκλειψη της καταπίεσης και της επιθετικότητας που παρατηρούνται σε κάποιες οικογένειες.
10. Ανάπτυξη προγραμμάτων οικογενειακής αγωγής.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ 2 ΦΥΛΩΝ – Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

1. Ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση.
2. Αναγνώριση του δικαιώματος στην εργασία και η ίση αμοιβή.
3. Κατάργηση του αναχρονιστικού θεσμού της προίκας
4. Δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι».
5. Αναθεώρηση του οικογενειακού δικαίου (η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών είναι κοινή).
6. Άσκηση όλων των επαγγελματιών .
7. Άμβλυση της αντροκρατικής νοοτροπίας.
8. Διάκριση στον πολιτικό στίβο.
9. Βελτίωση της κοινωνικής θέσης.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

1. Μικρή διαφοροποίηση των παραδοσιακών ρόλων του άντρα και της γυναίκας στο πλαίσιο της οικογένειας.
2. Πολύμορφοι ρόλοι (σύζυγος, μητέρα, νοικοκυρά, εργαζόμενη) που επιφέρουν μεγάλη σωματική και ψυχολογική καταπόνηση.
3. Προκαταλήψεις στον επαγγελματικό τομέα.
4. Υψηλότερα ποσοστά ανεργίας.
5. Αναχρονιστικές αντιλήψεις σε μερικές «κλειστές» κοινωνίες.
6. Τα Μ.Μ.Ε. υποβαθμίζουν και εξευτελίζουν το ρόλο της (μέσω της διαφήμισης).

ΑΙΤΙΑ ΔΙΑΙΩΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑΣ

1. Κοινωνικός ρατσισμός.
2. Αλαζονική συμπεριφορά των αντρών.
3. Προκαταλήψεις για τα «αντρικά» επαγγέλματα.
4. Έλλειψη σεβασμού.
5. Τρόπος προβολής της απ' τα Μ.Μ.Ε.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

1. Συχνά παρουσιάζεται μονάχα ως νοικοκυρά.
2. Συχνά παρουσιάζεται ως άκριτο καταναλωτικό ον.
3. Παρουσιάζεται ως διακοσμητικό στοιχείο στη διαφήμιση.
4. Παρουσιάζεται να συνδυάζει όλους τους ρόλους της εξωπραγματικά εξαιρετικά.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑΣ

1. Δημιουργία συμπλεγμάτων κατωτερότητας.
2. Οικονομική εξάρτηση απ' το σύζυγό της.
3. Προβλήματα στην εύρεση και στο χώρο της εργασίας.
4. Περιορισμένη συμμετοχή στα κοινά.
5. Εδραίωση του κλίματος της ανισότητας.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΞΙΣΩΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ – ΓΥΝΑΙΚΩΝ

1. Ανθρωπιστική παιδεία.
2. Σωστή αγωγή και διαπαιδαγώγηση.
3. Πνευματική καλλιέργεια.
4. Πλήρης νομοθετική κατοχύρωση.
5. Σεβασμός και υπεράσπιση της αξιοπρέπειας του γυναικείου φύλου.
6. Συνειδητοποίηση απ' την πλευρά των γυναικών ότι ο αγώνας της ισοτιμίας δεν συνεπάγεται με αντιμετώπιση του άνδρα ως εχθρού.
7. Καλλιέργεια του αλληλοσεβασμού και της αλληλοκατανόησης.
8. Συνειδητοποίηση της φυσικής διαφορετικότητας.
9. Αναπτυγμένο κοινωνικό πολιτιστικό επίπεδο.
10. Συνειδητοποίηση των πραγματικών διεκδικήσεων.

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η με έντονο πάθος, εγωισμό και ζήλο πίστη και προσήλωση σε κάποια θρησκεία, πολιτική ιδεολογία, ιδέα, πεποίθηση ή άτομο που προκαλεί αντίδραση και αρνητικά συναισθήματα στους διαφωνούντες.

ΕΙΔΗ

1. Πολιτικός
2. Θρησκευτικός (θρησκομανία και θρησκοληψία)
3. Εθνικός (ρατσισμός, σοβινισμός)
4. Φυλετικός (ρατσισμός)
5. Ιδεολογικός
6. Επιστημονικός
7. Αθλητικός (οπαδισμός)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Απόλυτη πίστη σε πεποιθήσεις, ιδέες και αρχές
2. Εμπαθής μισαλλοδοξία
3. Τυφλή προσήλωση
4. Έλλειψη ψυχραιμίας και διαλόγου
5. Ανεξέλεγκτη συμπεριφορά
6. Αίσθηση του αλάθητου
7. Έλλειψη ορθής κρίσης – σκέψης
8. Υπέρμετρος ζήλος

ΑΙΤΙΑ

1. Ελλιπής παιδεία
2. Ημιμάθεια
3. Μη ορθή αγωγή
4. Δογματισμός
5. Μισαλλοδοξία
6. Ιδεολογική σύγχυση
7. Τυποποιημένη σκέψη
8. Ετεροκατεύθυνση
9. Υπερβολική αγάπη
10. Περιβάλλον
11. Ισχυρογνωμοσύνη
12. Άγνοια – αμάθεια
13. Δεισιδαιμονίες
14. Κρίση αξιών
15. Υλικός ευδαιμονισμός
16. Θεοποίηση του χρήματος
17. Συμπλέγματα κατωτερότητας
18. Μ.Μ.Ε.
19. Διαφήμιση
20. Προπαγάνδα – δημαγωγία

ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Η αντίθετη γνώμη, ο αντίθετος ισχυρισμός, η αντίρρηση, η ασυμφωνία

ΑΙΤΙΑ

1. Η ανταγωνιστική κοινωνία
2. Η τάση για επικράτηση, προβολή και επιβολή
3. Ο ανθρώπινος εγωισμός
4. Η κρίση των ηθικών αξιών
5. Η κρίση των θεσμών
6. Το αντικοινωνικό πνεύμα της εποχής μας
7. Οι αποτυχίες και οι ανεκπλήρωτες προσδοκίες
8. Οι κοινωνικές αδικίες
9. Οι ανισότητες
10. Η άνιση κατανομή αγαθών
11. Η καταπάτηση των αρχών του διεθνούς δικαίου

ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΝ ΟΙ ΝΕΟΙ

1. Τις σημερινές και παλαιότερες ηθικές και κοινωνικές αξίες
2. Την αυθεντία του κράτους και την κακή του οργάνωση (γραφειοκρατία, αναξιοκρατία)
3. Τους νόμους
4. Τους κοινωνικούς θεσμούς
5. Τις παραδόσεις
6. Το παρελθόν
7. Την οικογένεια
8. Το εκπαιδευτικό σύστημα
9. Τη διανομή αγαθών
10. Τις κοινωνικές αδικίες
11. Την έλλειψη ποιότητας ζωής
12. Τον πολιτισμό
13. Την πατρίδα
14. Τα ιδανικά και ιδεώδη
15. Την υπάρχουσα ελευθερία
16. Την κοινωνική πρόνοια
17. Τις αξίες του αθλητισμού και των Ολυμπιακών αγώνων
18. Τη θρησκεία και την εκκλησία
19. Τους πολιτικούς
20. Τους πνευματικούς ανθρώπους

ΑΙΤΙΑ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

1. Ο νεοτερισμός και η μη συμβιβαστικότητα
2. Η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το μέλλον
3. Η επιθυμία για ένα κόσμο ειρήνης, αγάπης, δικαιοσύνης, ηθικής, ελευθερίας, ισότητας, αξιοκρατίας, ανθρωπισμού
4. Η αναζήτηση νέων προτύπων και τρόπων ζωής

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Εκσυγχρονισμός των θεσμών
2. Ενεργοποίηση και αναθεώρηση
3. Εγγύηση και προστασία της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης
4. Προώθηση του πλουραλισμού
5. Προώθηση των κοινωνικών αλλαγών και επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων
6. Γένεση νέων κινημάτων (φιλειρηνικών, οικολογικών κλπ)
7. Κοινωνική αναστάτωση και προβλήματα
8. Έμπνευση της τέχνης, της φιλοσοφίας, της επιστήμης, του πολιτισμού

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1. Ανθρωπιστική παιδεία απ' το σχολείο και την οικογένεια
2. Ηθική
3. Κριτική σκέψη
4. Ειλικρίνεια, ανιδιοτέλεια, υπευθυνότητα, συνέπεια
5. Πίστη στις ανθρωπιστικές αξίες
6. Αγωνιστική και επίμονη προσπάθεια
7. Αυτοσυνειδησία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Νεοελληνική Γλώσσα γ' λυκείου – έκθεση, Αθ. Κ. Μπαλέρμπας, Μ. Λιακόπουλος, Θ. Κοσμόπουλος, 2006, εκδ. Λιβάνη
2. Ορθός Στοχασμός – Θεωρία έκθεσης για το λύκειο, Λ. Εμμανουήλ, Ε. Μητρούση, 2008, εκδ. Χατζηθωμά
3. Έκφραση – έκθεση γ' ενιαίου λυκείου, Γ. Μπατζίνας, Δ. Λούλος, 2001, εκδ. Ζήτη
4. Έκφραση – έκθεση 31 κριτήρια αξιολόγησης για τη γ' λυκείου, Φ.Π. Χατζηθωμάς, Ε.Δ. Μητρούση, 2004, εκδ. Χατζηθωμά
5. Λόγου σπουδή, έκφραση – έκθεση γ' λυκείου, α' και β' τόμος, Τ.Δ. Κωστάλα, 2001, εκδ. Σαββάλα
6. Νεοελληνική γλώσσα και έκφραση – έκθεση γ' ενιαίου λυκείου, Ε. Αναγνώστου, Π. Χουρδάκη, 2004, εκδ. Πατάκη

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΘΕΩΡΙΑ

σ. 2 – 25

1. Η δομή της παραγράφου σ.3
2. Τρόπος/ μέθοδος ανάπτυξης παραγράφου σ.3
3. Συνοχή σ.6
4. Συνεκτικότητα σ.7
5. Ύφος σ.7
6. Περίληψη σ.8
7. Η πειθώ σ.9
8. Το δοκίμιο σ.16
9. Σημεία στίξης – Πρόσωπα – Είδος Λόγου – Ύφος σ.22
10. Επικοινωνιακό πλαίσιο σ.24

B. ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΝΝΟΙΩΝ

σ.26

Γ. ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΝΟΙΩΝ

σ.31 -120

1. Παιδεία – Εκπαίδευση σ.32
2. Γλώσσα σ.36
3. Πνευματικοί άνθρωποι σ.38
4. Πολιτισμός σ.40
5. Τεχνικός πολιτισμός σ.42
6. Εργασία – Εξειδίκευση – Ανεργία σ.43
7. Τέχνη σ.46
8. Επιστήμη σ.49
9. Κλωνοποίηση σ.51
10. Ανθρωπισμός σ.53
11. Ανθρώπινα – Ατομικά – Κοινωνά δικαιώματα σ.55
12. Ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτική σ.58
13. Ποινή – Θανατική ποινή σ.59
14. Ελευθερία σ.60
15. Διάλογος σ.62
16. Δημοκρατία σ.64
17. Λαϊκισμός σ.66
18. Προπαγάνδα σ.68
19. Μεσσιανισμός σ.71
20. Κοινωνικός κομφορμισμός σ.73
21. Μαζοποίηση σ.75
22. Καταναλωτισμός σ.78
23. Παγκοσμιοποίηση σ.80
24. Παράδοση – Προγονοπληξία – Προοδοπληξία σ.82
25. Χαρακτηριστικά Νεοελλήνων σ.85
26. Εθελοντισμός σ.86
27. Ελλάδα – Ευρωπαϊκή Ένωση σ.87
28. Εθνικισμός σ.89
29. Ρατσισμός σ.91
30. Βία σ.92
31. Ειρήνη – Πόλεμος σ.94
32. Μ.Μ.Ε. σ.96

33. Ριάλιτι Σόου σ.98
34. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές – Διαδίκτυο σ.101
35. Διαφήμιση σ.102
36. Ελεύθερος χρόνος – Ψυχαγωγία – Διασκέδαση σ.105
37. Αθλητισμός σ.108
38. Φυσικό περιβάλλον – Οικολογικό πρόβλημα σ.111
39. Τουρισμός σ.113
40. Οικογένεια σ.114
41. Οι σχέσεις των 2 φύλων – Η θέση της γυναίκας σ.116
42. Φανατισμός σ.118
43. Αμφισβήτηση σ.119

Δ.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

σ.121

Ε.ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

σ.122 -123